

Merhaba

Yüksel Taşkın 21.05.2013

Gündelik hayatta bulunduğum ortamlar sürekli yakınan insanlarla dolu. Sabah gözlerinde sinik bir umutsuzluk okunanlar, akşam klavye başında civanmert radikallere dönüşüyor, eleştiri oklarını öncelikle mücadele etmeyi seçmiş **“benzerlerine”** yöneltiyorlar. Bu sinik edilgenlikte ya aşamadığımız ya da sevdiğimiz şeyler olmalı ki, mücadeleyi seçenleri olumsuzlamaya çok büyük enerji harcıyoruz. Böylece kendi edilgenliğimizi haklı çıkarıyor, **“tavizsiz”** duruşumuzla gurur duyuyoruz. Bir şeyler yapanlarıysa tek kelimelik sıfatlardan örülmüş çemberlere sıkıştırıp öteliyoruz.

Taraf gazetesi yayımlanmaya başladığında, bu tür gazete çıkarma girişimlerinde yer alanlar **“on bin tirajını aşamaz”** demişlerdi. **Taraf**, gençlere özgü dik duruşuyla ciddi bir etki alanı yaratmayı başardı. Bazen de yalpaladı. Değişim arifesindeki bir ülkede, kimi zaman iktidar sahiplerini, kimi zaman da muhalefet çevrelerini öfkeliendiren yayınlar yapmak kolay değildir. Böyle zamanlara özgü kimi gerilimlerin gazete içerisine yansımaları da doğaldı. Bu gerilimlerin demokratik bir çalışma ortamında pozitif enerjiye dönüştürülmesi tam anlamıyla başılamadı.

Aslında tarih tekerrür ediyor: Bu ülkenin dik duran insanları, büyük özverilerle bir parti, dernek veya gazete yaratmayı başarıyorlar. Ardından kıyıcı ve tüketici iç tartışmalara savruluyor ve eserlerini bir türlü kalıcılaştıramıyorlar. Muktedirler de bu kısır döngüyü ellerini ovuşturarak izliyorlar. Sorun belki de bu ülkenin muhaliflerinin bir türlü **“kadirşinas itaatsiz”** olmayı becerememelerinde yatıyor. Kendisi gibi mücadele eden, bedel ödeyen insanları kabul edemeyen, yan yana duramayan anlayış, kendisine demokrat sıfatını uygun görse ne çıkar?

Toplum için demokrasi talebinde bulunanların öncelikle kendi ilişkilerinde kadirşinas ve demokrat olmayı öğrenmeleri gerekiyor. Kendi değerlerimize sahip çıkmayı, bu değerleri kalıcılaştırmayı, kurumsallaştırmayı öğrenmeliyiz. Tam da bu nedenlerle **Taraf**’ı yaşatma sorumluluğumuz var. Basında giderek yaygınlaşan otosansürün yarattığı sıradanlığı, boğuculuğu kırarak, muhaliflerin soluk alabilecekleri zeminlere ihtiyaç var. Böyle bir ortamda elimizdeki kıymetli bir aracı yaşatmaktan daha akılcı ne olabilir? **Taraf**’ta yazmaya karar vermemin kısa tarihi budur...

Türkiye’de mevcut iktidarın kendi resmî ideolojisini oluşturma gayretinde olduğu görülüyor. Buna göre Türkiye artık ileri demokrasidir ve bunu kabul edemeyenler perde arkasından işler çevirerek tekerimize çomak sokma gayretlerine devam etmektedirler. Türkiye ileri demokrasi filan değildir. Ülkemiz onyıllardır demokrasisini derinleştirmek için ciddi mücadelelere sahne olmaktadır. Demokraside katılım, ekonomide bölüşüm, kültürde tanınma adaleti ana başlıklarından bakıldığında daha alınacak çok fazla yol var. Bu yazıda sadece katılım adaletiyle ilgili bazı sıkıntıları anımsatacağız.

AKP döneminde mevcut belediye birimlerinin yüzde 60’ı ortadan kaldırıldı. Çağımız, **“küçük güzeldir”** ilkesinden yola çıkarak yerel yönetimleri küçük birimlere yayan ve yetkilerini arttıran bir yönelimdeyken, AKP yerel yönetimlerde merkeziyetçi bir duruş sergilemiştir. Yine aynı AKP, hiçbir inandırıcı gerekçe sunamadan Başkanlık Sistemi’ne geçiş arayışındadır. Yerel düzeyde merkeziyetçi zihniyeti hortlatan bir partinin başkanlık arzusu, aslında aynı madalyonun iki yüzüdür: Temel sorun, siyasal yetki ve gücü paylaşmayı öğrenemememiz, kabul etmek istemememizdir. Türkiye demokrasisi, siyasal iktidarlara güç ve yetki paylaşmayı öğrendiğinde,

sınırlarını kabul ettiklerinde derinleşebilecektir. Siyasi iktidar değiştiğinde çaycılarının bile değiştiği bir ülke demokrasi değildir. Valilerin, rektörlerin, milletvekillerinin aynı tornadan çıktıkları tekçiliğe demokrasi denemez.

Kürt sorununun barışçıl çözümü için atılan adımlara destek verenlerin, **“hangi yerel yönetim mevzuatı ve zihniyetiyle Kürt sorununa kalıcı çözümler getirilecek”** sorularını sormaları, eşyanın tabiatındandır. Barış sürecini başlatarak siyasi risk alanlara, **“peki neden bu açılımın hemen öncesinde son derece merkezîyetçi bir yerel yönetim yasasını çıkardınız”** diye sorulması mı doğaldır, sorulmaması mı?

Bu soruları ısrarla ve özgürce sormaya devam edersek demokratik bir ülkeyi kurabiliriz...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ulusalçılık neden yükseliyor

Yüksel Taşkın 25.05.2013

Ergenekon davasının başlamasıyla gerileme belirtileri gösteren ulusalçılık, yeniden yükselişe geçmiş görünüyor. Büyük kentlerde belirli bir ağırlığı olan sol ve liberal demokratların, Anadolu’da pek fazla karşılıkları yok. Kürt hareketinin güçlü olduğu iller dışında, eskiden sol hareketlere yakın kesimler de kendilerini ulusalçı reaksiyonerliğin diliyle ifade etmeye yönelmiş görünüyorlar. Taşrada sol ve ulusalçılık arasındaki mesafe kapanıyor.

Büyük kentlerde herkesin kendisini güçlü hissedeceği alanlar olmasına rağmen, taşrada yaşayan modernist-laik çevreler, muhafazakâr yeni seçkinler karşısında giderek etkisizleştiklerini hissederek, reaksiyoner söylemlere açık hâle geliyorlar. Tüm bu söylenenler ulusalçı gazete ve televizyonların artan tiraj ve popülerliğinden de takip edilebilir. Yine *Hürriyet* ve *Milliyet* gibi “ana akım” gazetelere düşen okur yorumlarında da ulusalçı bakış açısı etkilerini hissettiriyor. Türkiye’de eğitilmiş çevrelerin önemli bir gövdesi, ulusalçı tezlerden bir biçimde etkileniyor.

Genel hatlarıyla iki tür ulusalçılıktan bahsedebiliriz: Malum siyasi aktörlerin daha sert bir içerik kazandırmaya çalıştıkları ulusalçılık ve ulusalçılıkla (sosyal) demokratik tezleri eklektik biçimde savunan daha yumuşak bir ulusalçılık.

Türkiye’de sadece ulusalçı kesimle sınırlandırılmayacak çok geniş bir çevre, mevcut “Hükümet” ve “Yargı” kurumları tarafından mağdur edildiklerine inanıyor. “Yargı”nın siyasallaşmasına dair inanç, adaletsizlik ve mağduriyet hissini derinleştiriyor. Sözelimi Aleviler, temel haklarının tanınması bir yana, “Devlet”ten giderek daha fazla dışlandıklarına inanıyorlar. Toplumda bu adaletsizliğin açık hedefi olduğuna inanılan veya buna karşı inatla mücadele eden isimlere sempati oluşuyor. Bu kesimler, laik-Batıcı sermaye çevrelerinin denetimindeki ana akım medyada, mevcut iktidara yönelik dik bir duruş sergilenmediğine inanıyorlar. Daha da önemlisi buralardaki “muhalif” isimlerin 2011 seçimlerinden sonra tek tek temizlendiklerinin de farkındalar. Türkiye’nin laik-Batıcı seçkinleri, ayrıcalıklarını korumak adına edilgen bir duruşu tercih ederken, iktidarın olumsuz müdahalelerine karşı daha savunmasız olanlar, yalnız bırakılmalarına öfke duyuyorlar.

Aslında buraya kadar söylenilmek istenen çok açık: Ciddi bir muhalefet boşluğu var ve bu nedenlerle mücadele azmi kuvvetli, ama mücadele söylem ve araçlarının başarı şansı olmayan ulusalcılık yeniden güç kazanıyor. Ulusalcılığın güçlenmesinin en fazla zorladığı partinin CHP olduğu açık. Parti yönetimi, ulusalcı reaksiyonerlikten daha proaktif bir yönelime girmeye çabaladığı bir dönemde, ulusalcılığın kendi tabanındaki tesirlerini dengelemek zorunda kaldı. Üstelik AKP de bu ikilemin farkında ve CHP'yi, 29 Ekim kutlamalarında olduğu gibi, sürekli ulusalcı reaksiyonerliğe veya törenselliğe kilitlemek ve farklı kesimlere açılmasını engellemek istiyor. Önümüzdeki üç seçimde de AKP'nin bu stratejiye yaslanacağını öngörmek zor değil.

Ulusalcılığın güçlenmesi aslında bir kısır döngüyü de beraberinde getiriyor: Barındırdığı militan laiklik anlayışı ve reaksiyoner- izolasyoncu milliyetçiliği nedeniyle, hem dindar kesimleri hem de Kürtleri uzaklaştırıyor ve CHP'yi "yüzde 25"e sıkıştırıyor. Başka bir ifadeyle, ulusalcılık hep aynı çember içinde etkisini arttırırken, yüzde 75'lik büyük çembere ulaşılmasını da imkânsızlaştırıyor. Kürtleri ve mütedeyyinleri yeniden kazanmak zorunda olan sol partilerin en büyük açmazları da bu.

Tam da bu nedenlerle, sol ve liberal demokratların, ulusalcılık dalgasına sert bir siyasal içerik vermek isteyen ve aynı suda defalarca yıkanmaktan bıkmayan siyasi aktörlere karşı ideolojik mücadele yürütmeyi önemsemeleri gerekiyor. Bu tarz ulusalcılığın kendi etki alanına sokmak için ciddi çaba harcadığı, ulusalcılıkla (sosyal) demokratik tezleri eklektik biçimde savunan duruşun muhatap alınması gerekiyor. Hayat tarzı itibarıyla liberal, genel siyasi yönelimleri açısından demokratik tezlerle otoriterlik arasında salınan bu kesimlerle ideolojik etkileşime girmek, zor ama bir o kadar da gerekli. Ancak böyle bir çaba göze alındığında "yüzde 25"lik çemberin dışındaki hayatla temas edilmeye başlanılabilir...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kültür savaşlarına hazır mıyız

Yüksel Taşkın 28.05.2013

İçki tüketimine dair yeni düzenlemelere yönelik tepkiler, Ankara Metrosu'nda örgütlenen öpüşme eylemi, kültür alanını devlet kurullarıyla yönetme arayışına karşı çıkan sanatçı eylemlilikleri, yeni bir **"kültür savaşları"** dönemine girdiğimizizin işaretleri olabilir mi?

Kendilerini azınlık olarak görenler, özgürlüklerine sahip çıkma gayretindeler. Böyleleri özgürlükleri için harekete geçtiklerinde bile içten içe kuvvetsiz hissedebilirler. Karşılarında kaya gibi geçit vermez muhafazakâr bir kütle olduğu hissiyle umutsuzluğa kapılabilirler. Ne var ki dünya tarihi, azınlıkların özgürlükleri için verdikleri mücadelelerin muhafazakâr direnci yenilgiye uğrattığı örneklerle dolu.

Muhafazakârlığın asıl derdi, sahiplendiği değerler sistemini tavizsiz ve tutarlı biçimde sonuna kadar savunmak değildir. Böyle bir tavır, muhafazakârlara değil, köktencilere aittir. Muhafazakârlık, değişimin bütünsel reddiyesinden ziyade denetimiyle ilgilidir. Bunun temel nedeni de, modern dünyayla sanıldandan daha fazla entegre olunmasıdır. İki somut örnek verelim: Yabancı dilde (İngilizce!) eğitime karşı çıkan muhafazakâr çevre gördünüz mü? NATO üyeliğine açıkça itiraz eden muhafazakâr guruplardan bahsedilebilir mi? İstisnalar, kaideyi kuvvetlendirir.

Küresel dünyanın kurum ve değerleriyle böylesine entegre bir anlayış, köktenci bir duruşu reddettiği için duyduğu huzursuzluğu, suçluluğu nasıl dengeleyecektir? Muhafazakârlar, kendilerini tutarlı olmamakla eleştiren köktencilerden gelen **“mahalle baskısını”** nasıl bertaraf edebilirler? Tıpkı Amerikan muhafazakârlığında gördüğümüz gibi bir veya birkaç sembolik mesele seçilir ve bunlara yönelik **“ıslah edici”** bir enerji devreye sokulur.

Türkiye’de kürtajdan ziyade içki dinî muhafazakârlık açısından daha sembolik öneme sahiptir. Kürtaj zarureti kendi başlarına da gelebileceği için sessiz ve pragmatik bir geçiştirme mekanizması devreye girer. Ama içki, **“ötekilerle”** alakalı bir meseledir ve daha baştan **“temiz”** olduğumuz bir konuda ötekini ıslah etmeye girişmek kolay zaferler tattıracaktır. Böylece ne kadar aktif Müslümanlar olduğumuzu kendimize ve köktencililiğimize duyurmuş oluruz.

Ne var ki giderek orta sınıflaşan muhafazakârlar, bolluk toplumunda ıslah edici enerjilerini yitirirler. Öfkeyi diri tutmayı gerektiren ıslah enerjisi, zamanla daha yoksul ve yoksunlara ihale edilir. Nasıl ki Kemalistler, bugün kendi çocuklarını bile siyasal eylemlere getiremiyorlarsa, yarın da muhafazakârlar kendi çocuklarında aynı ıslah edici şevki göremeyecekler. Muhafazakârların çocukları **“ötekilerle”** kaynaşıp, melez kimlikler üretecek. Bugün bile dikkatli bakacak bir göz, bu melezleşmeyi görebilir. Düğünlerde göbek atan başörtülü kızlardan kimler rahatsız, dikkat edin: Kemalistler ve muhafazakâr **“rakipleri”**.

İçten içe bu değişimi hisseden muhafazakârların ABD’de buldukları çözüm, çocuklarını **“kurda kuşa kaptırmadan”** kendi kültür kurumlarına hapsedmekti. Tutucu bir Protestan’ın çocuğunun, doğumundan ölümüne kadar hep Protestan kurumlarında sosyalleşmesi halen mümkün. Buna rağmen tutucu ailelerden gelen gençlerin toplumsal hareketliliği de **“ötekilere”** doğru ve bu dinamizm, aşağıdan yukarıya bir melezleşme ve sekülerleşme üretiyor. **“Çocuğumu New York’ta liberaller kaptı”** diye sızlanan muhafazakârların sayısı hiç de az değil. En sert ve tavizsiz liberallerin, tutucu Cumhuriyetçi ailelerden gelmeleri de ilginç...

Türkiye’yse son derece dinamik bir toplum. Ülkeyi kültürel ve iktisadi çevreden gelenler yönetiyor. Bu kesimler, ABD’nin Protestanlarının ulaştıkları refah seviyesinden çok uzaklar ve hayattan paylarını almak istiyorlar. Bunlar hem bolluktan yararlanmak, hem de çocuklarının kendileri gibi kalmalarını güvencelemek arzusundalar ki, ikisi birden mümkün değil. Şimdilerde çok az sayıda insanın sürükler görüldüğü özgürlük mücadeleleri, dışlayıcı değil içerici bir kültür üretebilirse, yarının Türkiye’sinde kültür savaşlarının, ıslah hareketlerinin mecalsizleştiği, ikincilleştiği bir aşamaya geçilebilir. İşte asıl korku ve hararet buradan neşet etmektedir. Bugün kültüre müdahale arayışlarının ardında muhafazakâr özgüvenden ve güç sarhoşluğundan ziyade bu korku yatıyor olmasın?

Tüm bu süreçte demokratça kendisinin ve başkasının özgürlüklerini savunanların, içerisine yuvarlandığımız kültür savaşlarının daha yumuşak biçimde atlatılmasına ciddi katkılar sunacakları da öngörülebilir...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ortadoğu: En kötü senaryoya hazır mıyız

Yüksel Taşkın 01.06.2013

Türkiye’de geniş bir kesimin bölgeye dair algısı, **“Ortadoğu batağına düşmeyelim”** ifadesiyle özetlenebilir. Ne var ki **“bedeni”** zaten Ortadoğu’da olanların, bunu inkâr ederek bölgeden etkilenmemeleri mümkün değil. Ortadoğu’da yaşananların Türkiye’yi her zamankinden daha fazla etkileyeceği bir döneme çoktan girdik. Mesele buranın yerlileri olarak, bölgemizde mevcut gerilim alanlarına nasıl yaklaşacağımızdır. Önce bu gerilim alanlarını anımsayalım:

Dinî-etnik çoğunluklar ve azınlıklar arasındaki gerilimler. Bunlardan bağımsız görülemeyecek bir başka gerilim, laik-modernistlerle İslamcılar arasında yaşanıyor. İsrail, Filistin ve Arap ülkeleri arasında yaşanan mücadele de, ABD gibi küresel güçlerin bölgeye müdahale etme tarzlarını belirliyor ve diğer gerilimleri de şiddetlendiriyor. Soğuk Savaş döneminde dünya ortalamasının üç katı silahlanma harcaması yapılan Ortadoğu’nun bu özelliği çok değişmeden devam ediyor. Neo-liberal dönüşümler sonucunda piyasa güçlerinin keyfiliğine terk edilen yoksulların ve ülkelerindeki **“yaşlılar hâkimiyetine”** isyan eden gençlerin öfkeleri de bu listeye eklenebilir...

Ortadoğu’da Şiilik ve Sünnilik arasında giderek şiddetlenen bir mezhep savaşına çoktan yuvarlandığımız gerçeğini kabul etmeliyiz. Bu süreç önce Irak’ta başladı, devam ediyor. Şiilere yönelik El-Kaide bağlantılı acımasız şiddete, Şii örgütlerin de karşılık vermeleriyle Irak’ta onlarca insanın öldüğü patlamalar **“rutin”** hâline geldi. Suriye’de yaşanan iç savaştaki mezhepsel saflaşmalar da yangına körükle gidilmesini doğurdu. Kimse Türkiye’nin mezhep kaynaklı gerilimleri aştığı yanılmasına kapılmasın...

Tüm bu süreçte Müslümanların, **“İslam adına gerçekleştirilen şiddete”** gür sesle, **“amasız, fakatsız”** tepkiler verdiklerini savunmak mümkün değil. Bölge halklarının, tüm meseleleri Batı’ya havale ederek, kendi sorumluluklarıyla yüzleşmekten kaçınma eğiliminde oldukları malum. Irak’ın Hristiyan azınlıklarının neredeyse tamamının ülkeden kaçmak zorunda kalmalarını da mı **“Batılı Haçlı zihniyetiyle”** açıklayacağız? Benzer bir kaçış, Suriye’de de yaşanmaktadır. Bir zamanlar dünyanın en canlı çok-dinli ve çok-kültürlü bölgelerinden olan Doğu Akdeniz’i elbirliğiyle kuruttuk. Buradaki renkli hayatın sembolü olan Lübnan’da yarattığımız trajedi yetmemiş olacak, yeni Lübnanlar yaratmakla meşgulüz.

Bu konular gündeme geldiğinde insanlar, şöyle bir soluk alıp **“hümanist”** tepkiler vereceklerine, bölgede **“İran merkezli Şii ekseninden”** veya **“ABD’nin bölgesel çıkarlarından”** bahseden **“renksiz kokusuz Realistlere”** dönüşmekte. Ülkemizde herhangi bir kahvehaneden, bir üniversitenin uluslararası ilişkiler bölümüne kadar bu gayrı-insani realizmin hâkim olduğu kara bir iklim yaşanmakta. Tam da bu bakış tarzı, yukarıda bahsedilen gerilimlerin kaynağında sadece **“devlet çıkarlarının”** yatmadığını, ortada bir de zihniyet meselesinin olduğunu gösteriyor.

İç karartıcı bir örnek vermek gerekirse; ABD’de bir hafta boyunca her gün Kuran yakan rahiplerin ortaya çıktığı bir provokasyon yaşandığını düşünün. İslam dünyasının buna verdiği tepkilerin ne kadar kontrolsüz olacağını, çok sayıda insanın öleceğini maalesef öngörebiliriz. Küresel köyümüzde, kanlı tepkilerin buralarla sınırlı kalmayıp, sözgelimi, Londra’ya kadar sıçrayabileceğini daha önce deneyimledik. Peki, küresel sistem, böyle bir provokasyonun ateşini düşürebilecek fren mekanizmalarına sahip midir? Küresel sistemin temel kurumlarını yöneten seçkinlerin bizzat İslamofobiden dolayı körleştikleri bir iklimde bu ne kadar mümkündür?

Dikkat edilirse, madalyonun iki yüzündeki zihniyet meselelerine vurgu yapmak istiyoruz: Müslümanların **“İslam adına şiddete”** yeterince tepki göstermemeleri ve özellikle Batılı seçkinlerin İslamofobiden dolayı, özellikle Ortadoğu’ya yönelik yanlış tepkiler vermeleri veya yaygın bir kayıtsızlığa savrulmaları.

Suriye’deki iç savaşa buradan baktığımızda, bu zihniyet probleminin nasıl **“kendi kendisini doğrulayan kehanete”** dönüştüğünü de görebiliriz. Esad’ın gitmesiyle İslamcıların iktidara gelmesinden ürken ve sonuç verici bir politika oluşturamayan devletler, süreç uzadıkça köktenci İslamcıların güçlendikleri, belki de iktidara geldikleri bir yolun taşlarını da kendi elleriyle döşemiş oluyorlar. Can pazarına düşmüş bir halka, **“aranıza şu**

“şu savaşıları almayın!” diyerek, uzaktan ayar vermeye çalışmanın ne kadar **“realistçe”** olduğunu da varsın Realistler açıklasın...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

De Gaulle’leşen Erdoğan’a karşı Gezi’ye çıkan gençler...

Yüksel Taşkın 04.06.2013

Gezi Parkı direnişini sürükleyen ve acımasızca gazlananlar, birkaç gün içinde yüzbinleri harekete geçireceklerini biliyorlar mıydı? Tahrir’e çadır kuran bir avuç insan gibi, onların da pek umudu yoktu. Beden dilleri tedirginliklerini ele veren **“Devlet ricali”**, Tahrir ihtimalinden ciddi korktular. En yukarılardan gelen talimatlar kesindi: Kalabalıklaşmalarını engelleyin! Bazen kelebek nezaketi ve keçi inadı, fil basiretsizliğini yenebiliyor ve muktedirlerin istemedikleri şeyler ansızın başlarına geliyor. İşte biz böyle bir tarihe tanıklık ettik, ediyoruz. Evvela bunu teslim edelim...

AKP’nin giderek artan kibir ve dışlayıcılığının, çok farklı kesimlerin özgürlüklerine müdahale etme heveskârlığının nasıl bir öfke yarattığını hep beraber gördük. Bu öfkenin, basit hedefleri olan bir akıl etrafında örgütlenmeyi başarmasının, AKP için çetin günler getireceğini öngörmek zor değil. Hayatlarında hiç siyasal eylemliliğe katılmamış onbinlerce gencin, kendi güçlerini fark etmeleri, yenilmezlik algısı yaratan **“Tayyip”**i yalpalatmaları, peşlerini kolayca bırakmayacakları bir siyasal sosyalleşme alanının kapılarını açtı.

Taksim’e hafta sonu bir milyondan fazla insanın aktığına inanıyorum. Bunların önemli bir bölümü de kentli orta sınıf ailelere mensuptu. Kadıköy, Beşiktaş yönünden gelenlerde bu nitelik daha ağır basarken, Mecidiyeköy, Okmeydanı taraflarından gelenler arasında AKP’lilerin ve BDP’lilerin kendi renkleri arasında sayabilecekleri gençler de vardı.

Kendi öfke ve kaygılarını Kemalist söylemle ifade eden, ama büyük çoğunluğu Kemalist yapılar tarafından örgütlenmemiş gençler de kabaca ikiye ayrılabilir. **“Tribün siyasallaşmasını”** alana taşıyan ve oradaki dil üzerinden Başbakan’ı hedef alan gençler. Diğerleri daha eğitimlilerdi. Aslında uzun zamandır CHP’li ailelerin, siyaseten edilgen olan gençlerini anlamaya çalışıyordum. Bu gençler, endişeli ve öfkelilerdi. Mevcut siyasi yapıları izliyor ama aktifleşmiyorlardı. Çok azı ebeveynleriyle eylemlere katılmayı tercih ediyordu. Öğrencilerim arasında da çoğunlukta olan bu kesim beraberce karşı çıkmanın tadını aldı. Apolitiklikle suçlanma tarihlerini sıfırlayan bir meydan okumanın parçası oldular ve bunu da çok sevdiler.

Dün Gezi Parkı’nda kaostan doğan benzersiz bir enerji vardı. Bu kaosa ilk tepkimin tedirginlik olduğunu itiraf etmeliyim: **“Ya Kürtler veya başka bir gurup hedef alınırsa”** endişesi. Örgütlü çok küçük bir gurubun çabası, hafif bir dalgalanma yarattı ama kimse bu tuzağa düşmedi. Başka eylemlerde Kürt karşıtı sloganlar atmayı alışkanlık hâline getirmiş yapılar, bu satırların yazıldığı âna kadar bu hataya düşmediler. Zaten o kadar kaotik ve enerji dolu bir ortamda hiçbir örgütlü yapı, diğerlerini manipüle edecek, yönlendirecek kapasiteye sahip değildi. Sağlam bir sezgiyle bundan da uzak durdular.

Yukarıda tribün siyasallaşmasına yatkın olduklarını söylediğim gençler de dâhil olmak üzere, ilk defa böyle bir eylemliliğe katılanların, sözgelimi feminist guruplara yönelik ilgileri sempati kelimesiyle özetlenebilir. Gençler,

kendilerine “**provokatör**” olarak tanıtılan, uzak durmaları telkin edilen guruplarla yan yana geldikleri bu sınırlı zamanda dahi kimi benzerliklerini gördüler. Herkesin kendi sembol ve sloganlarıyla damgasını vurmaya çalıştığı bir ortamda benim gördüğüm; alanda yan yana gelmeyi başaranların sosyolojik benzerliklerini fark ettikleri ve bundan doğan enerjiden de memnun oldukları.

Uzun zamandır sistem dışı muhalefet yürütenlerin, bu gençlik dinamizmiyle ilişki kurmanın yollarını aradıkları, daha etkin biçimde arayacakları bir döneme girebiliriz. Hayatında ilk defa siyasal bir eyleme katılan gençlere, tribün siyasallaşması özellikleri gösteriyorlar diye burun kıvrırma lüksleri yok. Daha önce vurguladığım gibi, bu gençler arasında çok okuyan ve hayata dair hümanist refleksler geliştirenlerin sayısı hiç de az değil. Bunu öğrencilerimizden gözlemleme şansına sahibiz. Bu gençlerle etkileşimin yollarını aramak, sanırım sahici bir demokratlıkla ve dinlemeyi öğrenmekle olabilir.

AKP'lilerin kendilerinden saydığı, daha çok “**varoşlardan**” gelen gençlere gelince; bu gençlerin Taksim'deki enerjiden etkilendikleri, güçlü hissettiren, insan yerine konulmalarını getiren radikal siyasal eylemlerin büyüünden o kadar da uzak olmadıkları açık. Onların, “**Baba**” otoritesinin sağlam görünen kalesinde gedik açmaktan duydukları özgürlük pırıltısına dikkat edin. Zira Taksim'deki mizah dolu yazılamaların önemli bir kısmını bu gençler yarattı. “**De Gaulle’leşen Erdoğan’a**” ve giderek renksiz, kokusuz bir otoriterliğe savrulan iktidara karşı, yaratıcı bir özgürlük mücadelesinin büyüüne kapılacak bir gençlik gördüm ben. Özgürleşmenin dikenli yolları, kapsayıcı bir yaratıcılıkla örülebilirse, sadece İstanbul’u değil, elimizden paranın çaldığı hayatı da geri alabiliriz...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

De Gaulle’leşen Erdoğan’a karşı Gezi’ye çıkan gençler...

Yüksel Taşkın 04.06.2013

Gezi Parkı direnişini sürükleyen ve acımasızca gazlananlar, birkaç gün içinde yüzbinleri harekete geçireceklerini biliyorlar mıydı? Tahrir’e çadır kuran bir avuç insan gibi, onların da pek umudu yoktu. Beden dilleri tedirginliklerini ele veren “**Devlet ıcalı**”, Tahrir ihtimalinden cidden korktular. En yukarılardan gelen talimatlar kesindi: Kalabalıklaşmalarını engelleyin! Bazen kelebek nezaketi ve keçi inadı, fil basiretsizliğini yenebiliyor ve muktedirlerin istemedikleri şeyler ansızın başlarına geliyor. İşte biz böyle bir tarihe tanıklık ettik, ediyoruz. Evvela bunu teslim edelim...

AKP’nin giderek artan kibir ve dışlayıcılığının, çok farklı kesimlerin özgürlüklerine müdahale etme heveskârlığının nasıl bir öfke yarattığını hep beraber gördük. Bu öfkenin, basit hedefleri olan bir akıl etrafında örgütlenmeyi başarmasının, AKP için çetin günler getireceğini öngörmek zor değil. Hayatlarında hiç siyasal eylemliliğe katılmamış onbinlerce gencin, kendi güçlerini fark etmeleri, yenilmezlik algısı yaratan “**Tayyip**”i yalpalatmaları, peşlerini kolayca bırakmayacakları bir siyasal sosyalleşme alanının kapılarını açtı.

Taksim’e hafta sonu bir milyondan fazla insanın aktığına inanıyorum. Bunların önemli bir bölümü de kentli orta sınıf ailelere mensuptu. Kadıköy, Beşiktaş yönünden gelenlerde bu nitelik daha ağır basarken, Mecidiyeköy, Okmeydanı taraflarından gelenler arasında AKP’lilerin ve BDP’lilerin kendi renkleri arasında sayabilecekleri gençler de vardı.

Kendi öfke ve kaygılarını Kemalist söylemle ifade eden, ama büyük çoğunluğu Kemalist yapılar tarafından örgütlenmemiş gençler de kabaca ikiye ayrılabilir. **“Tribün siyasallaşmasını”** alana taşıyan ve oradaki dil üzerinden Başbakan’ı hedef alan gençler. Diğerleri daha eğitimlilerdi. Aslında uzun zamandır CHP’li ailelerin, siyaseten edilgen olan gençlerini anlamaya çalışıyordum. Bu gençler, endişeli ve öfkeliydiler. Mevcut siyasi yapıları izliyor ama aktifleşmiyorlardı. Çok azı ebeveynleriyle eylemlere katılmayı tercih ediyordu. Öğrencilerim arasında da çoğunlukta olan bu kesim beraberce karşı çıkmanın tadını aldı. Apolitiklikle suçlanma tarihlerini sıfırlayan bir meydan okumanın parçası oldular ve bunu da çok sevdiler.

Dün Gezi Parkı’nda kaostan doğan benzersiz bir enerji vardı. Bu kaosa ilk tepkimin tedirginlik olduğunu itiraf etmeliyim: **“Ya Kürtler veya başka bir gurup hedef alınırsa”** endişesi. Örgütlü çok küçük bir gurubun çabası, hafif bir dalgalanma yarattı ama kimse bu tuzağa düşmedi. Başka eylemlerde Kürt karşıtı sloganlar atmaya alışkanlık hâline getirmiş yapılar, bu satırların yazıldığı âna kadar bu hataya düşmediler. Zaten o kadar kaotik ve enerji dolu bir ortamda hiçbir örgütlü yapı, diğerlerini manipüle edecek, yönlendirecek kapasiteye sahip değildi. Sağlam bir sezgiyle bundan da uzak durdular.

Yukarıda tribün siyasallaşmasına yatkın olduklarını söylediğim gençler de dâhil olmak üzere, ilk defa böyle bir eylemliliğe katılanların, sözgelimi feminist guruplara yönelik ilgileri sempati kelimesiyle özetlenebilir. Gençler, kendilerine **“provokatör”** olarak tanıtılan, uzak durmaları telkin edilen guruplarla yan yana geldikleri bu sınırlı zamanda dahi kimi benzerliklerini gördüler. Herkesin kendi sembol ve sloganlarıyla damgasını vurmaya çalıştığı bir ortamda benim gördüğüm; alanda yan yana gelmeyi başaranların sosyolojik benzerliklerini fark ettikleri ve bundan doğan enerjiden de memnun oldukları.

Uzun zamandır sistem dışı muhalefet yürütenlerin, bu gençlik dinamizmiyle ilişki kurmanın yollarını aradıkları, daha etkin biçimde arayacakları bir döneme girebiliriz. Hayatında ilk defa siyasal bir eyleme katılan gençlere, tribün siyasallaşması özellikleri gösteriyorlar diye burun kıvrma lüksleri yok. Daha önce vurguladığım gibi, bu gençler arasında çok okuyan ve hayata dair hümanist refleksler geliştirenlerin sayısı hiç de az değil. Bunu öğrencilerimizden gözlemlene şansı sahibiz. Bu gençlerle etkileşimin yollarını aramak, sanırım sahici bir demokratlıkla ve dinlemeyi öğrenmekle olabilir.

AKP’lilerin kendilerinden saydığı, daha çok **“varoşlardan”** gelen gençlere gelince; bu gençlerin Taksim’deki enerjiden etkilendikleri, güçlü hissettiren, insan yerine konulmalarını getiren radikal siyasal eylemlerin büyüünden o kadar da uzak olmadıkları açık. Onların, **“Baba”** otoritesinin sağlam görünen kalesinde gedik açmaktan duydukları özgürlük pırıltısına dikkat edin. Zira Taksim’deki mizah dolu yazılamaların önemli bir kısmını bu gençler yarattı. **“De Gaulle’leşen Erdoğan’a”** ve giderek renksiz, kokusuz bir otoriterliğe savrulan iktidara karşı, yaratıcı bir özgürlük mücadelesinin büyüüne kapılacak bir gençlik gördüm ben. Özgürleşmenin dikenli yolları, kapsayıcı bir yaratıcılıkla örülebilirse, sadece İstanbul’u değil, elimizden paranın çaldığı hayatı da geri alabiliriz...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gülen’den Erdoğan’a: Gel beraber ıslah edelim!

Yüksel Taşkın 08.06.2013

Fethullah Gülen'in Gezi Parkı olaylarıyla ilgili "endişe ve pragmatizm" kokan mesajları aslında çok şey anlatıyor: **"Bir hak arama meselesi hiç yoktur dersiniz, oradaki bazı masum insanları, masum istekleri de görmezlikten gelirsiniz. Bir kere başta, biz onları ihmal etmişiz. Onlar bizim ihmalemizin meydana getirdiği nesillerdir."** İlk başta anlama çabası gibi görünen sözlerin birdenbire daha aşağıdan ve köklü bir "ıslah hareketine" ihtiyaç olduğu tesbitine dönüşmesi aslında şaşırtıcı değil.

Gülen, İslami cenahın farklı guruplarının temelde müttefik oldukları varsayılan ortak bir davayı, gayeyi anımsatıyor: **Maneviyatı kuvvetli nesiller yetiştirmek:** *"Mesele dipten ele alınmazsa, nesillerin ıslahıyla işe başlanmazsa; o nesillere, o masum nesillere, ruh ve mana köklerinden akıp gelen şeyler tanıtırlmaz, duyurulmaz, ruhlarına içirilmezse; beyinleri onların elden geçirilmezse, nöronlarına onların yeni bir adab u erkân talim edilmezse, bu azgınlıklar devam eder."*

Belli ki Gülen, gençliğin çok hızlı biçimde başka bir "isyan ahlakından" etkilenmesinden ürkmüş, endişe etmiş. **"Hatalı mamulleri genetik müdahale"** yoluyla hizaya getirme anlamına gelebilecek enteresan sözleri, aslında buram buram **İslami toplum mühendisliği kokuyor**. İsyân günlerinin Gülen'de yarattığı endişe, duygularını daha dolaysız ifade etmesine de vesile oluyor anlaşılan...

Daha sonra **"pragmatizm"** devreye giriyor. Başbakan'a senin **"ıslah çabaların"** iyi niyetli ama yetersiz. Bize ihtiyacın var deniyor çok net bir şekilde: *"Biz de hep böyle plansız projemiz, azgınlara karşı azgınlıklara karşı tepki göstermek, reaksiyon göstermek suretiyle sadece karbondioksit atmış oluruz. Kabadayılık yapmış oluruz. Meselenin dipten ele alınmasına ihtiyaç var..."*

Burada söylenen şudur: On yıllardır **Altın Nesil** yetiştirme yolunda büyük hamleler yaptık. Planlı çalıştık. Çok farklı toplum kesimlerinden gelen gençleri **"ıslah ettik"**. Milli Görüş ve Erbakan, bizim tarzımızı kavramadı. Toplumu kutuplaştırdı. **Gülen, Erdoğan'a, Milli Görüş'e özgü korkutucu, kutuplaştırmacı tarzından vazgeç, bizimle beraber hareket et diyor.** **"Meselenin dipten ele alınmasına ihtiyaç var"** derken, siyaset yoluyla yukarıdan aşağıya **"ıslah çabalarının"** sadece beyhudeliği değil, ters tepki yapma ihtimali de vurgulanıyor. Bu aslında Gülen Hareketi'nin Siyasal İslamcılar karşısındaki en önemli iddiası ve Gülen bunu yeniden anımsatma ihtiyacı duyuyor.

Demek ki **Gezi Parkı**'nın yarattığı özgürlükçü isyan ahlakı, on yıllardır yaratılmaya çalışılan muhafazakâr toplum mühendisliklerini de zayıflatma potansiyeline sahip. En azından Gülen böyle hissetmiş. Gençleri, **"adam etme"** ifadesinde somutlanan, **"beyinleri elden geçirilmesi gereken"** müdahale nesneleri gibi algılayan İslamcı toplum mühendisliğinin, bu süreçten ürkmesi son derece doğal. Oradaki gençlerin özgür iradeleri var. **"Birilerine alet oluyorlar"** denirken kendilerine yapılan haksızlığı elbette fark ediyorlar. Beraberce karşı çıkmanın sadece özgürleştirici değil, ahlaken arındırıcı, yenileyici heyecanını, kısaca **"isyan ahlakını"** derinden hissettiler.

Daha önce Kemalistlerin yapmaya çalıştığı toplum mühendisliği nasıl tutunamadıysa, bunun İslami türevleri de tutunamayacak. Toplum büyüdü artık. Ne yapması gerektiğinin, nasıl yaşaması gerektiğinin söylenmesini, dayatılmasını hazmedemiyor.

Muhafazakâr İslamcı çevreleri endişelendiren unsurlardan birisi de, **"kendi tapulu arazilerinde varsaydıkları"** Müslüman gençlerin yeni arayışlardan etkilenmeleri. Bir zamanlar sol tezlerden etkilenen Müslümanlar, **"babaları"** tarafından **"yeşil komünist"** olmakla itham edilmişlerdi. Bugün de, sözgelimi toplumcu-sol tezlerden etkilenen Müslüman bir genç, Kürt meselesine daha önyargısız bakabildiği gibi, siyasal liberalizmle de etkileşime girebiliyor. Burada çelişki mi gördünüz? Bunun adı **"çelişerek gelişmek"** ve önceden ayarlı toplum kafeslerine itibar etmemektir.

Kendi akli ve iradesiyle yolunu özgürce inşa eden bir gencin önünü açabilen bir toplum mu dediniz? İşte orada yaşamak isterim...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Devlet'ten düşmenin hayırları

Yüksel Taşkın 11.06.2013

Ulusalçılıkla ilgili bir TV programında, eski bir CHP milletvekili de olan Ulusalçı konuğa, **“Kürt sorununun içsel bir dinamiği yok mu”** sorusunu yöneltmiştim. Yanıt tahmin ettiğim gibi sürekli dış dinamiklere odaklanıyor, benim yeterince **“realist”** olmadığım, birazcık da saf olduğum ima ediliyordu. Üçüncü defa sormama rağmen içsel dinamiklere sıra gelememişti. Eski milletvekili, kendisini adeta devlet gibi görüyor, devletlere özgü muktedir bir konumdan bakarak **“realist”** çözümlemeler yapıyordu. İşin özü şuydu ona göre: Bir kez taviz vererseniz, talepler bitmez ve ülke çözülür. Bunun üzerine, **“Siz kendinizi Devlet gibi görmeye devam ediyorsunuz ama tuhaf olan Devlet'ten de tasfiye edilmiş olmanız!”** deme ihtiyacı hissettim...

Sol Kemalist ve Sosyalist kadroların Devlet'ten tasfiyeleri, yaygın kanaatin aksine, 12 Eylül 1980'den sonra da başlamadı. Bu süreç, 1970'lerin başlarına kadar çekilebilir. 1980 öncesi ve sonrasında yaşanan tasfiyelerin Ordu üst yönetimlerinin desteği olmadan yürütülmeleri de mümkün değildi...

Devlet'ten dışlanmak, tasfiye edilmek aslında hayırlara vesile de olabilir. 1930'larda **“Devlet dışında nefes alacak”** alanlar olmadığı için, en muhalif akımlar bile, devleti ele geçirme ifadesinde somutlanan bir iktidar sıtmasına yakalanmışlardı. Bugünün Türkiye'sinde Devlet ve yeni muktedirleri, ne kadar arzu etseler de, toplumun bütününe hizaya sokamayacaklar. Yorgan hep bir yerlerden kısa gelecek.

Aslında ironik olan, Türkiye'de sivil toplumda tutunmayı başaran bir hareketin siyasal iktidarı da alabileceğini ilk kez gösterenlerin İslamcılar olmaları. Devlet'ten ciddi biçimde dışlanan ve tehdit olarak algılanan siyasal İslamcılar, tam da bu nedenle sivil toplumda tutunmayı başardılar. Israrla yasal alanda siyaset yapmayı gaye edinen ve şiddetten uzak duran Milli Görüş partileri ve onlara paralel sivil toplum yapıları, ciddi bir siyasi tecrübe biriktirdiler.

Kemalizmin iç çelişkilerini çok iyi kavrayan Nurcular, hem dışa hem de içe dönük ikili söylem ve pratiklerle ayakta kalmayı bildiler. **Said Nursi'nin** her gözüaltına alınışında, **“Ben sadece din ve diyanetle alakalıyım. Yoksa siz (Kemalistler) dine karşı mısınız?”** türünde ifadeler kullanması karşısında Kemalistlerin manevra alanları çok da geniş değildi. Bu tür bir esneklik geliştiren İslamcı yapılar, şiddetten de uzak durdukları için, onları **“ezip geçmek”** mümkün değildi. Kimi ezme girişimlerine de, kısa süre yassı kalan lastik toplar gibi hızla uyum sağlıyor, bir süre sonra da **“nerede kalmıştık”** diyerek zıplamaya devam ediyorlardı.

Sadece bu birikim, İslamcıların iktidara gelişlerini açıklayamaz. Toplumun dar gömlek kabul etmeyen delice devinimiyle kurabildikleri ilişki, İslamcıları iktidara getirdi. Aynı toplumun, açık bir çeşmeden su fışkırtırcasına ortalığa saçtığı çoğulluğunu kapsayabilen bir çoğulculuk üretemezlerse, bu toplum İslamcıları da püskürtecektir.

AKP iktidarının ve özellikle Başbakan'ın siyaset tarzının son yıllarda hızla eskime işaretleri vermesi de bundan bağımsız değildir. AKP'lilerin bizzat kendi elleriyle eskimelerine katkı sundukları ilginç tercihleri de sözkonusu: Özel veya devlet televizyonlarının yayın akışlarını keserek sürekli Başbakan'ın günlük programını canlı yayınlamak zorunda kalmalarında somutlanan bir siyaset tarzının, **"taze"** kalabilmesi ne kadar mümkündür? Günümüzde ancak kapalı, otoriter toplumlar, başbakanlarını sürekli olarak **"buzlu camın"** ardında görürler, çünkü ciddi bir meşruiyet sorunları vardır ve bunu **"tek adam"** karizmasıyla aşmaya çalışırlar...

Tam da bu nedenlerle, sivil toplumda tutunmayı başarabilen ve Türkiye toplumunun olanca çoğulluğunu kapsayabilecek özgürlükçü bir duruşu adım adım ören siyasal hareketlerin, siyaset maratonunda nefes darlığına tutulan rakiplerini aşma şansları var. Bunun gerçekleşebilmesi için hiçbir surette laik- dindar ve Türk-Kürt kutuplaşmalarına düşülmemesi gerekiyor. Mevcut AKP yönetimine en kolay gelen siyaset tarzının, **"Cami'de bira içtiler!"** ifadelerine yansıyan, **"sessiz muhafazakâr çoğunluk"** ve **"azgın azınlık"** ikiliğine dayalı kutuplaşma olduğu aşikârdır. Bu tarz da hızla eskiyecektir.

Yeter ki asıl kırılma ekseninin **"otoriterler- demokratlar"** arasında yaşanmasına özen gösterelim. Bunun olabilmesi için de herkesin kendi adasına çekilmek zorunda hissettirildiği zehirli siyasal iklimi kabullenmeden, konu temelli yan yana gelişleri öne çıkarmalıyız: HES'ler üzerinde yaşanan doğa katliamından, kentleri rantın eline teslim edenlere karşı verilen mücadelelere, taşeronlaştırma politikalarına direnmeye kadar pek çok konu, dindarlar da dâhil çok sayıda çevrenin yeni bir siyaset kültürü geliştirebilmelerine vesile olabilir. O zaman **"yüzde 50 benim tapulu arazimde"** diyenlere en güzel cevabı, tam da orada oldukları varsayılan verecektir.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İranlı Nida'nın ruhu da Gezi'de...

Yüksel Taşkın 15.06.2013

İran'da Reformcu aday **Mir Hüseyin Musavi**'den çalınarak **Ahmedinejad**'a kazandırılan Haziran 2009 cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ardından büyük gösteriler patlak vermişti. Bütün dünya, 26 yaşındaki **Nida Ağa Sultan**'ın gösteriler sırasında acımasızca öldürülüşünü canlı olarak izlemişti. Barışçıl gösteriler sertlikle bastırılmış, pek çok Reformcu hapishanelere tıkmış, binlercesi de ülkeyi terk etmişti. Reformcu kanadın iki simge ismi **Musavi** ve **Mehdi Kerrubi**'nin hâlen ev hapsinde tutuldukları ve kamusal hiçbir mesaj vermelerine izin verilmediği de unutulmamalı. Bu satırlar yazılırken, 2013 cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ilk turuna başlanmıştı...

1979 İslam Devrimi'ni yaşamış **"Ruhani Önder" Hamaney**'in başka bir devrimle devrilme ihtimalinden ne denli ürktüğü abartılı asayişçiliğinden anlaşılabilir. Ruhani Önder, İran'ın son derece karmaşık ve tuhaf rejiminde tüm siyasal gücün yüzde 75'ini elinde tutuyor. Böyle bir güç, Şah'ın elinde bile yoktu. Hamaney'in kendisi de bir **"Teokratik Şah"** aslında. Rejim'in ısrarla İslami Cumhuriyet olduğunu vurgulayarak, kısmen halk meşruiyetine dayandığı iddiası da 2009'dan sonra sona erdi. Son derece sınırlı bir hareket alanı olsa da, seçilmiş cumhurbaşkanları, **"Cumhur'a"** da bir söz hakkı tanındığının delilleri sayılıyordu. Böylece İran Rejimi kendisini Suudi Arabistan gibi monarşilerden, **"İslam Cumhuriyeti"** olduğu iddiasıyla ayırtılabiliyordu.

1997’de Reformcu **Muhammed Hatemi**’nin beklenmedik biçimde cumhurbaşkanı seçilmesi, **Hamaney**’in asla unutamayacağı bir darbe oldu. “**Nasıl olsa seçilemez**” denerek vitrine konulan Hatemi, kadınların ve gençlerin sandığa hücum etmeleriyle sağlanan yüzde 80’lik rekor katılım neticesinde, oyların yüzde 70’ini alarak seçilmeyi başardı. Bu nedenle 1997 seçimlerine “**Kadınlar Seçimi**” deniyor.

Özellikle 2000 yılından sonra Hamaney, taşra kökenli yeni bir kuşağı devreye sokarak, Reformcu tehdidi bertaraf etmeye yöneldi. **Mahmut Ahmedinejad**’da somutlanan, İran-İrak Savaşı’na katılmış bu kuşağın temel özelliği **Devrim Muhafızları** ve **Besiç Milisleri** içerisinde militarist değerlerle yetişmiş olmalarıydı. Bu kuşak, Reformcuların Devlet’ten tasfiyesini büyük bir hevesle yerine getirdi ama eline geçen güçle de başı dönmeye başladı.

Daha da kötüsü Ahmedinejad kliğinin kendine özgü milliyetçi bir popülizme yönelerek yer yer reformcu taleplere de göz kırpmaya başlamasıydı. Hamaney’in dinî otoritesini sorgulayan, Mehdi’yle direkt bağı olduğunu iddia edebilen Ahmedinejad, kendisine bu taktikleri veren damadı **İsfendiyar Rahim Meşai**’yi de 2013 cumhurbaşkanlığı seçimlerine aday olarak hazırlıyordu. Beklendiği gibi Hamaney’in emrindeki **Koruyucular Konseyi**, Meşai’yi ve daha önce Cumhurbaşkanlığı görevi yapmış **Haşimi Rafsancani**’yi veto etti. Vetoların tek açıklamasının “**korku**” olduğunu bilmeyen kalmadı. Bu koşullar altında yapılan bir seçimi, Hamaney’in (adaylarından birisinin) “**kazanacağı**” öngörmek zor değil. Bu seçimi kazanmak, adım adım gelen büyük bir mağlubiyetin işaret fişegi olmasın?

Bu soruyu yanıtlamak için İran Rejimi’ni er geç mağlup edeceğine ve dönüştüreceğine inandığımız kadınları ve gençleri yeniden anımsamalıyız. 2009 cumhurbaşkanlığı seçimlerinin **Musavi**’den çalınması üzerine milyonlar sokağa dökülmüştü. 20 hazirandaki gösterilerde **Nida Ağa Sultan**’ın bir Besiç üyesi tarafından öldürülüşünü bütün dünya canlı olarak izledi. **Nida “ses” demek**. Bu sesi asla unutmamalıyız. **Nida’nın ruhunun Gezi Parkı’nda olduğuna inanıyorum**. Neden mi?

Nida, öldürüldüğünde ilk kez bir protesto gösterisine katılıyordu. Şahit olduğu büyük haksızlık, kendisini hızla politikleştirmişti. Nida, İslami Azad Üniversitesi’nde teoloji ve felsefe okurken, eğitimini yarıda bıraktı. Okulda kılık kıyafeti ve yaşam tarzı yüzünden gördüğü baskı, bu kararı almasında etkili olmuştu. Nida evliydi ve eşinin ailesinden de baskı görüyordu. Zor olanı seçti ve boşanmaya karar verdi. Boşanan bir kadın olarak yaşadıkları, elbette Rejim’in katı ahlakçılığından bağımsız değildi. Nida biraz nefes alabilmek için Türkçe öğrenmeye ve tur rehberi olarak sıklıkla Türkiye’ye seyahat etmeye karar verdi.

Rejim’in “**yozlaşmış gençlik**” diyerek karaladığı pek çok genç gibi Nida da protest müzikle ilgileniyordu. Nida, milyonlarca İran genci gibi Rejim’in İslamizasyon siyasetinin dönüştüremediği, ikna edemediği, “**başka türlü bir şeyi**” arayanlardandı. Tıpkı Gezi Parkı’ndaki gençler gibi, kendi kişiliğini kendi elleriyle inşa etmek istiyordu. İslami Rejim ne İran halklarını ne de gençliği ve kadınları ikna edebildi. Cebir ve yalan yoluyla alacağı mesafe de çok olamayacak...

Bir gün Tahran Baharı’nın özgürlük çılgılığıyla uyanacağız...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AKP ve Liberal Batıcılar

AKP'nin son krizde feci çuvalladığını, hatta krizi kendi elleriyle içinden çıkılmaz hâle getirdiğini görebilenler gördü. AKP'de **"Aşıl'ın Topuğu'nun"** ne olduğu ortaya çıktı: Tek adam karizmasına yaslanma kolaylığının sonucu olan kurumsallaşamamış yapılar, ciddi krizlerde tökezlerler. Daha da kötüsü, parti içerisinde biriken ve kendisini ifade olanağı bulamayan klikler arası gerginlik birdenbire ve kontrolsüzce patlayabilir. AKP, henüz böyle bir sürece savrulmamış olabilir ama bu riski barındırmaktadır. Kurumsallaşamama hâlinin kimi neden ve sonuçlarına yakından bakalım:

Merkez sağ mirası sahiplenilen AKP'de, DP'den ANAP'a kadar gözlemlediğimiz önemli bir bileşen eksik: **"Baticı kanat."** DP-AP-ANAP çizgisi özellikle üst düzey devlet bürokrasisinde ve bakanlar kurulunda Baticı kanada ciddi ağırlık vermektedir. Tuhaf olan, Baticıların parti içinde ciddi ağırlıklarının olmaması ve parti kongrelerinde genellikle etkisiz kalmalarıydı. Buna rağmen merkez sağ liderler, bakanlar kurulunda Baticı isimleri hep kayırdılar. Muhafazakâr, Milliyetçi ve Baticı kanatlar arasında önemli krizler patlak verdiğinde, parti liderleri ağırlıklarını Baticı kanat lehine kullandılar. Merkez sağ doğası gereği **"gevşek bir çıkarlar konfederasyonu"** ve Baticı kanadın ekonomi ve bürokrasideki ağırlığı da dikkate alınmalıydı.

Ne Demirel'in ne de Özal'ın Baticı kanadın tasfiye edildiği bir parti tahayyülleri vardı. Güç dengeleri ve kendi değerleri de bunu imkânsız kılıyordu. Başka bir ifadeyle söylersek, Özal da Demirel de kendi meşreplerince Baticı bir kimlik algısına sahiptiler. Aydınlar Ocağı mensuplarının bitmek bilmez şikâyet ve taleplerini huşu içerisinde dinlemeyi bilen Özal, aynı kıvraklığı Sabancılarla kurduğu sıcak iletişimde de gösterebiliyordu. Özal'ın sırrı kimliklerin iç içe geçtiği bir toplumda aynı melezliğe kendisinin de sahip olmasıydı: Ailesinin bir yanı Muhafazakâr, diğer yanı Baticıydı. Farklı kesimler Özal'a baktıklarında kendilerinden bir şeyler görebiliyorlardı.

AKP, bu açıdan bakıldığında etkili bir Baticı kanadı olmayan ilk **"merkez sağ"** partidir. Daha da önemlisi AKP, siyasal söylemini **"sessiz Muhafazakâr çoğunluk"** ve **"etkili Baticı azınlık"** ikilemi üzerine kurarak, birincinin hizmetkârı olduğunu öne çıkaran bir popülizme sahip olduğundan, Baticılarla ciddi bir gerilim ilişkisi barındırıyordu. Son derece pragmatik olan AKP seçkinleri, özellikle uluslararası (Batı diye okuyun!) imajları açısından ülkedeki Baticılarla müspet ilişkiler kurmaları zaruretinin de farkındaydılar.

Çözüm, AKP'de bir varlıkları olmasa da, medya ve iş dünyasında konumlanmış **Liberal Baticı** çevrelerle yakınlaşmakta görüldü. Liberal Baticılar, AKP'nin ilk yıllarında partiyi ABD ve AB seçkinlerinin anlayacakları bir söylemle meşrulaştırdılar. Buna göre AKP, **"ülkenin yegâne demokratikleştirici aktörüydü"**. Demokratikleşme literatürü, Batı'daki seçkinlerin aşına oldukları bir söylemdi. Buna bir de **"ılımlı İslam"** vurgusu eklediğinizde, AKP'ye açılan krediyi daha iyi anlayabiliriz. AKP'nin **"ılımlı İslamcı"** algısının oluşmasında, o zamana kadar **"küresel PR"** alanında önemli bir tecrübesi olan **Gülen Hareketi'**nin katkıları da unutulmamalı. İşte Liberal Baticılar, hem uluslararası hem de ulusal alanda böyle önemli bir tercüme ve meşrulaştırma görevi üstlendiler. AKP'nin eksik olan Baticı kanadının kimi işlevlerini dışarıdan göturdüler.

2010 referandumundan sonra AKP liderliği, parti içindeki tek adam zihniyetini, parti dışına, medyaya, ekonomiye, kısaca her alana taşıma tercihinde bulununca, kutuplaştırıcı popülist söylemin dozu giderek arttı. **Liberal Baticılar** ve **Sol Demokratlar**, artık **"gayrı milli"** unsurlardı. Onların yerini alması gerekenler, **"Millet'in hakiki evlatlarıydı"**. Görünüşte demokratik olan bu tavrın altında, seçkinler arası yer değiştirme mücadelesinin yattığını da vurgulamalıyız. AKP'nin **"kendi fidanlığında yetiştirdiği kadroları"**, gözlerini Liberal Baticı ve Sol Demokratlardan oluşan hegemonik entelektüel merkeze dikmişlerdi. Ne var ki hem birikimleri hem de eleştirel mesafe alma konusundaki yetersizlikleri, kendileri için önemli bir güç kaynağını

ortadan kaldırmaktaydı: İktidardan en azından görece özerk bir konumda değilseniz, ne ulusal ne de uluslararası alanda ciddiye alınırsınız.

Dolayısıyla AKP, Liberal Batıcı, Sol Demokrat kesimleri ötelerken, aynı ötelemeyi Gülen Hareketi'ne de yapınca, aşırı özgüvenin kurbanı oldu. Yanılma payını da kabul ederek, AKP'nin Batıcı entelektüelleri yeniden kazanma şansının imkânsıza yakın olduğunu söyleyebilirim. Güleciler? Emin değilim...

Artık ABD ve AB'li seçkinler arasında AKP, demokratik konsolidasyonu sağlayacak parti olarak değil, tersine, bunu engelleyen parti olarak algılanıyor. Şimdi moda olan, AKP'yi **"Rekabetçi Otoriteriyen"** veya **"Melez Rejim"** kavramları üzerinden okumak. AKP, seçim kazanan ama otoriter yapıları ortadan kaldırmayan yarı demokratik yarı otoriter bir rejim inşasıyla eleştiriliyor.

Haksız da sayılmazlar doğrusu...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İranlıların seçim mesajı: Sizi istemiyoruz, gidin artık!

Yüksel Taşkın 22.06.2013

2013 Cumhurbaşkanlığı seçimleri sürecinde İran sokaklarında yaygın olan bir esprî durumu çok iyi özetliyordu: **"Diğer ülkelerde insanlar cumhurbaşkanını seçmek için sandığa gidiyor, bizdeyse birilerini seçtirmemek için!"** Reformcu adayların daha baştan veto edildiği bir **"meze tabağına"** oy vermesi beklenen İranlılar, tamamı muhafazakâr ve güvenlik bürokrasisi kökenli diğer adayları istemedikleri için **"İlimli-Merkezci"** aday **Hasan Ruhani**'yi **"ister gibi yaptılar"**.

Seçim kampanyasının başında Reformcuların büyük bölümü oy vermeye niyetli değillerdi, son derece kötümser bir hava vardı. Toplumsal hareketlerin hararet kazanması veya gerilemesinin psikolojiyle ne kadar ilgili olduğunun yeni bir örneğini görmek isteyenler, İran seçimlerini ve sonrasını izlemeye devam etmeliler. Devletleri en çok sıkan da bu olmalı: **"Uyuyan Devin"** ne zaman uyanacağını kestirememek!

Ruhani, **"siyasi tutukluların serbest bırakılması"** **"dünyayla kavgalı olmama gereği"** vurgularında öne çıkan **"itidal"** çağrılarının yanına, **"yolsuz ve beceriksiz ekonomi yönetimi neticesinde yüzde 40'lara varan enflasyon"** gibi can yakıcı gerçekleri de ekleyince, İran sokakları yeniden hareketlendi. Gezi Süreci nedeniyle İran'ı unutan bizler şimdi anlıyoruz ki, İran'daki kampanya hararetlendikçe, 2009'da Yeşil Hareket'i sürükleyenler yeniden sokakları şenlendirmeye başladılar.

Ülkemizde yaygın bir kanı, Reformcuların **"tuzu kuru orta sınıflardan"** oluştuğu yönünde ki bu bakış açısı son derece hatalı. Reformcular sadece Tahran'da güçlü değiller. İran coğrafyasının dış çeperlerinde yaşayan etnik ve dinî azınlıklar ve onlara mensup milyonlarca yoksul da kendilerini Reformcu söylemlere ve adaylara yakın hissediyor. Ülkede yüzde 50 gibi bir oranda kalan **Farsi "çoğunluk"**, ülkenin iç bölgelerinde yoğunlaşmış durumda. İran'ı asıl birleştiren unsur **Şiilik**.

Geçmiş seçimlerin gösterdiği basit bir gerçek var: Tahranlılar ve azınlık vilayetlerindeki seçimlere yüklendiklerinde (ve hile yapılmadığında!) Reformcular kazanıyor. Başka bir ifadeyle söylersek, İran orta sınıfı

ve azınlıklarından oluşan Reformcu ana gövdeye, yüzde 60'lara ulaşan gıda enflasyonu ile boğuşan kent yoksullarını da eklediğinizde, büyük bir memnuniyetsizler cephesi ortaya çıkıyor.

Şimdi herkes **“bundan sonra ne olur”** sorusuna yanıt arıyor.

Bazı ihtimalleri kısaca ele alalım:

Molla kökenli olan yeni Cumhurbaşkanı Ruhani de İran'ın güvenlik bürokrasisinin önemli isimlerinden. Ruhani, Hamaney'e bağlı Milli Güvenlik Yüksek Konseyi üyesi ve eski bir nükleer müzakereci. İran ekonomisini yıkım noktasına getiren uluslararası yaptırımların hafifletilmesi yönündeki girişimleri, Hamaney tarafından desteklenecektir.

Ruhani'yi bekleyen başka bir sorun da, 2009'dan sonra hapsilere doldurulan veya ev hapsinde tutulan Reformcular. Ruhani, bu isimlerin serbest kalmaları gereğinden bahsetti ama karşısında son derece muhafazakâr bir Meclis var. Ruhani hem bu Meclis'le hem de Hamaney'in Muhafazakâr Derin Devleti'yle mücadele etmek zorunda.

Ruhani, İran'ın son zamanlarda iyice törpülenen Cumhuriyetçi geleneğini yeniden canlandırmak istiyorsa cesur davranmalı ve İran toplumunun aktif desteğini almalı. Bir önceki Reformcu Cumhurbaşkanı Hatemi, yoğun halk desteğine rağmen kilit konularda çok fazla tereddüt göstermiş, bunu sezen Derin Devlet de büyük bir tasfiye operasyonuna girişmişti. Ruhani'nin böylesi çetin bir mücadeleye girişebilmesi, aktif bir İran toplumunu yanında görmesi ve değişen ve değişecek güç ilişkilerini de dikkate alarak bu yeni dalganın üzerinde oturmaya karar vermesiyle mümkün...

İran'la ilgili az bilinen bir gerçek de din adamları arasında Reformcu veya ılımlı adayların çok büyük destek gördükleri. Sözelimi dinî medreselerin şehri Kum Eyaleti'ndeki seçimleri Ruhani açık ara farkla kazandı. İran'da **Ruhani Önder**'in seçiminden sorumlu **Uzmanlar Heyeti** çok büyük önem taşıyor. Ruhani Önder'i seçme ve gerek gördüğünde görevden alma yetkilerine sahip bu Heyet'in bir sonraki seçimleri 2015'te yapılacak. Seçimler sekiz yılda bir yapılıyor ve halk, din adamları arasından uygun gördüğü isimleri Uzmanlar Heyeti'ne gönderiyor.

Bu Heyet, Hamaney öldüğünde veya iş göremez hâle geldiğinde daha ılımlı bir ismi seçerse, İran'da yukarıdan aşağıya domino etkisi yapacak değişimler olabilir. Mevcut yapıda Ruhani Önder tüm siyasi gücün yüzde 75'ini elinde tutuyor. Şimdiden kılıçların bilendiğini ve Uzmanlar Heyeti'yle ilgili büyük bir satrancın başladığını söyleyebiliriz.

Başka bir yazıda da Reformculara yakından bakmaya çalışacağım...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Erdoğan'ın kutuplaştırma kumarı ters tepebilir

Yüksel Taşkın 25.06.2013

AKP'nin Gezi Parkı sürecini "**yönetme**" biçiminin arkasında en başından beri ne yaptığını bilen bir akıl aramak gerçekçi olmayabilir. Taksim'den polisin çekildiği süreçte parti kurmaylarının ne kadar yalpaladıklarını anlamak için vücut dillerine bakmak yeterliydi. **Nabi Avcı**'nın "**yan yana gelmeleri mümkün olmayan muhalefeti birleştirdik**" sözleri kadar **Beşir Atalay**'ın "**algı yönetimini beceremedik**" itirafı da elbette kayıtlara geçti. AKP'nin nasıl bir yol izlemesi gerektiği konusunda ilk başlarda farklı görüşler ve yer yer gerginlikler olduğu iddiaları da yabana atılır gibi değil.

Sonuçta Erdoğan'ın dediği oldu ve bu defa da en iyi bildiği veya bildiğini sandığı kumarı oynamaya karar verdi: "**Sessiz muhafazakâr çoğunluk**" ve "**azgın Batıcı azınlık**" ikilemi üzerine bina edilen kutuplaştırıcı dil her zamankinden daha da yoğun biçimde devreye sokuldu. Defalarca yalanlanmış bazı şehir efsaneleri sürekli kullanılarak, istismar edilerek, zaten tehdit altında hissettikleri için sokaklara çıkan insanların üzerine gidilmeye devam ediliyor. Adeta arı yuvasına çomak sokularak, öfkeliilerin "**kültür savaşı**" tuzağına düşmeleri umuluyor.

AKP'liler ve onların istediği yönde "**algı yönetmeye**" can atanların yapmaya çalıştıkları çok basit: "**Uluslararası çevrelerden de destek alan Kemalist- ulusalıcı unsurlar yeni bir darbenin psikolojik zeminini hazırlıyorlar.**" Düne kadar ABD ve AB'ye ve Soros'un şahsiyle özdeşleşen küresel sivil toplumculuğa ateş püsküren ulusalcılar, nasıl oluyor da birden bire bu kesimlerle ortak hareket edip eylemler planlar duruma geldiler? Birkaç yıl önce ulusalcıların başvurduğu komplo zihniyeti ve kalıplarının bugün AKP'nin organik entelektüelleri tarafından ısıtılıp ısıtılıp karşımıza çıkarılacağına kimler inanabilirdi?

Düşünün AKP iktidarı sayesinde bir gazeteniz, televizyonunuz olmuş, plazalara yerleşmişsiniz. Saygınlık ve güç kazanmışsınız. AKP iktidarı giderse zaten sallantıda olan ve şişirilerek elde edilmiş tirajlarınız, gazeteniz de elinizden gidebilir. Ya kaderde TMSF'nin eline düşmek de varsa? Zira toplum vicdanı bu tarz gazeteciliği kabul etmiyor. AKP'nin ipine tutunarak gelenlerin, "**bu ip koparsa dalgalı denizde yitip gideriz**" tedirginliği yaşamaları, "**endişeli statükoculara**" dönüşmeleri anlaşıldır. Burada insanlık tarihinde binlerce örneği olan, ama ders çıkarılamayan bir durum söz konusu: İktidardan özerk, bağımsız bir duruş ve saygınlık elde edemezseniz, iktidarın gerilemesi sizin de gerilemeniz anlamına gelir. Yandaş basındaki akıldışı taraftarlık psikolojisinin başkaca izahı yoktur.

Bahsedilen kutuplaştırma siyaseti sadece toplum için değil, AKP ve arkasındaki güçler için de ciddi risk barındırıyor. AKP çoğunlukçu kutuplaştırma siyaseti izleyerek, vesayetçilik- sonrası Türkiye toplumunun ihtiyacı olan çoğulculuğu üretmediği gibi, bunun önündeki yegâne engel hâline geliyor. Toplum o kadar farklı ve çoğul bileşenlerden oluşuyor ki bunu "**milli iradenin tekliği**" inancına dayalı dar bir gömleğe sıkıştırıramazsınız. Böyle yaparsanız sivil toplum er geç sizi püskürtmeyi öğrenir. Gezi Süreci, çoğunlukçu zihniyetin bunalttığı kesimlerin el yordamıyla yan yana gelme arayışı da olduğu için, belki de bunun bir tür ön provasıydı. Bu ön provada, çok farklı hatta bir zamanlar yüz yüze bakamayan kesimler, yan yana geldikleri zamanki muazzam güçlerini ve enerjilerini hissettiler. Bu gücü kalıcılaştırabilecek sivil ve demokratik bir söylemin ve buna denk düşen örgütlenmelerin çok ciddi potansiyeli var.

AKP'nin kutuplaştırıcı dili ve tarzı açısından en yakın tehlike, bu şekilde Kürt açılımını da taşıyamayacakları gerçeğinden kaynaklanmaktadır. Erdoğan'ın kullanmayı alışkanlık hâline getirdiği milliyetçi öfke dili, Kürt açılımını sekteye uğratır. Bu nedenle Erdoğan, laik orta sınıflara yüklenerek milliyetçi kesimlere hoş gelebilecek ortak bir kültürel hedef bulduğuna inanıyor: Batıcılar. Fakat buradaki kırılgan nokta, Kürtlerle yürütülen müzakerelerde irili ufaklı çok sayıda gerilimin kaçınılmaz olduğu, bu gerilimlerde MHP'nin atak davranacağı ve Erdoğan'ın da kontrol sorunu nedeniyle, milliyetçi öfke diline yeniden kapılabileceği ihtimalidir. Bu gerilimler, Kürt açılımını çok sert biçimde sonlandırabilir. O noktadan sonra Erdoğan'ın MHP'den "**oy çalması**" ne kadar mümkün olabilecek?

Gezi Süreci'nde ortaya çıkan demokratik enerjiyi hiç de hafife almayacak kadar deneyim ve pragmatizm sahibi olan BDP'liler, kısa süre önce yan yana gelmeleri imkânsız gibi algılanan bu kesimlerle ittifaka yönelebirlirler. AKP'nin, kutuplaştırıcı stratejisi nedeniyle oynamaya karar verdiği siyasi kumarın, Kürt oylarını, milliyetçileri, merkez sağdan gelen mutedil seçmenleri, Gülen Hareketi'nin oy desteğini yitirmesiyle sonuçlanabilmesi de mümkündür. Mütedeyyin kesimlerin de, adalet algılarını inciten bir liderliğe sürekli onay vermelerini beklemek, gerçekçi olmayabilir.

Sürecin asıl kaybedenleri, toplumun artık büyüdüğünü ve her tür vesayeti sırtından atacak olgunluğa eriştiğini görmeyenler olacaktır...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Medya toplumun gerisine düşerken 'bize' düşenler...

Yüksel Taşkın 29.06.2013

25 mayısta yayımlanan "**Ulusalçılık neden yükseliyor**" başlıklı yazımda, ana akım medyayı muhalif isimleri tasfiye etmekle ve toplumu bilgilendirme görevini yerine getirmemekle eleştirmiştım. Burada ortaya çıkan öz sansürcü tavrın, ulusalçı medyadaki tiraj ve izlenme patlamasının en önemli sebeplerinden birisi olduğu gözlemimi de paylaşmışım. Gezi olayları, toplum vicdanının bu tavrı kabul etmediğini açıkça ortaya koydu. Çarpıcı olan, toplumun biriktirdiği öfkeyi kimi kurum ve şahıslara birdenbire boşaltıvermesiydi. Bu tepkiler yer yer ölçsüz olabiliyor ve kurunun yanında yaşa da yönelebiliyor. Öte yandan sadece dik durmaya çalışıkları için işlerini kaybeden "**gazi gazetecilerin**" toplumun hiç de beklenmeyen bir patlama ânında kendilerine destek vermesini hayatları boyunca unutacaklarını da sanmıyorum...

Aslında ana akım medyanın da, toplumun "**kendinize çeki düzen verin**" mesajını dikkate alarak dik durma cesareti gösterebileceği bir imkân ortaya çıkmıştı. Bu dalgaya oturarak siyasal muhalefet yürütmelerini bekleyen yok. Son tahlilde ana akım medyanın iktidar ilişkilerinden bütünüyle bağımsız olduğunu düşünen de yok. Yine de medya kurumlarının asıl sermayesinin saygınlık olduğunu ve bu saygınlığın da iktidar odaklarından nispeten mesafeli olmakla elde edilebileceğini söyleyebiliriz.

Medya saygınlığının algıya dayandığı, algının da tirajın en önemli kaynağı olduğu herkesin malumu. Tiraj veya izlenme oranı, okurun veya TV izleyicisinin her gün medyaya verdiği veya vermediği bir onay olarak görülürse, medyanın saygınlık ve gücünün ne denli kırılgan olduğu da anlaşılır. Medya saygınlığını "**her gün tekrarlanan bir savaşa**" aslanın ağzından çekip çıkarmak zorunda.

Bu bir sınavsa eğer, ana akım medyanın Gezi süreci durulur durulmaz, başını kaldırmaktan ürktüğü eski siperlerine geri döndüğünü ve sınıfta kaldığını söyleyebiliriz. Bırakın kamu yararını, kendi yararları adına mücadele etmeleri gereken bir tarihsel kırılma ânında suskunluklarına devam ediyorlar.

Böyle giderse yakın zamanın yazılı ve görsel medyasında çok ilginç depremler yaşanabilir. Laik-Batıcı yönelimleri olan ama hükümete çıkar ilişkileri veya "**zoraki konformizm**" nedeniyle biat eden medya sektörü erime sürecine girdi. Bu sektör, ulusalçı medya tarafından kuşatma altına alındı. İki gurubun içerisinde de

sınıflandırılmayacak *Taraf* Gazetesi, Gezi sürecinin hemen öncesine rastlayan dönemde sağlıklı bir ayrışma yaşadığı için bu fırtınalı havada doğru bir rotaya oturdu. *Taraf* tiraj yitirmedi, hatta artırdı...

Gelelim "**yandaş medyaya**". Burada da muhafazakâr eğilimli olmanın doğrudan "**yandaş**" olmak anlamına gelmediğini vurgulamalıyız. Buna göre AKP öncesinde de belirli bir geleneği olan muhafazakâr basın organları tiraj ve saygınlıklarını koruyorlar, hatta artırıyorlar. Fakat kimi operasyonlarla "**yetim malının**" yandaşlara peşkeş çekilmesiyle yaratılan "**türedi**" medya tiraj komasını aşamıyor. Toplum vicdanı bu medya kurumlarını da benimsemiyor.

Star Gazetesi'nin hangi koşullarda hükümet yanlısı bir gazete hâline geldiğini biliyoruz. *Star*'ın bugün yerlerde sürünen tirajının taşıma suyla nereye kadar döndürülebileceğiye belirsiz. Bir de hükümetin ve dolayısıyla desteğinin gittiğini düşünün. O zaman bu gazete büyük ihtimalle tarih olacaktır. Tarih Dede bizimle dalga geçerek bu gazeteyi TMSF'nin eline de düşürebilir! AKP'nin ipine tutunarak "**türedi medya**" olanların hükümet düşmesin diye topyekûn propaganda makineleri hâline gelmelerini başka nasıl izah edebiliriz?

Star'da kariyerini Erdoğan'ın "**en ateşli silahşoru olmak üzerine bina ederek, rüştünü ispat eden**" **Mehmet Ocaktan**, yakın zamanda *Akşam* Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmenliğine getirildi. *Sabah*, *Star* ve şimdi de *Akşam*. Güneş sisteminden mülhem isim kullanan tüm gazeteler birer birer el değiştiriyor. Aman dikkat!

Bu "**türedi medya**"nın "**AKP'nin kravatlıları**" dediğim jöleli gazetecileri, bir gelenek yaratabilecekler mi? Hiç sanmıyorum. Bu tesbit, muhafazakâr medyanın geleneği olan kesimlerinin bu uzun maratonda ayakta kalmayacakları anlamına gelmiyor. Tam tersi, bir tarikat, cemaat veya siyasi iddianın sürükleyicisi, sahibi olan muhafazakâr medya guruplarının, "**türedi**" medyayı geride bırakacağı öngörüsünde bulunuluyor.

İçerisine girdiğimiz yeni dönemde, kamu yararı gözeterek gazetecilik veya televizyonculuk yapmak isteyenleri bekleyen ciddi riskler ve olanaklar olduğunu görmeliyiz. Sadece cesaretle alınabilecek yol sınırlı. Cesaretin yanına tarihi okuyan bir aklı da koyabilenler, bu uzun soluklu maratonda ayakta kalabilecektir...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mısır: Bitmeyen devrimden sürekli darbe rejimine

Yüksel Taşkın 02.07.2013

Mısır, **Mursi**'nin Cumhurbaşkanı seçilmesinin yıldönümüne keskin bir kutuplaşma ve büyük gösterilerle girdi. Tahrir Meydanı'nda toplananlar Mursi'nin istifasını isterken, Nasr semtindeki taraftarları, sandık meşruiyetine dikkat çekerek Mursi'yi "**yedirmeyiz**" diyorlar. Mısır'a Türkiye penceresinden bakmaya meraklı olanlara küçük bir not: Lütfen süreci Gezi Parkı direnişine paralel yorumlamayınız. AKP yanlıları ve karşıtlarının bu gösterileri kendilerine yontacaklarından endişeliyim. Mısır'daki meseleyi anlamak için "**ilk taşı en günahsızınız atsın**" özdeyişini anımsamak gerekiyor.

Temel mesele üç ana aktörün hangilerinin yan yana geleceğiyle ilgiliydi: **Müslüman Kardeşler (MK), Ordu ve seküler muhalefet**. Demokratik geçiş süreçlerinde olması gereken, MK ve seküler muhalefetin yan yana gelerek Ordu'yu köşeye sıkıştırmaları ve demokrasinin temellerini beraberce atmalarıydı. Tunus'ta olan ama Mısır'da olamayan tam da buydu. Bunun kabahati tartışma götürmez biçimde MK liderliğindeydi. MK liderliğini elinde tutan **"Hapishane Kuşağı,"** Ordu'yla gizli kapılar ardında pazarlık etmeye alışkındı. Sivil dinamikleri okuyamıyor, Ordu'nun ne kadar kırılğan ve zayıf bir konumda olduğunu göremiyorlardı.

MK, seküler muhalefetle beraber yürümeye karar verseydi, Ordu taviz vermek zorunda kalacaktı. Oysa MK, Ordu'ya hayat öpücüğü vererek **"Mısır siyasetinin en güvenilir hakemi"** konumuna gelmesine yol açtı. Şimdi seküler muhalefet de MK liderliği de Ordu'yla **"flörtleşerek"** kendi yanına çekmeye çalışıyor. Ordu sürecin en avantajlı aktörü hâline geldi. Bu durumda **"ilk taşı"** MK attı denebilir. Eğer o taş demokratikleşme ihtimaline atılıp yaraladıysa, seküler muhalefetin ana bileşenlerinin de aynı taşı alıp aynı yere attıklarını bugün itibarıyla iddia etmek yanlış olmaz.

Geçen yıl haziranda yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci turunda seküler muhalefet, MK'nın adayı **Mursi** ve Eski Rejim'in has adamı **Ahmet Şefik** arasında tercihte bulunmak zorunda kalmıştı. İki aday da devrim dinamiğini temsil etmiyordu. Seküler demokratların bir bölümü mecburen Mursi'ye oy verdiler. Mursi, bu aşamadan sonra tarihî bir hata daha yaptı. Seküler demokratlarla beraber ilerlemeyi yine göze alamadı. Ordu ve Polis'le arasını hoş tutmak adına militarist güzellmelere yöneldi. Kasım 2012'de kendi kararlarını yargı denetimi dışına taşıyan bir kararname imzaladı ve **Ulusal Selamet Cephesi (USC)** altında örgütlenen seküler muhalefeti karşısına aldı. Kararnameyi çıkarmadan önce demokrat kesimlere bunu neden yapma ihtiyacı duyduğunu anlatmayı, onları da yanına almayı deneyebilirdi.

Eski rejim kalıntısı Yargı, hukuki olmayı bir yana bırakın ahlakiliği de tartışılır hamleler yaparak, serbest seçimlerle gelen Meclis'i feshetti. Ardından aynı Meclis'in seçtiği Anayasa Komisyonu'nu da geçersiz saydı. Ortada seçilmiş bir cumhurbaşkanı vardı ama beraber çalışacağı bir parlamento ve anayasa yoktu! Durumun trajikliğini anlamak için yine Tunus örneğini anımsayalım. Burada çok sayıda parti ve gurup, eski rejim kalıntılarını tasfiye ederek önce Kurucu Meclis seçimlerini yaptılar. Şimdilerde bu meclis yeni anayasayı şekillendiriyor...

Mursi'nin Mübarek kalıntısı yargı kurumlarıyla mücadele etmesi meşrudu ama stratejisi geri tepti ve kendisinin de otoriter olarak algılanmasına yol açtı. İktidarını sallantıda hissettiği için yeni anayasayı hızla referanduma götürme kararı aldı. USC, Anayasa Komisyonu'nda seküler kesimlerin yeterince temsil edilmediğini iddia ederek referandumu boykot etti.

Yeni anayasa, toplumun sadece yüzde 30'unun katıldığı Aralık 2012 referandumunda yüzde 65 evet oyuyla kabul edildi. Mursi düşük katılım nedeniyle, **"örgütlü bir azınlığın anayasasını aceleyle geçiren"** cumhurbaşkanı durumuna düştü. Anayasa, Ordu'nun ayrıcalıklı konumunu daha da ileri götürmekle eleştiriliyordu.

İzleyen süreçte USC'nin en büyük hatası, Mursi'ye muhalefet eden İslamcı çevreleri dışlaması oldu. Daha da kötüsü USC, Eski Rejim'le özdeşleşmiş isimlerle beraber hareket etmeye yöneldi. USC, Mursi'nin **"beceriksizliği ve otoriterliği nedeniyle istifa etmesi gerektiğini"** savunmaya başladı. Son gösteri dalgası da bu koşullar altında ortaya çıktı. Hem MK hem de USC, Ordu'yu yanlarına çekmeye çalışarak **"sürekli darbe"** rejiminin değirmenine su taşımaya devam ettiler. Ordu'ya sürekli tavizler veren Mursi'nin bugünlerde Derin Devlet'ten yakınması ne kadar inandırıcı?

Oysa Mursi ve USC'nin biraraya gelerek seçim yasasını tadil etmeleri, derhal parlamento seçimlerine gitmeleri ve Anayasa'da toplumun geniş kesimlerini tatmin edecek düzenlemelere gitmeleri en doğrusu olurdu.

Umarız bunu başarırlar...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mısır: Yakın geleceğe dair bazı öngörüler...

Yüksel Taşkın 06.07.2013

Bu yazıda Mısır'a özgü kimi unsurların altını çizerek, "**yakın gelecekte neler olabilir**" sorusuyla ilgili mütevazı tahminlerde bulunmaya çalışacağım.

İslamcılar radikalleşir mi?

AB, ABD ve sevgili yurdumuzda İslamofobiyle vicdanları ve akılları kireçlenmiş kimi zevat, "**bu darbe İslamcıları radikalleştirir mi**" türünden sorular soruyorlar. Kendi rahatları kaçmadıktan sonra gerisi tufan! **Dünya Değerler Araştırması**'na göre yüzde 98'le dünyanın en dindar toplumlarından birisi olan **Mısırlılar**, şiddeti yöntem olarak kullanan İslamcı gurupları hiçbir zaman benimsemediler, püskürttüler.

Bu türden guruplar Mısır'ı terk ederek, Afganistan, Irak gibi sorunlu coğrafyalarda tutunmaya çalıştılar. Daha da önemlisi, kimi İslamcı guruplar da kendi iç tartışmaları sonucunda şiddeti terk ettiler. Bu guruplara seçimlere katılma sözü verilmeden, 2011 Devrimi olmadan zaten silahlı mücadeleyi bırakmışlardı. Bunlardan en önemlisi sayılan **İslami Cemaat Örgütü, İnşa ve Gelişim Partisi**'ni kurarak 2011-12 Meclis seçimlerine katıldı ve 13 sandalye kazandı.

Mübarek döneminde "**siyasi parti fikrinin İslam'a aykırı olduğunu savunan**" ve **Mübarek**'e pek sorun çıkarmayan **Selefi** guruplarsa, 2011'de birden bire partileşmeye karar verdiler. Selefilerin parti hayatını ve seçim sandığını çok sevdiklerini, bu alanda etkili siyasi aktörler olmaktan kolay kolay vazgeçmeyeceklerini öngörebiliriz. Selefilerin planlı, programlı bir biçimde şiddeti siyasal yöntem olarak benimsediklerini iddia etmek doğru değil. **Nur Partisi**'nin de dâhil olduğu Selefi ağırlıklı **İslami Blok**, en son Meclis seçimlerinde yüzde 28 oy alarak 123 vekil çıkarmıştı.

Burada akla gelen bir soru **Mısır Ordusu**'nun Selefilerin partileşmelerine ve seçimlere girmelerine neden izin verdiğidir? Tunus'taki Selefilerin seçimlere katılımına izin verilmemişti. Ordu'nun hesabı, Selefilerin en fazla yüzde 10 civarında oy alacakları, böylece **Müslüman Kardeşler**'in (MK) partisi **Hürriyet ve Adalet**'in (HAP) oylarını bölecekleriydi. Ne var ki "**kışladaki hesap çarşıya uymadı**" ve HAP'ın içinde olduğu ittifak, yüzde 37 oyla 235 sandalye kazandı. Nur Partisi'nin darbe sürecinde Ordu'nun yol haritasına destek verdiğini, **Mursi**'yi yalnız bıraktığını da unutmayalım...

Bizim bu yazıdaki iddiamız şudur: **Mısır'daki son askerî darbe, İslamcıları sandıktan uzaklaştırıp şiddete yöneltmeyecektir.** İslamcı guruplar, daha da bilenip örgütlenmeye ve zamanla serbestleşmesi umulan seçimlerde etkili olmaya çalışacaklardır. Mübarek Dönemi Mısırında bizdekine benzeyen bir yerel yönetim alanı mevcut değildi. Mursi'nin geçirdiği ve şimdi feshedilen anayasada bu yönde bazı sınırlı adımlar atılmıştı. Küremizin gidişatı gereği şunu öngörebiliriz: **Mısır'ın yeni anayasası yerel yönetimlere alan açmak zorunda**

kalacak. Özellikle MK, sosyal İslam alanındaki tecrübesini buraya taşıyarak, siyasal alanda yitirdiği itibarını toparlamaya çalışacak.

Böylece İslamcıların en büyük zaaflarından birisi aşılabılır. İslamcıların yerel yönetimlerde veya Meclis içerisinde edindikleri siyasi tecrübeleri yetersiz olduğu için, abartılı derecede soyut tartışmalar içerisine çakılıp kalıyorlardı. Oysa Türkiye’de **Milli Görüş**, yerel yönetimlerde “**hizmet siyasetinin**” pratik getirilerini fark ederek, yerelden merkeze doğru bir siyasi kuşatma başlattı. Askerler, İslamcıları devletten sivil topluma doğru püskürtmeyi maharet sayabilirler. Oysa küreselleşmenin dinamikleri, artık sivil alanda biriken enerjinin merkezi kuşatmasına olanak tanıyor. Bu da Ordu’yla, isteyerek veya isteyemeyerek aynı sörf tahtasına oturan seküler muhalefetin işini oldukça güçleştiriyor.

Seküler muhalefet bölünür mü?

Mursi’ye karşı birleşen seküler muhalefet, **Ulusal Selamet Cephesi (USC)** adında bir şemsiye örgüt kurmuştu. USC’nin en büyük hatalarından birisi, Mursi’ye ve anayasasına muhalefet eden ılımlı İslamcıları dışlaması oldu. Diğer bir hata da Eski Rejim kalıntılarına kapılarını açmasıydı. Geçtiğimiz kasım ayında özellikle gençlik örgütleri bu tercihlere tepki duyarak USC’den çekilme tehdidinde bulundular. USC sözcüsü **Baradey**’in darbe karşısında “**kraldan çok kralcı**” tavır takınmasının seküler demokratları bu yapıdan uzaklaştırması muhtemeldir.

Darbe’nin bir anlamı da 70-80 yaş gurubundaki ihtiyarları yeniden devlet iktidarının başına getirmesidir ki, Mısır ve Tunus devrimlerinin en önemli nedenlerinden birisinin “**yaşlılar yönetimine**” isyan olduğunu unutmayalım. **6 Nisan Hareketi** başta olmak üzere, gençliğin sürüklediği sol ve liberal örgütlenmelerin, kendilerini darbecilerin kollarına atan (fikrî) dinozorlardan uzak durabilmeleri, yakın geleceğin Mısır siyasetinde temiz kalabilmeleri ve dolayısıyla etkili olabilmelerinin de en önemli ön koşulu olacaktır.

Umarız seküler demokratlar, kendilerini istisnasız bütün otoriterlik biçimlerinden ayrıştırmayı başarırlar...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ulusalıcı yanılığı

Yüksel Taşkın 09.07.2013

AKP ve organik entelektüelleri, Gezi sürecini doğru okuyamadılar. Bunun en önemli nedeni iktidarın yarattığı körleşme. Kendi başarı algıları etrafında oluşturdukları vazgeçilmezlik hissi, çok sayıda karizmatik liderin sonunu hazırladı. Karizmatik liderleri kriz anları yaratır. Başka bir ifadeyle söylersek, “**Şeyh uçmaz müritleri uçurur**”. Şeyh, kendisinin uçabildiğini zannedip fazlaca havalanırsa, aniden yere çakılabilir. Erdoğan ve AKP, hızla eskiyen “**önce lider sonra teşkilat**” tarzında ısrar ettikleri ve çoğunlukçu siyasetin dar gömleğiyle topluma bakmaya devam ettikleri için, kendilerini aşabilecek demokratik bir ittifakın şansını artırdılar.

AKP’nin bu kırılgan döneminde en büyük şansı ulusalcılardır. Ulusalcıların, demokratik siyaseti kabullenmelerinin önünde ciddi bir zihinsel engel var: Zor zamanlarda (olağanüstü diye okuyun) kurtarıcı veya

kurtarıcılar ("**zinde güçler**") beklentisi. Ulusalçılar bu nedenle hem Gezi sürecini hem de Mısır'daki darbeyi doğru okuyamıyorlar. Ulusalçıların bir yandan "**Ulus'un iradesinden**" bahsetmeleri, diğer yandan da "**Ulus'un**" somut görüntülerinden ürkmeleri, onları "**olağanın dışında**", adeta mucizevî bir şeyleri beklemeye yönlendiriyor.

Ulus/Halk dediğiniz şey, kendi başına bir şey ifade etmeyen bir soyutlamadır. Biraz yaklaşıp içerisine baktığınızda, Kürt, Alevi, mütebedeyin gibi unsurlardan oluşan, şekil verilemez bir yan yana gelişten ibarettir. Ulusalçılık, "**Ulus'a**" yakından bakmak istemiyor çünkü orada, şekil verilemeyen karşısındaki (seçim) yenilgilerini veya hayal kırıklıklarını görüyor. Bunun yerine "**Halk/Ulus'a**" yekpare bir soyutlama olarak bakmak ve bu soyutlamanın içinde bir yerlerde devrimci veya aydınlanmacı bir öz olduğuna inanmak istiyor. Köylü isyanları sırasında, köylülerin kurtuluşlarının kendi ellerinde olduğunu bir türlü idrak edemeyip, Mehdi beklentisine girmeleri gibi bir zihniyet probleminden bahsediyoruz.

Ulusalçılık, AKP iktidarından "**mucizevî bir olağan dışının patlak vermesi**" ve onun önderliğini alacak bir parti ve elbette karizmatik lideriyle kurtulmak istiyor. "**Samsun'dan bir güneş gibi doğan ulu önder de**", çok zor zamanlarda Ulus'u kurtarmıştı. Ulusalçıların siyaset kültürüne kazınan bu kurtarıcı beklentisi, her vesileyle **10. Yıl Marşı'na "geri dönen"** ama nedense bir türlü "**90. Yıl senfonilerini**" üretemeyenlerin asıl trajedisi. Dolayısıyla Gezi veya Tahrir, "**Ulus'un gizli devrimci özünün açığa çıktığı ve önderleriyle buluşmayı beklediği**" anlar olarak görülüyor.

Buraya kadar vurgulanan sadece darbeci bir komploculukla anlaşılamaz. Ulusalçıların büyük bir bölümü, mucizevî bir aydınlanma ânı inancına ve bu aydınlanmayla foyası meydana çıkarak meşruiyetini yitirecek, bu nedenle de istifa etmeyi veya devrilmeyi hak edecek bir siyasi rakip algısına sahipler. Yaptıkları tersinden çoğunlukçuluk. Milli irade karşısına aynı yerden türeyen ve bir o kadar otoriter tınılar barındıran "**ulusal iradeyi**" koyuyorlar. "**Yekpare bir ulusal irade karşısında meşruiyetini yitiren Başbakan**" algıları, AKP'ye oy veren kitleleri, "**sizin oyunuz ve tercihiniz yanlış, hatta gayrı-meşrudur**" diyerek aşağılıyor ve son tahlilde çoğunlukçu siyasetin değirmenine su taşıyor.

1960'larda da sandık ulusalçılar için hayal kırıklığıydı. "**Sandıksal demokrasi**", "**cici demokrasi**" denerek sandıktan çıkanlar küçümseyiyordu. 60'ların bu günden farkı, "**zinde güçler ve önderler**" yoluyla sandık dışı bir "**devrimci**" dönüşüme dair duyulan iyimserlikti. Sandıktan kaçış, "**devrim idealine**" sığınmayla avutulabiliyordu. Oysa bugün "**zinde güçler**" tilsimini yitirdi. Bugünkü ulusalçılar, "**devrim**" hayalinin barındırdığı pozitif enerjiye inanacak mecalde de değiller. Tek "**umutları**" sandıkla (olağan siyasetle) gelenin, olağan dışı bir mucizeyle gitmesi.

Oysa DP 1960'larda darbe yerine sandıkla gitseydi bugün demokrasimiz çok farklı bir yerde olurdu. Bunu yapamadığımız için kendilerini kurtarıcılarımız olarak atayanlar, sürekli mızıkçılık yaparak beğenmedikleri siyasetçilere dipçik vurdular. Aynı yöntemi 60 yıl sonra AKP'ye karşı denemeye çalışmak, yukarıda bahsettiğimiz zihniyet probleminin ne kadar köklü olduğunu gösteriyor.

Aslında mesele basit: Travmanın kökeninde sandık var. O travma ancak sandık yoluyla aşılabılır. AKP'nin "**milli iradeci**", ulusalçıların da "**ulusal iradeci**" tekçiliğini aşabilecek başka türlü bir demokratik ittifaka ihtiyacımız var. Böylesi bir ittifak, iki tarz tekçiliği de sandıkta (olağan hayatta!) mağlup ettiğinde, siyasi kültürümüzde büyük bir sıçrama yapmış olacağız.

YÖK Taslağı yalan mı oldu

Yüksel Taşkın 13.07.2013

Yakın zamanda YÖK kendince bir reform taslağı hazırlamış ve bunu tartışmaya açmıştı. Son derece eklektik olan taslak, çok sayıda bileşenin tartışmasına sunulmuş, YÖK üyeleri üniversiteleri gezerek önerileri toplamışlardı. Taslak daha sonra MEB'e gitti. Bakan Avcı, martta verdiği bir demeçte *"Bakanlık olarak biz bu taslağı, eleştirilerimiz ve karşı önerilerimizle birlikte Başbakanlığa gönderdik"* demişti. Anımsanacağı gibi 12 Eylül darbesi sonrası bir Danışma Meclisi oluşturulmuş, bunlara anayasa yapma görevi verilmişti. Daha sonra anlaşıldı ki, Milli Güvenlik Konseyi (MGK) çoktan anayasasını hazırlamış! Bana **YÖK Taslağı**'nın akıbeti de böyle olacak gibi geliyor.

Ne de olsa **Neyzen Tefrik**'in bir şiiri dilimde dolaşüyor şu sıralar. Rivayete göre Mustafa Kemal, Neyzen'e sormuş, *"Sen istibdadı da gördün. Söyle bakalım bugün ne değişti?"* Neyzen de cevabı yapıştırmış: **"Hamam yine o hamam/ bir varsa tas değişti/ yumruk yine o yumruk/ bir varsa el değişti!"** Maalesef biz üniversite mensupları her gün daha fazla rencide ediliyoruz. Bu cümleyi yazınca çok sayıda meslektaşım maaşlarının perişanlığını anımsıyor. Haklılar, ama temel sorun üniversitelerin yönetiminde, karar alma aşamalarında hiç dinlenmememiz.

Sistem **"Tanrı Rektörler"** üzerine kurulu. Rektör, çaycıdan yardımcı doçente kadar her konuda söz sahibi. Meslektaşlarınızın zaten hak ettiği kadroları **"vermesi"** için rektörlere gitmeniz, adeta yalvarmanız gerekiyor. Kurumsallaşma olmadığı, her konuda rektörler ve yardımcıları nezdinde lobi yürütmeniz gerektiği için, ilk başlarda hevesle işbaşına gelen kimi rektörler de bir süre sonra yüzlerce insanın taleplerini dinlemekten nefes alamaz hâle geliyorlar. Rektörlerin kapısı **"medet"** diyen dertlilerle dolup dolup boşalıyor...

Bu lobi faaliyetlerinde bulunanlar çeşitli **"dayılarından"** güç almak istiyorlar. Bin dereden torpil getirerek **"kuşatmayı yarmaya"** çalışanlar, elbette böyle yöntemlere tenezzül etmeyenlerin gönüllerini kırıyor. Ve maalesef torpil, kayırma artık o denli olağan görülüyor ki, insanın yüreği sızlıyor. Nasıl olur da on yıllardır, öğretim üyesi atamalarında haksızlığı en aza indirecek bir sistem yaratamadık? Sorarım size bu kadar **"akıllı"** insan, nasıl olur da sistemlerin en işlemezini, insan haysiyetine en aykırısını sürdürmekte ısrar edebilir? Üniversiteler, haksızlığa uğradığını düşünen kırgın insanlarla dolu. Üniversitelerde emek en yüce değer olacağına yandaşlık geçer akçe olmaya devam ediyor. Evet, devam ediyor. Dün de böyleydi, bugün de böyle...

İşte bu nedenlerle mevcut YÖK yapısının kendilerine verdiği muazzam gücü kullanmaktan büyük şevk duyanların bu yasayı köklü biçimde değiştireceklerine inanmıyorum. Sözelimi rektörlerin nasıl seçileceğiyle ilgili o kadar **"gevezelik"** yapıyor ki, sorunun kökenindeki **"en basit gerçek"** unutuluyor. Sistem Tanrı Rektörler yarattığı için, elbette rektör seçimleri çok ciddi kutuplaşmalara, siyasi çekişmelere sahne olacak. O zaman be muhteremler, rektörün yetkilerini dekanlıklara ve bölüm başkanlıklarına devretsenize? Bunu yaptığınız zaman çok ciddi güç yitireceğinizi düşünüyorsanız ve bu nedenle bu **"reformu"** yapmıyorsanız, bizleri neden meşgul edip yeniden muhtemel hayal kırıklıklarına sürüklüyorsunuz?

ytaskin@marmara.edu.tr

Sol'un kültürel mesafe tuzağıyla imtihanı

Yüksel Taşkın 20.07.2013

1990'larda sağcı aydınlarda gözle görülür bir yerlilik veya otantiklik tutkusu ortaya çıktı. Türkiye'nin küresel yapılara hızla uyumlandığı, THY'nin yeni başlayan New York seferlerine hacca gidenlere has bir coşkuyla iştirak edildiği yıllarda, yerlilik savunusu yapmak tuhaftı. İçerisinde güçlü bir nostalji unsuru da barındıran yerlilik sevdası, ANAP'ın önyak olduğu **"Muhteşem Süleyman"** türü sergilerle taçlandı. Ne var ki nostalji, kendi ellerinizle öldürdüğünüzün ardından duyulan bir özlem olarak da görülebilir.

Türkiye Sağ, hevesle önyak olduğu kuralsız kapitalistleşmenin kültürel sonuçlarına timsah gözyaşları dökerken, bu dönüşümlerde oynadığı rolle yüzleşmeye hiçbir zaman yanaşmadı. Çünkü meseleyi hep kültürel alana taşıdı. Buna göre **"esas mesele, kültürüne yabancı gayrimillî unsurların bizi özümüzden uzaklaştırmaları, köksüzleştirmeleriydi"**. Batıya doğru giden bir geminin dümeninde oturanların, bu yolculuğun kültürel sonuçlarından genellikle kültürel Batıcıları özellikle de solcuları suçlamaları elbette tutarlı veya ahlaki değildi ama etkiliydi...

Bugün AKP lideri Erdoğan da kendisinin **"Millet'in hakiki evladı, hizmetkârı olduğu"** ifadelerine yansıyan **"otantik temsil"** iddiasından güç alan bir kültürel popülizmi kullanıyor. Bugüne kadar Sol'un ulaşmaya çalıştığı geniş kesimlerle bağ kuramamasında bahsettiğim popülizmin yol açtığı **"kültürel mesafe"** elbette önemli rol oynadı. Yani sağcı lider ve entelektüellerin Sol'u gayrimillî hatta gayriahlaki olarak gösterebilmeleri son derece etkili oldu.

Fakat Sol guruplar, bu kültürel mesafenin daha da açılmasına kendileri de ciddi katkılarda bulundular. Bu noktada en büyük sorun, **"dinin zamanla aşılacak bir yanılığı"** olduğunda ısrar etmeleriydi. Aynı Sol guruplar, tarihsel nedenlerle içlerinde kök salabildikleri Alevilerin dinî sembollerini ilerililik adına sahiplenmekte beis görmediler. Aslında mantıkları doğrudu: Aleviler ezilmişlerdi ve adalet isteyen söylemlere sıcak bakıyorlardı. **"Sol dine nasıl yaklaşmalı"** sorusunun cevabı da buradaydı:

Sadece Aleviler değil, Sünni kesimler de maddi ve manevi eziyetler çekmişlerdi. Dinî kimlikleri ve söylemleri üzerinden bu adaletsizliklere tepki veriyor, veremedikleri yerde de yine bu kimlikleriyle var olmaya çalışıyorlardı. Fakat mesele salt ezilmişlikle de alakalı değildi. İnsanlar, dinî kimlikleri üzerinden hayata anlam vermeye çalışıyorlar, bir bakıma **"felsefe"** yapıyorlar. İşte bu arayışın kendisi, Sol'un bağ kurabileceği bir arayıştır. **Ruşen Çakır**'ın 1990'lardan beri bıkip usanmadan anlatmaya çalıştığı hikâye de budur...

Sol genel olarak Türkiye'deki din meselesine fazla kafa yormadı. Ama **"hayat"** sürekli bu meseleyi önümüze getirip bırakıyor. Yakın zamanda Birikim Yayınları'ndan çıkan, **Kazım Özdoğan ve Derviş Aydın Akkoç**'un derledikleri, **"Sol İlahiyat: Dini Soldan Okumak"** başlıklı kitabın da temel çıkış noktası bu. Bu kitapta çok değerli makaleler var. Sahici bir ilgiyi hak ediyor. Gönül ister ki bu makaleler üzerinden canlı tartışmalar yürütülsün.

Kitapları bir yana bırakırsak, hayatın da bize benzer davetler yaptığını söylemiştik. Bu anlamda **"Yeryüzü İftarları"** tarzı eylemliliklerin, farklı kesimlerle aramızda var olan kültürel mesafeyi aşmak bakımından önemli fırsatlar barındırdığını görebiliriz. Burada düşünmememiz gereken bir hatayı yine Gezi eylemlerine katılan başörtülü bir arkadaşın uyarısı üzerinden anımsayalım. Bu arkadaşımız, **"başörtülü olduğu hâlde eylemlere katıldığı"** için kendisine gösterilen abartılı teveccühten de, **"kendi cenahından"** gelen niye katıldın eleştirilerden de sıkılmış. Yani, o iradesi ve aklıyla yaptığı tercihler üzerinden algılanmak istiyor. Ne de olsa gönülden gönüle giden yollar var...

Ortadoğu'da iki potansiyel: Demokrasi ve seküler devlet

Yüksel Taşkın 23.07.2013

Suriye sınırımızda PYD'nin fiilen özerklik ilan etmesi ve Türkiye'nin PYD karşısında Selefi Nusra Cephesi'ni desteklediğine dair iddialar, mevcut hükümetin Ortadoğu politikasında nerelerde tıkandığının da somut işaretleri. Bu tıkanmalar elbette kaçınılmaz değil ama on yıllar içerisinde şekillenmiş zihniyet kalıplarının aşılmasını gerektiriyor. Türkiye Kürt sorununu demokrasi içerisinde çözer ve Ortadoğu'daki dinî gerilimlere seküler geleneğinden istifade ederek yaklaşırsa, sadece bize değil tüm bölgeye hayrı dokunur.

AKP, devlet geleneğinin Kürt meselesine "**bakamayışından**" devraldığı kimi refleksleri ve kendi muhafazakâr ideolojik sınırlarından kaynaklanan yanlış tercihleri nedeniyle Ortadoğu'da ciddi biçimde bocalıyor. Suriye'de Kürtlerin maruz kaldıkları çileler anımsandığında, önümüzdeki süreçte kendileri için daha demokratik bir yapılanma için çabalamaları anlaşılırdır. Eğer "**Arap Baharı sonucunda ortaya çıkan demokrasi yanlısı güçleri destekleyeceğiz**" diyen bir Dışişleri bakanınız varsa, aynı şeyi Kürtler için isteyemediğiniz takdirde bütün "**oyun planınız**" çöker.

Ortadoğu, iki tür rejim anlayışından kaynaklanan büyük sıkıntılar yaşıyor: Devlet zoruyla hâkim kılınan sekülerlik ve yine devlet zoruyla dayatılan tekçi İslam anlayışı. İki anlayış da toplumlarını dar ceketlere sıkıştırıyor ve kabul görmüyor. Tarihsele nedenlerle birinci tür rejimler tasfiye olurken, statükonun sarsılması tek tip İslamcılığı dayatan Körfez Monarşilerini de sıkıştırıyor. Suudi Arabistan'ın Mısır'daki askerî darbeyi desteklemesinin en önemli sebebi, sandıktan çıkan İslamcılardan duyduğu korku. Demek ki Ortadoğu'da sandık korkusu duyanlar otoriter sekülerler de katı İslamcılar da olabiliyor. İran da, dar bir İslamcılık ceketini toplumuna zorla giydirmeye çalışmasına rağmen bunda başarılı olamamış görünüyor.

Sandık korkusunda ortaklaşan görünüşte farklı rejimlerin kendi tarih dışılıklarını sürdürebilmeleri için dinsel kutuplaşmayı körüklemeleri kaçınılmaz hâle geliyor. Basit bir mantık yürütelim: Tarih dışına düşmüş, Şiiliğin bayraktarlığını yapan bir rejimsiniz. Koşulları oluştuğunda toplumunuz sizi sandık yoluyla tasfiye edecek. Bu durumda "**Sünniliğin saldırısı altında olduğunuz**" vurgusu üzerinden dış düşmanlar söylemini devreye sokmanız ve toplumu "**milli güvenlik devletiniz**" arkasında toplanmaya çağırmanız doğaldır. İran bunu yapıyor olabilir. Mesele Suriye'den Irak'a, Suudi Arabistan'a pek çok ülkenin aynı mantığı farklı görüntülerle devreye sokmasıdır. Bu tehlikeli silahın adı "**taifecilik**", yani mezhepçiliktir. Ülkeniz içinde veya dışında başka mezheplerden, dinlerden olanları ötekileştirme yoluyla sandık korkunuzu ötelemeye çalışırsınız.

Temelinde demokrasi korkusu olan mezhepçi sıtma karşısında Türkiye, seküler devlet avantajını kullanarak, mezhepçiliğin mevcut ve muhtemel kurbanlarına sahip çıkabilirdi. Halen de çıkabilir. Seküler devletin, her inanç gurubuna ve inançsızlara eşit mesafede durma iddiası bile Ortadoğu'daki ateşi düşürebilecek potansiyele sahiptir. Ceberut laikliğin alternatifi tekçi, dayatmacı İslamcılık değil. Ortadoğu'da bu iki "**kardeş ikizlerin**" de geriletilme imkânları var ve Türkiye dış politikası, bu avantajları kullanabilir.

Sözelimi, Mısır'da Müslüman Kardeşler darbe mağduru olduğu için desteklenirken, “**yeni ve demokratik Mısır'da Hristiyanların ve laik çevrelerin tüm haklarından yararlanmalarının takipçisi olacağız**” vurgusu da açıkça yapılabilirdi. Yine “**geleceğin Suriye'sinde Kürtler kadar, Sünniler, Hristiyanlar, Aleviler ve kendilerini bu kimliklerle tanımlamayan herkesin temel haklarının destekçisi olacağız**” vurgusu daha net biçimde yapılabilir. Arap Baharı'nda ortaya çıkan demokratik dinamikleri destekleyeceğiz diyenlerin, İran'da demokrasi mücadelesi verenlere bu denli bigâne kalmaları tutarlı mıdır?

Türkiye'nin görünüşte basit bu söylemi ve onun gerektirdiği pratikleri yerine getirmekten uzak olduğu ve bundan hem ülkemizin hem de komşu halkların zarar gördüğü açıktır. Türkiye'nin Irak'taki iktidar mücadelelerinde taraf hâline gelerek, Sünni Müslümanların liderlerinden **Tarık Haşimi**'yi koruma altına alması, aslında ne yapılmaması gerektiği konusunda çok acı bir örnektir...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Seçim barajına neden karşıyım

Yüksel Taşkın 27.07.2013

Genel olarak seçim barajı veya yüzde on barajı olan bir ülkede, “**milli iradeye saygı mitingleri**” düzenlemek trajikomik. Aslında muhalefetin, seçim sistemi sayesinde onlarca milletvekilliğini fazladan cebe atanlara karşı “**farklı siyasi iradelere saygı**” mitingleri düzenlemesi gerekiyor! Önümüzdeki süreçte BDP'den CHP'ye pek çok parti ve STK, kendi “**markalarını**” kullanmadan baraj karşıtı güçlü bir sivil kampanya yapabilirler. Böylece arkasında basit oy kurnazlığı yatan bir haksızlığın teşhir edilmesi sağlanabilir.

Önce ahlaki gerekçeler: Eşit yurttaşlık ilkesine dayalı bir hukuk devletinde, her yurttaşın oyu eşit ağırlıkta olmalıdır. “**Bütün cumhurlar eşittir ama bazı cumhurlar** (bize oy verenler!) **daha eşittir!**” denen yer demokratik cumhuriyet olamaz. Milyonlarca oyun baraj nedeniyle çöpe gittiği bir yerde bir yurttaşın en temel hakkı olan yasa yapma hakkını elinden alıyorsunuz. Yüzde on barajıyla oluşan bir meclis anayasa değişikliği yapabilir mi? Teknik olarak elbette. Ama bu meşru olmaz.

2002, 2007 ve 2011 genel seçimlerinde eğer barajsız bir nispi temsil sistemi uygulansaydı AKP aldığı yüzde 34, 46 ve 50 oyun karşılığında, yaklaşık olarak 187, 253 ve 275 milletvekili çıkarabilecekti. Oysa bu seçimlerde elde ettiği sandalye sayısı, sırasıyla, 363, 341 ve 327 oldu. Demek ki, **2002 seçimlerinde fazladan 176 sandalyeyi ele geçiren iktidar, 2007'de 88, 2011'de de 42 sandalyeyi cebe attı.**

Bu tabloda asıl vahim olan şudur: Başkalarının hakkı olan vekilliklere konarken, yurttaşların önemli bir kısmının anayasa değişiklikleri yapım sürecine temsilcileri aracılığıyla katılmaları engellenmiş oluyor. Elbette bu söylediğimiz, yasamanın her aşaması için geçerlidir. Yasama sürecinde varlığını hissetmeyen yurttaşların, yaptığınız yasaları meşru görmelerini nasıl beklersiniz? Asıl kritik olan, yüzde on barajı sayesinde anayasa değişikliği yapacak milletvekili sayılarına ulaşabilmek.

Bu “**oransız güç**”, baraj sistemini savunanların “**istikrar**” iddialarının ne kadar temelsiz olduğunu da gösteriyor. Türkiye'nin son on bir yılda yaşadığı siyasi gerginliklerin çoğu, AKP'nin yasama ve yürütme güçlerini oransızca tekelleştirmesiyle de ilgilidir. Milyonlarca insan, bu parti kendi özel alanlarıyla veya en temel özgürlükleriyle

ilgili tasarrufta bulunurken, kendilerinin hem yasama hem de yargı kanallarıyla korunabileceklerine inanmıyor. Tamam, AKP karşıtı kurumsal muhalefet zayıf. Ama en azından hak ettikleri vekilleri kazansalardı, Meclis'te uzlaşma zorunluluğu daha da kaçınılmaz hâle gelirdi. Zira **istikrar denen şey, seçim sistemi veya tek parti iktidarıyla değil, uzlaşma kültürüyle sağlanabilir**. Böyle bir siyasi meşruiyet kaybı yaşanan yerde istikrar olmaz.

İktidar partisine mensup anayasa profesörlerinin sanmak istedikleri gibi, **tek parti iktidarı istikrar demek değildir. İdeolojik kutuplaşma sert olduğunda, tek parti iktidarı istikrarı garanti edemez**. Yine yüzde on barajı istikrar getirebilseydi 1991-2002 arasında da istikrar getirirdi. Oysa siyasi bölünmeleri ve partileri yaratan toplum sosyolojisidir. On yıllarca partileri baraj dışında kalsa da ona oy veren Kürtleri, ÖDP'li veya BBP'lileri aslında ilkesel tavırları için kutlamak gerek.

Kürt sorununu çözmeye çalışan Türkiye bir sonraki seçime yüzde on barajıyla girmenin yol açacağı gerilimleri kaldıramaz. Ama buradaki ahlaki ikilem şu: Baraj sayesinde muazzam güç biriktiren bir partinin barajı kaldırmasını beklemek! Bu bile **"temsili"** demokrasimizin nasıl bir krizde olduğunu göstermeye yeter...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mısır: Darbeciler sonlarını hızlandırırken...

Yüksel Taşkın 30.07.2013

Mısır Ordusu'nun 2011 Devrimi'nden bu yana izlediği siyaseti **"akıllıca"** bulanlar olabilir. Buna göre Ordu, iki defa Devrim'i **"çalma"** başarısı göstermiştir! Oysa güncel analizlerin aceleciliğinden sıyrılıp, daha tarihsel bir bakış açısı geliştirebilirsek, tarihi okuyamayan bir kurumun kendi tarih dışılığını hızlandırdığına şahit olduğumuzu söyleyebiliriz.

Mısır Ordusu, aslında Mübarek döneminde çok büyük bir şansı değerlendiremedi. İslamcı yapılar şiddet kullanmaktan vazgeçtiklerinde, siyasal katılım kanallarını genişleterek, tedrici bir entegrasyon yoluna gidilebilirdi. Müslüman Kardeşler (MK), zaten çok uzun süredir şiddete başvuruyordu. Ama ne MK resmen tanındı ne de parti kurmalarına izin verildi. Bunun yerine, günümüze kadar sürdürülen bir **"bağımsız adaylar"** yalanına sığınıldı. Buna göre yurttaşlar ikiye ayrılıyorlardı: Partililer ve bağımsızlar. MK'ye yakın **"bağımsızlar"** 2005 seçimlerinde Meclis'e 88 vekil sokmayı başarmışlardı. Ne var ki Mübarek, daha sonraki seçimleri yeniden **"sopalı seçimlere"** çevirerek bu evrimi kendi elleriyle boğdu. Eğer bu sürece olanak tanınsaydı, MK'nın parlamenterleri tecrübe kazanacaklar, ülke yönetimine geldiklerinde, soyut tartışmalar içerisinde kaybolmayacaklardı...

Yüksek Askerî Konsey (YAK) Devrim'den sonra da hatalarına devam etti. Öncelikle seçim sistemini değiştirmeye yanaşmayarak, kendi elleriyle kurduğu tuzağa kendisi düştü. Seleflerin partileşmelerine izin verirken hesap, yaklaşık yüzde on oy alacakları; böylece MK'nin oylarını bölecekleriydi ki, bu öngörü tutmadı. Selefler yüzde 25'in üzerinde oy aldılar. Diğer bir hesap **"nüfuzlu"** şahısların önünü açan seçim sistemini değiştirmeyerek MK'yı zayıflatmaktı. Buna rağmen MK'nın partisi, seçim sistemini lehine çevirerek sandalye sayısını artırdı.

Askerler, kafalarında tasarladıkları Meclis'i oluşturamadılar. Hesapları Mübarek yanlıları dâhil, seküler muhalefetin en azından anayasa yapımında kilit olabileceği bir meclisti. Sonuçta laik vekillerin toplamı yüzde

20'yi dahi bulamadı. Askerler bunun üzerine Yargı'daki dostlarını devreye sokarak "**mızıkçılık**" yapmaya başladılar. Önce bir bahaneyle İslamcı ağırlıklı Meclis feshedildi. Bu Meclis'ten çıkan anayasa komisyonları üzerinde baskı oluşturuldu. Askerin bir sonraki hamlesi, Mübarek zamanında başbakanlık yapan **Ahmed Şefik**'in Cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazanmasıydı. Şefik Haziran 2012'deki seçimleri az kalsın kazanıyordu! Laik demokratlar, Mursi'ye oy vermeselerdi, Mısır'da Mübarek dönemine yeniden dönülecekti...

Ordu bugün de MK'yı dışlayarak darbe sürecini götürebileceğine inanıyor. Sözde bağımsız "**teknokratlarla**" özde siyasi sorunların çözülebileceğini düşünüyorlar. "**Güneş gözlüklü, çakı gibi asker imajıyla**" kendi suretine sevdalı görünen **General Sisi**, aynı kirli suda yeniden yıkanılabilceğine inanıyor. "**Terör ve şiddete karşı kendisine destek verilmesi için**" halkı sokağa döken Sisi, bunu hangi sıfatla yapıyor? Zira ortada "**atanmış**" bir cumhurbaşkanı ve başbakan var. Sisi'nin güvenlikçi bakışı, halkın sopayla meydanları bırakacağı hesabına dayalı. İki gün önce MK'ya "**Geçiş sürecine katılmanız için 48 saatiniz var!**" diyerek yeni bir komediye daha imza attı. Oysa İran Devrimi'nden biliyoruz. Göstericileri "**taramaya**" başlamak çok hayati bir taktiktir. Onlarcasını öldürmenize rağmen sokakları terk etmeyebilirler. "**Askerleriniz**" onları öldürmeyi reddedebilir. Korku Cumhuriyetini çoktan aşan Mısırlıların böylece sokakları boşaltacaklarına inanmak, Mısır Ordusu'nun tarihi okuyamayan tarih dışılığının en açık göstergesi...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kontrol saplantısı istikrarsızlaştırıyor

Yüksel Taşkın 03.08.2013

Bülent Arınç'in, tevazu olarak görüldüğünü sandığı "**siyaset bilgisi**" edalarıyla söylediği, "**İstihbarat aldık, eylülde gösteriler planlanıyor**" ifadelerine bakarken birdenbire Kemalist **Recep Peker**'in gölgesini gördüm. Sanki Arınç'ın omuz başından ciddi ciddi başını sallayarak onay veriyordu. Asayişçi devlet refleksinin inadı ve bir o kadar da dikiş tutmaz kırılganlığı vardı, Arınç'ın tavırlarında. Temelinde toplum korkusu olan asayişçilik, asayiş önlemlerini abarttıkça korkularının gerçekleşeceği iklimi kendi elleriyle yaratır.

Arınç bilmiyor mu, kendisine istihbarat verenlerin varlık nedeni tehditleri abartmaktır. İstihbaratçılar, abartarak var olurlar. Sivil siyasetçilere, istihbarat diline kendilerini kaptırdıkça, demokrasinin "**kontrol edilemez**" bir Pandora'nın Kutusu'nu açıp, içindeki "**itaatsizleri**" ortalığa saçacağından korkarlar. Oysa kendileri de aynı kutudan çıkıp muktedir olmuşlardır...

Sahiden de AKP, akıl almaz bir kontrol saplantısıyla hareket ediyor. Sendikaların, iş dünyasının, üniversitelerin, medyanın "**önce sopa sonra havuç**" taktiğiyle nefes alamaz hâle gelmelerini dayatıyor. Toplumun vidalarını sıktıkça hararet artıyor. İnsanlar, sadece maddi nedenlerle tepkili değiller. Bu yönetim, daha doğrusu denetim tarzı, haysiyetlerine dokunuyor. Bir vesayet düzeninden kurtulmanın tadını alamadan, yeni bir vasi eliyle adım adım başka bir vesayet sistemi inşa edilmesi kabullenilemiyor. Pire için yorgan yakabilecek öfke kabartıları, bizleri lise yıllarında sıra dayığına çeken ceberut okul müdürlerini anımsatıyor. O günlere dönmek istemiyoruz...

Ortada basit bir sosyolojik gerçek var: Bu toplum bu şekilde yönetilemez. Leoparın kuyruğunu tutamazsınız. Ne yaparsanız yapın yorganın bir yeri kısa gelecek, oradan hava girecektir. Yıllar sonra bu dönemi çalışan

siyaset bilimciler, AKP'nin nesnel avantajlarına rağmen neden bu yönetim tarzına saplanıp kaldığını anlamaya çabalayacaklar. Tek adamın omuzlarına yıkılan her şeyi belirleme yükü, sadece kurumsallaşmayı, ortak aklı harekete geçirebilmeyi engellemiyor, o tek adamı da büyük bir gerilime sevk ediyor. Peki, bu adeta ip cambazlığını gerektiren büyük yükten neden vazgeçilmiyor? Siyasi güç ve yetki neden paylaşılmıyor? Çünkü liderler bütün iplerin ellerinde olmasından büyük bir tatmin elde ediyorlar. Size ricaya gelmiş birilerine **"Hallederiz!"** diyebilmek ve bir telefonla meseleyi çözmek, insanın başını döndürebilir.

Demek ki AKP toplumun eriştiği olgunluk seviyesine denk düşmeyen yönetim zihniyeti nedeniyle bocalıyor. **Egemen Bağış'**ın bu kadar komplocu Gezi **"analizleri"** yaptıktan sonra çıkıp, **"Eğer son dönemdeki barışçıl protestoların arkasında temel bir neden varsa bu; halka sağladığımız fırsatlar sayesinde yeşeren canlı bir sivil toplumdur"** diyebilmesi ne büyük çelişkidir. Bağış'ın *New York Times*'a analiz yaparken taktığı şapka ile Başbakan'a destek sunarken taktığı şapka aynı olmasa gerektir.

AKP'nin hızla eskiyen yönetim zihniyeti nedeniyle maalesef son derece gergin, türbülanslı bir sürece giriyoruz. Daha şimdiden AKP yöneticileri ve **"organik entelektüellerinin"** karşılıklı tartışmalarda inandırıcılık yitimine uğradıklarını ve sivil toplumun aktif unsurlarının ahlaki üstünlüklerinin verdiği bir özgüvenle hareket etmeye başladıklarını söyleyebiliriz. AKP kendisini aşabilecek söylem ve ittifakların güçlenmesine kendi elleriyle zemin hazırlıyor. Sözelimi sürekli darbe vurulan medya çalışanlarının hiç olmadıkları kadar politikleşmeleri, haysiyet mücadelesinde en ön safta yer almaları aslında çok şey anlatıyor. Anlayabilene...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Suriye: İnsanlığımızdan utanmalıyız

Yüksel Taşkın 06.08.2013

Suriye hakkında **"analiz"** yapmaktan utanıyorum. Türkiye'nin **"dış politikasından"**, ülkemiz için ortaya çıkan fırsat pencerelerinden veya risklerden bahsetmek üzerine kariyer bina edenler, bana daha ceset ortadan kaldırılmadan miras kavgasına tutuşmuş **"akrabaları"** anımsatıyor. Ama bu yazıda vicdanı rahat insanlar gibi başkalarını suçlamak da istemiyorum. Yanı başımızda yaşanan bu kıyım da hepimizin sorumluluğu var. Savaşı durduramadık belki ama ardından dayanışmayı da büyütemedik. Irak Savaşı öncesinde yüz binlik mitingler yapan, 3 Mart Tezkeresi'ni durduranlar, Suriye sınavında sınıfta kaldı, kalmaya da devam ediyor.

Ramazan Bayramı için hazırlıkların yapıldığı bir ülkenin güney komşusunda kan gövdeyi götürüyor ve burada bize kan sıçramadığı sürece dönüp oraya bakmayacak milyonlarca insan var. **"Sakallı"** mülteciler görmekten rahatsız olan, ama bu mülteciler hiç ortada olmasalar meseleleri kalmayacak **"insanlar"** var. **"Yedi yaşına gelmeden ihtiyar olmuş"** mülteci çocukların gözlerine bakmadan güvenlikten bahsetmek: İşte 21. yüzyılda insanlığımızın ulaştığı mertebe bu. **"Orada kan gövdeyi götürsün ama burada rahatımız kaçmasın. Mülteciler bize risk oluşturmasın. Sınırımız da yolgeçen hanı. Sınır güvenliğini artıralım. Bu kaçakçılar da nereden türediler? Orada AVM yok mu kardeşim?"** Avrupa'da göçmen karşıtlığını besleyen **"refah şovenizminin"** ülkemizde de ne kadar güçlü olduğunu bu acı vesileyle öğrenmiş olduk...

Hükümetin ideolojik önyargılarından kaynaklı dış politika tercihlerini hep eleştirdik. Suriye'de barışa katkıda bulunma fırsatını kaybettiğini, aceleci davrandığını, Kürt meselesiyle ilgili güvenlikçi kaygıları yüzünden Suriye

Muhalefeti'nin zayıf doğmasında sorumluluğu olduğunu vurguladık. Müslüman Kardeşler'e yönelik sempatisi nedeniyle bu gurubu kayırma çabalarının laik muhalefet bileşenlerini uzaklaştırdığını her vesileyle söylemeye çalıştık.

Ama Türkiye Solu da bu sınavdan başarısız çıkmıştır. "**Kahrolsun emperyalizm**" diye slogan atmak yetmiyor. Suriye kendi hâline terk edilmenin kırıklığını, yalnızlığını yaşıyor. Emperyalistler, kendilerine sıkıntı çıkmadığı sürece oradaki ölümlere sessizler. Onlar kahrolsun da bizler ne yaptık? Savaşı durduracak gücümüz yoktu ama insani yardım konusunda çok daha etkili olabilirdik. Mültecilere omuz verebilirdik. Bu konuda yeterli dayanışmayı gösterdiğimizi iddia etmek mümkün değil. Bu mesele kafamızı karıştırıyor. Uzak durmak istiyoruz. Asıl Yeryüzü İftarı yapılacak yer mülteci kampları değil mi?

Evet, biz bu meseleyi unutmaya bıraktık ama orada ölü sayısı yüz bini aştı. Ölenlerin yarısı "**sivil**". Onbinlerce insan kayıp. Yaklaşık dört milyon insan yerinden yurdundan oldu. İki milyon insan ülkeyi terk etti. Bunların bir buçuk milyonu mülteci kamplarında yaşıyor. Türkiye'de de, yarısı on iki kampa dağılmış, yaklaşık dört yüz bin mülteci var. Suriye'nin nüfusunun yirmi iki milyon olduğunu anımsarsak, rakamların çizdiği korkunç tablo daha iyi anlaşılabilir. Nüfusun yüzde onu ülkeyi terk etmiş durumda...

Onbinlerce insan hapishanelerde. Esad Rejimi'nin hapishanelerini bilmeyenlere; sistematik işkencenin 1970'lerden beri rutin uygulama olduğunu, binlerce sosyalistin, Kürt aktivistin ve Müslüman Kardeşler üyesinin o işkence tezgâhlarında çürütüldüklerini de hatırlatalım.

Hepimize iyi bayramlar...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İnanç ve siyaset

Yüksel Taşkın 17.08.2013

Tarih boyunca dinler, inanç sistemleri olmalarının yanında iktidarın da en önemli kaynakları arasında yer aldılar. Dinlerin, "**soulcraft**" (**ruhun biçimlenmesi**) olarak tanımlanabilecek işlevleri, ideal insan ve cemaat yaratmayı amaçlar. Dinler bu nedenle iktidarı hedeflerler. İktidarı tekelleştirme güçleri yoksa, diğer iktidar odaklarına göre hizalanırlar. Ama bunu gönüllü bir geri çekiliş olarak görmek yanıltıcıdır. Bu genellemeyi başta tek tanrılı dinler olmak üzere neredeyse bütün inanç sistemleri için yapabiliriz. **İsa**'ya atfedilen, "**Sezar'ın hakkı Sezar'a, Tanrı'nın hakkı Tanrı'ya**" ifadesi, sanıldığı gibi Hristiyanlığa seküler bir öz kazandırmaz. Bu ifade, içsel dönüşümleriyle ideal dindarlar hâline gelecek cemaatin, kendi dışında yer alan dünyevi devleti yutarak dönüştürme beklentisi olarak da okunabilir.

"**Bizim tecrübemizin Batı'dan farklı olduğunu**" her fırsatta vurgulamak moda oldu. Buna rağmen İslam'ın devletle ilişkisinin tarihine bakıldığında da ayrı gerilimler gözlenebilir. Osmanlı tecrübesinde devletin büyük oranda denetim altına aldığı, bürokratlaştırdığı ulema, İran örneğinde devletten özerkliğini koruyabilmiş, alternatif bir iktidar kaynağı olarak varlığını sürdürebilmiştir. Bu özerk varoluş, 1979 İslam Devrimi'nin de nedenlerinden birisidir. Burada söylenmek istenen şudur: Ruhani ve dünyevi iktidar kaynakları arasında potansiyel bir gerilim her zaman ve her yerde mevcuttur. Bu gerilimin nasıl bir biçim kazanacağını tarih belirler.

Çin’de seküler devlet geleneği, dinlere meydan okuma alanı bırakmazken, Hindistan’da Brahmanlar, uzun yüzyıllar dünyevi iktidar sahiplerinden bile daha güçlü olabildiler...

Gelelim **Gülen Cemaati** ve **AKP** gerilimine: AKP de, Cemaat de dinî, bir iktidar kaynağı olarak kullanıyorlar. Bu anlamda ne AKP’nin “**muhafazakâr demokrat kimliğiyle İslami gömleğini çıkardığı**” doğrudur ne de Cemaat’ın sadece “**hizmet**” için var olduğu. Asıl sorun, iki aktörün de modern ulus-devletlere özgü bir indirgemecilikten fazlasıyla etkilenmeleridir. Kemalizm’in seküler **Ulus**’u, İslami gelenekte dinî kimliği sahiplenilen **Millet**’e dönüşmekle kalmadı, aynı zamanda dinî cemaat algısı ile millet algısı da aynılaştı. Bugün AKP’lilerin de Cemaat mensuplarının da kafasında millet- cemaat- devlet özdeşliği algısı güçlü biçimde yer etmiştir. Nasıl Kemalizm (modern ulus-devlet) yeni insan yaratma iddiasını (**soulcraft**), dinden “**çaldıysa**”, bugün de İslami cemaat ve partiler, aynı iddiayı, devlet eliyle millet- cemaat özdeşleşmesini tamamlamak adına sahipleniyorlar.

Kemalistler, türdeş bir ulus yaratma adına bizleri toplum mühendisliğinin hedefi hâline getirmişlerdi. AKP de Cemaat de, devlet eliyle millet- cemaat özdeşleşmesi arayışında benzeri bir toplum mühendisliği hevesine sahipler. Elbette bu arayış, maddi çıkarlardan bağımsız ilerlemiyor. Bu kadar güç biriktirmeyi kimse sadece “**hizmet aşkı**” veya “**millet sevdasıyla**” açıklayamaz.

Ne var ki tarih sanki bizimle dalga geçiyor: İki aktör de Kemalizm’e özgü tekçi, “**hep banacı**” tavrıyla iktidarı tekelleştirmeye çabılıyor. Böyle olunca reel politik, İslam’ın mevcut ve çatışan ideolojilerden sadece birisi hâline dönüşmesi sürecini hızlandırıyor. İslam adına hareket edenler, başkalarının maddi ve manevi alanlarına çok fazla taarruz edince, İran’da yaşandığı gibi dinden uzaklaşma refleksi de güçleniyor. Yakın tarih bize dünyevi alana fazlaca müdahil olan dinî anlayışların, din karşıtlığını da güçlendirdiğini gösteriyor.

Sonuç, ara renklerin kaybolduğu, dinî ve seküler cemaatlerin gönülsüz toplamından ibaret bir Türkiye olabilir...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mısır ‘demokratlarının’ tarihî yanlışı

Yüksel Taşkın 20.08.2013

Mısır’da seküler demokratların **Tahrir Meydanı**’nda yakaladıkları meşruiyeti koruyabilmeleri için, ne Ordu ne de **Müslüman Kardeşler (MK)** kaynaklı otoriter arayışlara destek vermeleri gerekiyordu. Mübarek devrildikten sonra yapılan her seçimde ciddi hayal kırıklığı yaşayan seküler demokratların, kısa vadede siyasal güç edinmeleri kolay değildi. Bunun için sabırlı olmaları; MK ve Ordu’nun temsil ettiği “**eski Mısır’dan**” daha yaşanabilir bir ülke vizyonuna sahip olduklarını göstermeleri gerekiyordu.

Sonuçta bu başırlamadı ve Tahrir’de kanla, direnişle kazanılan ahlaki üstünlük büyük ölçüde yitirildi. Seküler kesim, kestirme bir yolla veya mızıkçılıkla hedeflerine ulaşabileceğini sandı. Oysa bu kestirmecilik, ürktükleri şeyin başlarına gelmesine yol açabilir. Ordu’nun ipiyle kuyudan çıkılmaz...

Mursi’nin giderek artan otoriterliğine karşı muhalif gurupların yan yana gelmeleriyle kurulan **Ulusal Selamet Cephesi (USC)**, ilk başlarda haklı bir zemine sahipti. USC ilk hatasını, demokrat eğilimleri olan ve Mursi’yi

eleştiren İslamcılarını içerisine kabul etmeyerek yaptı. Yeni anayasanın yapım sürecinde USC ve Mursi karşılıklı olarak inatlaştılar ve ortak bir uzlaşma zemini yaratamadılar. Seçmenlerin yüzde 30'unun sandığa gitmesiyle kabul edilen yeni anayasa, MK için ciddi bir yenilgiydi. Mursi bir kumar oynamış, önemli bir seçmen gövdesini sandığa taşıyabilirse meşruiyet sorununu aşabileceğini düşünmüştü. Mursi'nin anayasayı bu şekilde dayatması, seküler muhalefetle köprülerin atılmasına yol açtı.

Ne var ki izleyen süreçte Mursi'nin tüm diyalog çağrıları USC tarafından geri çevrildi. Mursi, yeni anayasada bazı tadilatlar yapılabileceğini söylüyor, buna rağmen seküler muhalefet, Mursi'nin diktatörlüğünden dem vurarak uzlaşmaya yanaşmıyordu. USC'nin katı tavrı, "**Her İslamcı diktatördür!**" noktasına kadar ulaşmaktaydı. Bu tavrın, bugün "**Her laik diktatördür!**" demekten farkı yok. Bu aşamada da USC'nin hatalı davrandığını teslim etmeliyiz.

Mursi, Devlet'te bir türlü hâkimiyet kuramadığını, toplum desteğini de yitirdiğini hissettiği için taviz vermeye daha yatkındı. Bu noktada USC, Mursi'yle parlamento seçimlerine gitmek ve ardından Anayasa'da bazı değişiklikler yapmak konusunda anlaşabilirdi. USC'nin, kısa süre önce seçilmiş Mursi'nin istifa etmesinde ısrarcı olması, Mısır demokrasisinin geleceği açısından da sakıncalıydı.

Bu arada nasıl ortaya çıktığı, kimlerin destek verdiği ilk başlarda anlaşılmayan **Temerrüd (İsyan) Hareketi** de USC'nin kafasını karıştırdı. USC'nin içerisinde yer alan "**tabela partileri**", zemin yitirdikleri korkusuyla Temerrüd'den daha "**isyankâr**" bir duruşa meylettiler. 3 Temmuz Darbesi öncesi, yukarıda özetlediğimiz gerçekçi taleplerle Mursi'yi zorlasalardı, sonuç alabilirlerdi. Bu başaramayınca, "**Temerrüd Hareketi'ni çaktırmadan ben destekledim**" itirafında bulunan işadamları **Necip Sawiris** gibilerin simgelediği **Müesses Nizam (Ordu, Yargı ve Mübarek "burjuvazisi")**, kendi darbe planını devreye sokup aradan sıyrıldı.

Kendisine darbecilerce bahşedilen Cumhurbaşkanı yardımcılığı görevini kabul eden USC sözcüsü "**Monşer Baradei**", sonunda merdiven yapıldıklarını anladı ve istifa ederek Viyana'sına sığındı. Aslında kaçmaması, "**Hata ettik, daha demokratik bir Mısır ancak sivil ve demokratik güçlerce kurulabilir. Devrim'i düştüğü yerden kaldıralım**" demesi gerekirdi. Seküler demokratlar, darbecilerden açık bir mesafe alıp, Devrim mirasına sahip çıkarlarsa, bu sadece kendileri için değil, tüm Mısır için hayat öpücüğü olacaktır. Henüz "**nispeten etkin**" konumlara sahipken, bu şanslarını kullanmalılar...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Liberal hümanizm eksikliği...

Yüksel Taşkın 24.08.2013

Türkiye'de seküler burjuvazinin İslami burjuvaziyle ideolojik boyutu da olan bir rekabet içerisinde olduğu malum. Bu konuda fazlaca konuşulmuyor, akademik üretim yapılmıyor. **MÜSİAD** eski başkanlarından **Erol Yazar**, kendisiyle yapılan bir söyleşide "**Asli burjuvazi biziz, çünkü devlet eliyle büyümedik!**" şeklinde ifadeler kullanarak bahsettiğimiz ideolojik rekabette ön almaya çalışmıştı. Özal'dan AKP iktidarlarına kadar, İslami burjuvazinin hem devlet hem de yerel yönetimlerce palazlandığı malum. Bu nedenlerle Yazar'ın iddiası gerçekçi değil. Yine de kendilerini devletten ötede konumlandırma çabası azımsanmamalı.

TESEV'den **Can Paker** de kendisiyle yapılan bir söyleşide aslında tek bir burjuvazi olduğunu ima ederek, **"Burjuvazinin iki kolu birleşecek"** kehanetinde bulunmuştu. İslami ve seküler burjuvazi arasında bir benzeşme süreci zaten yaşanıyor. Buna rağmen iki kol arasındaki ideolojik rekabetin yumuşayacağını anmıyorum. Bu rekabetin maddi kaynaklara daha kolay erişmek adına verildiğini savunan ekonomist, indirgemeci analizler de yanıltıcı. Bu ülkede **"yaşam tarzı"** üzerinden yaşanan mücadeleleri hafife almak yanıltıcı olabilir. Daha da önemlisi bu rekabetin neden ve sonuçları, ülke sınırlarını aşan küresel bir bağlama da işaret ediyor.

Seküler burjuvazinin ideolojik kaynakları neler? Hangi değerler sistemine sahip çıkıyor; kendisini toplum nezdinde nasıl meşrulaştırıyor? Seküler burjuvazinin İslami eğilimli rakiplerini Kemalizm üzerinden dengelemesi mümkün değil. Batıcı yönelimi açık seküler burjuvazi, dünyayla artan ilişkilerini Kemalist bir söylemle taşıyamıyor. Peki, bunun yerine ne konulabilir? İşte asıl mesele de burada başlıyor.

Devletin bağrında doğan, ona özgü reflekslerin taşıyıcısı olan seküler burjuvazi, Batı'daki benzerlerinin aksine, bir değerler sistemi olarak **"liberal hümanizmi"** besleyip büyütemedi. ABD ve Avrupa'da, ya devletten daha eski mazisi olan veya devletle asırlar süren mücadelelerin tarafı olan burjuvazi, liberal hümanist bir değerler sistemi üzerinden sivil topluma tutunabildi. Ayaklarını bastığı zemin, eskisi kadar kaygan olmadığı için, devletin ideolojik savrulmalarına mesafe alabildiği gibi, zaman zaman karşı da durdu.

Kimi süreçlerde liberal hümanist duruş, sol veya sosyal demokrat hareketlerle yakınlaşma imkânını da beraberinde getirdi. Bizde de 1970'lerde, seküler burjuvazinin çocukları, solla yakınlaşarak benzer bir yönelime girdiler. Darbeyle beraber burjuvazi, çocuklarını solun elinden hırsla çekip kurtarınca buradan beslenecek bir hümanist kültürün imkânları da yok edilmiş oldu. Böylece **"piyano çaldığı için kendini suçlu hisseden, sola meylederek kendini arayan"** çaba sönüp gitti.

Liberal hümanizmden ne kastettiğimizi uzun uzun anlatma şansımız yok. Bunun yerine **İshak Alaton** veya **Ahmet Altan**'ın farklı patikalardan da gelseler, liberal hümanist duruşu temsil ettiklerini iddia edebiliriz. Seküler burjuvazi, İslam kardeşliğinden meşruiyet türeten rakipleriyle nasıl baş edecek? Toplumla yeni bağlar kurabilecek mi? Artık vermeden alması mümkün görünmüyor. Bu nedenle seküler bir ahlaka işaret eden değerlere sahip çıkmalı. Bunu ya sol hareketlerle flörtleşerek yapabilir ya da kendi kendine yeterli bir liberal kimlik üreterek...

Seküler burjuvazinin çocuklarının, yeniden sola meylettikleri, muhalifleştikleri bir döneme girmiş olabilir miyiz? *Hürriyet* gazetesinin Gezi'de gazlanan **"çocuklarına"** duyduğu coşkun muhabbet, bu arayışın bir işareti olabilir mi?

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sol'da entelektüel karşıtlığı

Yüksel Taşkın 27.08.2013

Sol'da yakın zamanlarda yeniden nükseden, ama kökleri hayli eski bir liberal ve sol demokrat entelektüel alerjisi olduğu açık. En son 2010 Referandumu vesilesiyle **"Yetmez ama evetçiler"** hedef tahtasına konuldu. Bu karşıtlık öylesine abartıldı ki, AKP'nin referandumu kazanması değil, on yılı aşkın süredir iktidarda kalabilmesi bile bu entelektüellerin desteğine bağlanmaya başlandı. Her vesileyle yapısal analizler yapabilmekle övünen sol kesimin, bu denli özne merkezli tahliller ortaya koyması başlı başına sorunlu.

Bu türden tahlillerin ardında yatan nedenlerden birisi entelektüelleri fazlaca abartmakla alakalı. Kuramsal tutarlılığı önemsemek, solun varoluş nedenlerinden birisi. Kuramın işlenmesi ve saflığının korunması entelektüellerden bekleniyor. Hareketin entelektüeli, adeta dinî bir mahiyet kazanarak **"koruyucu ruhban"** hâline geliyor. Kuram, hayat karşısında kendisini yenileyemediğinde ve bazı entelektüeller buna işaret ederek yenilenme talep ettiklerinde sorun yaşanmaya başlanıyor. Sorgulayan entelektüel, dinî hareketlerde olduğu gibi **"sapkın"** ilan ediliyor. Yolunu ayıran entelektüelin meşruiyeti sona eriyor. Ayrılma gerekçelerini önemsizleştiren bir **"ötekileştirme"** operasyonu başlıyor.

Türkiye **"sollarının"** 12 Eylül Darbesi ve Berlin Duvarı'nın yıkılmasının ardından yaşanan travmaya verdiği tepkiler oldukça farklıydı. Az sayıda grup, gerçeklerle yüzleşme ve yenilenme yolunu tercih etti. Bunların da bir kısmı, özellikle AKP iktidarının yarattığı ikinci bir travmayla yenilenme zahmetinden geçmişe sığınma kolaycılığına yöneldiler. İstisnalar hariç, büyük ölçüde aynı kalmayı tercih eden sol gruplar için, asıl başarı ölçüsü, 1980 öncesinde yaşadıkları etkiye ve biçime yeniden kavuşmak oldu. Gelecek korkusu, bir sığınak olarak geçmişe daha da dokunulmaz kıldı ve dinselleşme eğilimi giderek katmerlendi.

Bugün Kemalizm'den sosyalist guruplara kadar çok sayıda çevre, aslında **"seküler dinî"** guruplar olarak hareket ediyorlar. Bu gurupların temel özelliği, duygusal bağlanmayı merkeze alan bir dizi törensellik ve kutsallık etrafında tutunabilmeleri. Oysa hayat bu kadar törenselliği, dogmatikliği kaldırmıyor ve kendi çözümlerini dayatıyor. Bu alana dokunan ve daha akılcı tahliller yapan entelektüeller de hedef hâline geliyorlar. Özellikle sol demokrat entelektüellere yönelik tepkisellik böyle anlaşılabilir. Yakın zamana kadar **"sivil toplumcu!"** olmakla suçlanabilen bu entelektüeller şimdilerde **"Yetmez ama evetçiler"** diye karalanıyor.

2010 Referandumu vesilesiyle günah keçisi ilan edilenler, temel gerçeği değiştirmiyor: AKP'nin on yıllık iktidarı, Ecevit-Baykal tarzı siyasetin, darbeci mızıkçılığın ve bir bütün olarak Sol'un kendisini yenileyememesinin sonucuydu. Sadece Sol değil, yozlaşmış Merkez Sağ da kendisini yenileyemedi. Sayıları ve etkileri bir hayli sınırlı bir entelektüel kümenin açık veya dolaylı desteği, AKP'nin zamanla kökleşen iktidarını açıklayamaz. Dolayısıyla on yıllarca aynı kalıp kendilerini yenileyemeyerek iktidarı AKP'ye altın tepside sunanların, **"yanlış giden bir şeyler var"** diyenleri günah keçisi ilan etmeleri asıl meseleyi oluşturuyor.

Ardında apaçık duygusal nedenler yatan entelektüel karşıtlığı, hedefe konanları da öfkeliendirip, giderek duygusallaştırıyor. Uzun süre incitilenler, zamanla kendileri de incitmeye başlıyorlar. Kimileri işi düpedüz sol düşmanlığına hatta alaycılığına kadar vardiıyor. Köşe yazısı yoluyla birilerinin damarına basmak, birilerine **"çakmak"** adeta doğal sayılan bir tarza dönüşüyor.

Oysa bizlerin çoktan birbirimize saygı duymayı öğrenmemiz gerekiyordu.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu idealizm değil ki!

Yüksel Taşkın 31.08.2013

AKP iktidarının izlediği dış politikayı "**idealist**" olarak tanımlamak sıradanlaştı. Bu politikayla sorunu olanlar bile, "**Neden yeterince realist değilsiniz**" türünden eleştiriler yöneltiyorlar. Oysa "**sözde idealist**" dış politikanın, akademide (çakma akademilerde değil!) yaygın kabul gören "**idealizm**" tanımıyla alakası yok.

Aslında realist olarak tanımlanması gereken; bir devletin yeniden bölgesel güç olmasını arzulayan bir dış politika yaklaşımının idealist olarak sunulabilmesi nasıl mümkün olabiliyor? Burada ABD dış politika kültüründen fazlasıyla etkilenen; kimi kavramları Türkiye bağlamına uyarlayarak yeniden üreten "**aktarmacı**" akademisyenlerin rolü büyük. Son zamanların en gözde alanlarından olan **Uluslararası İlişkiler** disiplini maalesef benim "**aktarmacı ayarlılar**" dediğim bu türden akademisyenlerin hâkimiyeti altında. "**Aktarmacı ayarlılar**" ("**IR'cılar**") diyerek eleştirdiğim isimlerin temel derdi, sürekli olarak devlet için düşünce üretmek, "**devlete ayar vermek**".

"**Aktarmacı ayarlıların**" kimileri hükümet için düşünce üretirken kimileri de onlara muhalif gibi durarak Devlet için düşünüyorlar. **Devlet'in Ayarlıları, Hükümet'in Ayarlılarını** "**idealist**" dış politika izlemekle, realist olmamakla suçluyor. Ama bu sözde rekabet, devlete hizmet etmeyi merkeze koyan "**realist ön kabulü**" değiştirmiyor...

ABD'nin kimi **Kurucu Babaları**, Fransız Devrimi'nin ideallerinden etkilenirken, diğerleri Britanya Sömürgeciliğine özenerek benzer bir emperyal güç olma hayaline kapılmışlardı. Böylece ABD dış politikası, son tahlilde küresel güç olma refleksleriyle hareket ederken, içerde ve dışarıda meşrulaştırıcı bir araç olarak idealist söyleme yüklendi.

ABD'li **Neo-Con**'ların çok sevdiği "**Çizmeli Wilsonculuk**" kavramı aslında oldukça açıklayıcıdır. Buna göre **Başkan Wilson**'un temsil ettiği "**ideallere**" erişmek için güçlü bir orduya ihtiyaç vardır. "**Çizme**" bu kavrayışı simgeler.

Bizdeki "**sözde idealizm**", yeniden büyük güç hâline gelecek Türkiye'nin medeniyetçi bir şahlanışın ana taşıyıcısı olacağı iddiasına yaslanıyor. Tıpkı ABD örneğinde olduğu gibi güçlü bir devletin, belirli ideallerin hizmetkârı olacağı savunuluyor. Oysa tarih bize defalarca tam tersini gösterdi: Devletlerin asıl derdi güç maksimizasyonuyken, idealist söylemleri araçsallaştırırlar. **Virgilius** da, **Roma İmparatorluğu**'nun tüm dünyaya medeniyet ve barış getirmek gibi kutsal bir misyonu olduğuna inanıyordu.

Burada idealistlerin uzak durması gereken iki temel çarpıtma sözkonusu: İdealizm, temelde devletlerin ve devlet sisteminin yol açtığı sorunlara, devlet-dış araçlarla karşı çıkma çabasıdır. Bu nedenle devletler alanına değil, **sivil topluma** aittir. Küresel devletler sisteminin günümüzde iyice ayyuka çıkan realist kayıtsızlığı karşısında, sadece sivil toplum ve yurttaş temelli karşı çıkışlar temiz ve meşru kalabilir.

Sözgelimi ABD'nin mevcut varoluş biçimiyle zaten en güçlü düzenleyicisi olduğu realist küresel sistemin, "**idealist**" bir ABD başkanı tarafından dönüştürüleceğine inanmak en basit ifadesiyle saflıktır. ABD dış politika kültüründen öğrenilen davranış kalıplarını "**yerlilik**" sosuna bandırarak pazarlamak, özde yatan aktarmacılığı ve çarpıtmayı yok etmez.

Diğer bir mesele de, idealizmin evrenselci ideallerden beslenen bir duruş olduğu; bu nedenle belli bir kültür veya medeniyete ait özcü değerlerin savunulmasına indirgenemeyeceğidir. Ne Osmanlı ne de Amerikan

değerleri üzerinden evrenselci idealizm savunusu yapılabilir. Günümüzde idealizm savunusu yapmak için güçlü bir gezegen bilincine sahip olmak gerekiyor.

İdealizm devletlere ve medeniyetçi özcülüğe teslim edilmeyecek kadar kıymetli bir kavramdır.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tunus başarmalı

Yüksel Taşkın 03.09.2013

Arap Baharı'nı başlatan **Tunuslular**, bugüne kadar önemli ilerlemeler kaydetti. Eski rejim kalıntılarının dâhil edilmediği bir geçiş süreci demokratik biçimde planlandı ve uygulamaya konuldu. Aralık 2011'de yapılan Kurucu Meclis (KM) seçimlerinde İslamcı **Ennahda** partisi, 217 sandalyeden 89'unu kazandı. Bu parti iki seküler-sol partiyle koalisyona gitti. Seküler kimliğiyle tanınan bir insan hakları aktivisti cumhurbaşkanı seçilirken, başbakanlık Ennahda'da kaldı. Bakanların yüzde 40'ı Ennahda'danken, yüzde 40'ı "**bağımsızlardan**" oluşuyor.

KM'nin görevi yeni anayasayı hazırlayıp seçimlere gitmek. Mısır'ın tersine, bu konuda acele edilmiyor. Anayasanın uzlaşmayla hazırlanmasına verilen önem nedeniyle bugün dördüncü taslak üzerinde çalışılıyor ve taslağın yakın zamanda KM onayına sunulması bekleniyor. Ennahda lideri **Gannuşi**, "**Yüzde 51'in anayasasını değil, Tunusluların anayasasını yapacağız**" güvencesi veriyor. **Anayasa onaylandıktan sonra, Aralık 2013'te seçimlere gidilmesi planlanıyor.**

Kimi seküler çevrelerin meşru görmemekte ısrar ettiği Ennahda'nın, bu süreçte ciddi tavizler verdiğini teslim etmeliyiz. Bu parti, seçimlerin **nispi temsil** sistemiyle yapılmasını kabul ettiğinden en küçük partiler dahi temsil edilebildiler. Ennahda, seçimlerde **kadın kotasına** da evet dediği için bugün KM'de 49 kadın vekil var. Bunların 42'si Ennahda'dan. **Parti gurubunun neredeyse yarısı kadın.** Ennahda, seküler çevreleri rahatlatmak adına, **yeni anayasa çalışmalarında Şeriatın temel alınmayacağı güvencesini vermişti.** Parti, geçtiğimiz şubatta solcu bir politikacı öldürüldüğünde hükümetin istifasını kabul ederek tansiyonu düşürme esnekliğini de gösterdi...

Ennahda'nın yöneticileri ve tabanı arasında bazı farkların olduğu gözleniyor. Tabanda özellikle yoksul iç bölgelerden gelen ve daha öfkeli hisseden, yer yer Selefilere yakınlık duyanların olduğu açık. Yine devlette kadrolaşma iştahı olan İslamcıların, onyıllardır bu alanı tekellerinde tutanları ürküttükleri de tahmin edilebilir. Zengin ve Frankofon sahil bölgeleriyle, yoksul iç bölgeler arasındaki gerilimin, İslamcı-laik kutuplaşmasına yansımaması zaten beklenemez...

Tunus'ta şubat ve temmuz aylarında iki önemli solcu siyasetçinin Selefi bir gurupça öldürülmesi, tansiyonu ciddi ölçüde yükseltti. Sekiz Tunus askerinin Selefilerce öldürülmesi, bu türden terör olaylarına alışık olmayan ülkede şok etkisi yarattı. Böylesi provokasyonların olmaması şarttır.

Seküler çevrelerde, sorumluluğu Ennahda'nın üzerine atıp, "**terörle savaş**" söylemini tırmandıranların etkilerinin arttığı gözleniyor. Selefilere siyasal sisteme entegre etmeyi deneyen Ennahda, "**teröristlere**

yumuşak" davranmakla eleştiriliyor.

Son günlerde Ennahda karşıtları ve yanlıları meydanlara inerek taleplerini duyurmaya çalışıyor. Seküler demokratlar, hükümetin istifasını savunurken, otoriter sekülerler, seçilmiş KM'nin dağıtılmasını istiyorlar. Bu talebin mantıklı bir tarafı yok. Ülkenin en büyük sendikal çatısı olan UGTT ve koalisyon ortağı solcu **Ettakatol** partisi, Mısır'da yapılan tarihî hatayı tekrarlamak istemiyorlar. KM'nin yeni anayasayı bitirmesini ve ardından seçimlere gidilmesini destekliyorlar.

Seküler Cumhurbaşkanı **Marzuki**, "**Terörle savaşta yasal sınırları aşmayacağız. Selefililiği hortlatan yoksulluk ve geçmişteki siyasal baskılardır**" türünden sağduyulu açıklamalar yapmaya devam ediyor.

Mısır'daki mızıkçı darbecilere özenenler olmakla beraber, Tunus'ta umudu canlı tutmayı mümkün kılan gelişmeler de var.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Küremizin ABD sorunu

Yüksel Taşkın 07.09.2013

ABD Kongre üyelerinin ve önemli kanaat önderlerinin Suriye'ye müdahale konusundaki görüşlerine yansıyan aşırı güvenlikçi ve realist ton insanı tedirgin ediyor. Bazı senatörler ve köşe yazarları, Suriye'de savaşan iki tarafın birbirlerini tüketmelerinin, kuvvetten düşürmelerinin ABD'nin ve İsrail'in çıkarına olduğunu rahatlıkla ifade edebiliyorlar. Bu isimlerin aynı rahatlıkla "**Amerikan ideallerine**" olan bağlılıklarından bahsedebilecekleri tahmin edilebilir.

Bu anlamda belki de en tehlikeli savrulmanın Amerikan liberal yurtseverliği denen duruşta yaşandığı söylenebilir. Demokratlara yakın düşen bu çizgi, ABD'ye küremizin özgülleşmesi anlamında bir öncülük atfetme eğilimindedir. Türkiye'de de yayımlanan **Newsroom** adlı dizi, liberal yurtseverlerin "**ideal medya nasıl olmalıdır**" sorusu üzerinden Cumhuriyetçi zihniyete bir meydan okuması olarak görülebilir. Bu dizinin **Usame Bin Laden**'in öldürülüşüyle ilgili bölümünde ciddi bir şok yaşamıştım. Bin Laden'in yargısız infazla öldürülüşü, dizinin "**liberal medya kahramanları**" tarafından çılgınca alkışlanıyordu.

ABD'de Obama Yönetimi'ne yakın hukukçu ve akademisyenlerin, **Yemen** gibi ülkelerde insansız hava araçlarıyla insanların öldürülmelerini, "**terörle mücadelede meşru müdafaa**" anlayışı üzerinden savunduklarını unutmayalım.

ABD'nin 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra geliştirdiği pratikler, mevcut uluslararası hukuk düzeninin daha da zayıflamasına yol açtı. Sözgelimi ABD, **Afganistan**'ı işgal ederken yine terör kaynaklı "**meşru müdafaa**" hakkından bahsediyordu. Oysa saldırıları düzenleyen **El Kaide**'yle, Afganistan'da etkin **Taliban** arasında inandırıcı bağlar kurulamamıştı. Taliban'ın bu saldırıları onayladığı, lojistik destek sağladığı kanıtlanamamıştı.

ABD Başkanı Bush'un, terörist faaliyetlere karıştığından kuşkulanan, ABD yurttaşı olmayan kişilerin **Guantanamo**'da süresiz alıkonulmalarına ve askerî komisyonlarca yargılanmalarına izin vermesi, uluslararası

hukuka vurulmuş en sert darbeydi. Daha da vahimi, Obama'nın söz verdiği hâlde bu uygulamayı sona erdirmemesiydi.

Obama, Bush'un terörle mücadelede "**sürekli istisna hâline**" geçme tercihini aynen devam ettirmekle kalmadı, daha da derinleştirdi. İstisna hâli, önemli bir kriz veya terör gibi ciddi güvenlik sorunları yaşanırken, mevcut hukukun askıya alınmasıdır. "**Makbul vatandaşlar**" için liberal demokrat temelli özgürlükler işletilirken, "**sözde vatandaşlar**" için istisna hâli devreye sokulabilir. Bazı hâllerde iki kategorinin özgürlükleri de açıkça kırılabilir.

Obama'nın istisna hâlinin devamına yaptığı en olumsuz katkı, teknolojiye gelişmelerden de istifade ederek, istihbarat ve izleme faaliyetleri yoluyla kişi mahremiyeti ve özgürlükleri aleyhinde yarattığı tahribattır. ABD'de istihbaratın ana kuruluşu olan **Ulusal Güvenlik Ajansı'nın (NSA)** en büyük internet sunucularına girerek hem kendi vatandaşlarının hem de yabancıların yazışmalarını izlediği ortaya çıktı.

Daha da kötüsü, onlarca özel şirket ve onbinlerce çalışanıyla yapılan sözleşmelerle istihbaratın giderek özelleştirilmesi ve Kongre üzerinden denetiminin imkânsız hâle getirilmesidir. Silahlı kuvvetlerin kimi hizmetlerinin özelleştirilmesinin ardından aynı sürecin istihbarat alanında da yaşanıyor olması, süreklileşen "**istisna hâlinin**" kimlerin milyarlarca dolar götürdüklerini de gösteriyor.

Durum böyleyken ABD'nin, "**Ben de terörle savaşıyorum**" diyen Esad'a ve benzerlerine karşı ahlaki bir inandırıcılığının kaldığı söylenebilir mi?

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Küresel bir olgu olarak makbul ve sözde vatandaş ayrımı

Yüksel Taşkın 14.09.2013

Demokrasinin derinleşmesini tehdit olarak gören "**seçilmemiş veya seçilmiş seçkinler**", kriz ortamlarından istifade ederek istisna hâlini yaygınlaştırmının yollarını arıyorlar. İstisna hâli, az çok demokratik anayasaları olan devletlerin, "**tehdit**" giderilinceye kadar kimi anayasal güvenceleri askıya almalarıyla ortaya çıktı.

Küreselleşmenin yarattığı hareketlilik, istisna hâlinin normalleşmesi için bulunmaz fırsatlar doğurdu. Hemen hemen her devlet, makbul ve sözde vatandaşlar ayrımı üzerine bina edilen yeni bir vatandaşlık rejimini tesis etmeye yöneldi. Küreselleşme süreci, istisna hâlinin, "**makbul vatandaşların**" destekleriyle normalleşmesi adına yeni imkânlar sunuyordu. Medyanın pompaladığı korku ve endişe söylemi, sıradan insanların güvenlikçi dile meyletmelerini ve devletlerinden medet umar hâle gelmelerini kolaylaştırdı.

İktisaden gelişmiş Batılı liberal demokrasilerde, emek-sermaye çelişkisi üzerinden yürüyen siyasetin giderek etkisizleşmesi de bu süreçlerden bağımsız anlaşılamaz. Sermaye yanlısı partilerle sorunu olan emekçiler, neoliberalizmin yol açtığı hak kayıplarından kaynaklanan öfkelerini, yeni günah keçileri olan göçmenlere yönelttiler. Yerli emekçilere, "**asli unsur**" veya "**makbul vatandaşlar**" oldukları; bu nedenle de ülkelerinin kültür ve ideallerine bağlılığı olmayan "**sözde vatandaşlarla**" çıkar çatışması yaşadıkları belletildi.

Liberal anayasaları olan sözkonusu ülkelerde, istisna hâlinin hedefi genellikle “**sözde vatandaşlardır**”. Makbul vatandaşlar, kendi güvenlikleri adına, sözde vatandaşların haklarının kırılması ve sürekli polis takibinde tutulmalarını doğal karşılarlar. Avrupa’da sosyal demokrat partilerin, göçmenlerin tam entegrasyonu konusunda giderek cılızlaşan sesleri, bu bağlamın dışında anlaşılamaz.

Liberal demokrasilerde istisna hâlinin gerekçesi ve hedefi göçmen topluluklaryken, demokratik teamülleri henüz oturmamış Batı-dışı toplumlarda “**asli unsur**” veya makbul vatandaşlar, belirli bir etnik veya dinî topluluğun içerisinde çıkma eğilimindedirler. Küresel kapitalizmin “**kati olan her şeyi buharlaştırdığı**” son otuz yıl, bu ülkelerde zaten mevcut olan etnik-dinî temelli hiyerarşileri daha da derinleştirdi.

Tam da bu noktada Ortadoğu’da yaşanan çatışmaları anımsayabiliriz. Ortadoğu’daki “**sözde**” cumhuriyetlerde iktidarın, bir dinî gurubun veya aşiretin etrafında kümelenmesi, dışarıda bırakılanların da kendilerini etnik-dinî kimlikleri üzerinden tanımlama ve ifade etme eğilimlerini artırdı. Neoliberalizmin güçsüz bıraktığı bu korku cumhuriyetleri, tüm vatandaşlarına hizmet götürme yükümlülüklerini çoktan terk etmişlerdi. Böylece “**yandaş vatandaşlara**” veya “**makbul vatandaşlara**” özelleştirme ihaleleri veya iş dağıtırken, sözde vatandaşlarını sopayla veya sopa korkusuyla hizaya getirmeye kalktılar.

Bugün Ortadoğu’da ve Türkiye’de çok ciddi bir riskle karşı karşıyayız: Etnik-dinî temelli bölünmelerin, sınıfsal hiyerarşileri belirleme gücünün arttığı bir süreç yaşıyoruz. Türkiye’de demokratikleşme sürecinin derinleşememesi durumunda, “**Sünni- Türk- Erkeklerden**” oluşan gurubun, etnik-dinî hiyerarşide en üste yerleştiği; “**Alevi- Kürt- Kadın**” unsurun da en alta ötelendiği bir ülke olmaya sürüklenebiliriz. Etnik-dinî aidiyetlerine hapsolan insanların, rasyonel tartışmalar yoluyla uzlaşma siyaseti üretebilmeleri mümkün değildir.

Bunun aşılabilmesi için herkesin makbul vatandaş sayıldığı demokratik cumhuriyet olmaktan başka bir yol görünmüyor...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP’yi eleştirmek mi itibarsızlaştırmak mı

Yüksel Taşkın 17.09.2013

CHP’nin **Ağustos Ayı İnsan Hakları İhlalleri Raporu**’na göz atıp, Genel Başkan Yardımcısı **Sezgin Tanrıkulu**’nun görüşlerini okuyunca bir CHP değerlendirmesi yazmaya heves ettim. Tanrıkulu’nun “**CHP’de misafir olduğunu**” ima eden kimi CHP’liler olsa da, ona benzer duruşları olan partililerin, 80’lerin SHP’sinde normal karşılandıklarını unutmamalı. 1980 öncesi CHP’sinde de Tanrıkulu gibi simalar eksik değildi.

Tanrıkulu, kendisini “**ABD ajanı**” diye itham eden partili milletvekiline rağmen efendiliğinden ve çalışkanlığından taviz vermedi. Çünkü misafir değil. Sosyal demokrat kişilikleri bu partide misafir hâline getiren **Baykal** oligarşisidir. **Tanrıkulu, Rıza Türmen** ve **Atilla Kart** gibi çalışkan milletvekilleri sayesinde sosyal demokrat kadrolar CHP’de yeniden ağırlık kazanabilir.

Ama bu dönüşüm o kadar kolay olmayacak. CHP’yi, **Turhan Feyzioğlu**’nun Güven Partisi gibi muhafazakar cumhuriyetçi çizgiye demirleten Baykal’ın tahribatını aşmak zor olacak. Baykal zamanında sadece binlerce

sosyal demokrat partiden dışlanmadı; bu camianın tek düşünce kuruluşu sayılabilecek TÜSES bile kızağa alındı. Milliyetçi ve İslamcı partilere yakın düşünce kuruluşlarında patlama yaşanırken, CHP'yi ele geçiren **"devletlular"**, fikir ve siyaset üreten sosyal demokratları küstürdüler.

Fikrin ötelendiği yeri siyaset esnaflarının doldurması kaçınılmazdır. Bugün CHP'de asıl mücadele, ulusalcılar ve sosyal demokratlar arasında yaşanan mücadele değildir. Esas mesele Baykal zamanında ağırlık kazanan siyaset esnafının, partinin büyümesiyle kendi etkinliklerini yitirecekleri korkusuna kapılmaları ve değişime direnç göstermeleridir.

Siyaset esnaflığı, sadece CHP'ye özgü bir durum değil elbette. Mevcut Siyasi Partiler Yasası (SPY) ve Darbe'nin yarattığı siyasi kültür, **"lidere itaat edersen ödüllendirilirsin"** mantığıyla bu türden kadroların önünü açtı. **Kılıçdaroğlu**'yla beraber partiye ciddi katılımlar yaşanınca, söz konusu siyaset esnafları güç yitirme telaşına kapılarak ulusalcı söylemlere meylettiler.

CHP geleneği, SHP dâhil, özellikle 40 yaş altı dinamik kesimlere kapılarını açabildiği zaman, toplumun değişen dokusunu ve taleplerini daha kolay kavrayabildi ve ona göre politikalar geliştirebildi. SHP, bugünkü CHP'ye göre Türkiye sosyolojisini yakalamayı, içerisine almayı daha iyi becermişti. Ne var ki tüm bu kesimleri birarada tutabilecek; birtakım soyutlamalara değil, reel temellere oturan bir sosyal demokrat kimlik üretmedi. SHP, kimlik siyasetinin aniden yükselişe geçtiği bir dönemde bu taleplere uygun söylemler üretmedi.

Oysa 1990'larda Kürtlerin ve mütedeyyinlerin içerisinde rahat hissedebilecekleri bir parti kültürü oluşabilseydi, bugün sosyal demokratların iktidarda olmamaları için bir neden yoktu. SHP'yi bitirerek sağcı bir CHP yaratanlar, bırakınız ideolojik yenilenmeyi, her türlü arayış karşısında reaksiyonerliği tercih ettiler.

CHP'nin tek çıkar yolu, Türkiye'nin değişen sosyolojisine somut yanıtlar üreten bir sosyal demokrat kimlik inşa etmektir. Bunu yapabilir mi? AKP, Milli Görüş'ten gelen bir parti olarak ciddi bir dönüşüm geçirebildiyse, kendine özgü bir dönüşümü CHP'nin gerçekleştirmesi de mümkündür.

Yeter ki CHP'ye yapıcı eleştiriler getirmekle, AKP'yi eleştiremeyenlerin milli sporu hâline gelen CHP'yi itibarsızlaştırma gayretleri arasındaki farka dikkat edelim...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İktidarın bilgisini üretenler

Yüksel Taşkın 21.09.2013

Gazeteci veya akademisyenlerin karşılaşmaları mukadder bir yol ayrımı vardır: **"İktidarın bilgisini üretmekle"**, **"İktidarı bilinir kılmak"** arasında bir tercihe zorlanırlar. İktidar yararına bilgi üretenler için bazı ikbal kapıları derhal açılır. İktidarın yol açtığı mağduriyetleri topluma anlatmayı ve toplumla beraber sorgulamayı seçen kamusal entelektüellerin işiye çok daha zordur.

Türkiye'de Gezi süreciyle beraber basında ve akademide yeni saflaşmalar ortaya çıktı. AKP ve karşıtları arasında konumlanma imkânı giderek ortadan kalktı. Başbakan'ın, kendi mutlak haklılığına dayalı mağduriyet söylemi ve

buna binaen sadakat talep eden tarzı yüzünden, AKP yanlısı basında ara renklerin solduğu bir tek tipleşme yaşanmaya başladı.

Koşulsuz sadakate zorlananların vicdanlarında oluşması muhtemel incinme veya yırtılma hissine karşı, veya böylesi bir olasılığı ötelemek adına, sürekli bir alarm hâliyle hayali düşmanlarına saldırımları kaçınılmazdı. Bu kurguya göre, **“seçimle gelen AKP’yi sandıkla yenemeyeceğini düşünenler yeni oyunlar tezgâhlamaya başlamışlardı. Uyanık olmak, Milli İradeyi sahiplenmek gerekiyordu.”** Bir tür **“tersinden Kemalist”** teyakkuz hâli...

AKP yanlısı kalemlerin, ancak kutuplaşma ve gerilim ortamında meşruiyet elde edebilecekleri; normalleşme süreçlerindeyse, mevcut iktidar ilişkilerinden elde ettikleri **“oransız güç”** nedeniyle sorgulanabilecekleri bir ortamda yaşıyoruz. Özellikle muhafazakâr ve İslamcı gençler nezdinde yitirmeye başladıkları itibarlarını tamir için, topyekûn savunma söylemine çekilmeyi tercih ettiler. Kendi ikballeriyle doğrudan ilişkili bu gerilim yükseltme oyununa da **“demokrasi savunması”** adını verdiler.

Sahiden de, ortada sadece AKP yanlılarıyla birtakım Ulusalçı çevrelerin rekabeti sözkonusu olsaydı, haklılık taşıyabilecek bu iddialar, hakikat kayasına çarpa çarpa ufalanıyor ve daha da kötüsü giderek kabak tadı vermeye başlıyor. Birazcık sağduyusu olan birisi, hem AKP’ye hem de Ulusalçılara aynı ilkelerden hareketle muhalefet edenlerin giderek belirginleşen ahlaki üstünlüklerini teslim eder.

Bugün ülkede yaşanan gerilimin en temel nedeni, AKP’nin hızla eskiyen tek adama dayalı yönetim anlayışıdır. AKP, bir türlü kurumsallaşamadığı için, her şeyi kendi denetiminde tutmaya meyilli ve iyice yorulan Erdoğan’ın etrafında kenetlenme mecburiyetiyle felç olmuş bir parti. Ülkede yaşanan gerilimler, çoğunlukla Erdoğan kaynaklı ve bunu soğutabilecek parti içi bir mekanizma da yok.

Daha da kötüsü, Erdoğan’ın ipine sarılarak hızla maddi güç kazanan medya çevreleri de **“Kral çıplak”** diyebilme reflekslerini yitirmiş durumdalar. Erdoğan’ın açtığı alanda hızla muktedir olanların aynı hızla iktidarlarını yitirme telaşına kapıldıkları bir süreç yaşıyoruz. Oysa zeminin kayganlığının en temel sebebi, AKP’de parti içi demokrasi ve eleştiri kültürünün oluşamaması ve bunu dışarıdan içeriye taşıyacak bir medya baskısının da yaratılamaması.

Kendilerine demokrasi muhafızlığı vazifesini biçenlerin, rüştlarini ispat adına ilk yapmaları gereken şey, AKP ve Erdoğan’ı da eleştirebileceklerini ve gerekirse bunun bedelini de ödeyebileceklerini gösterebilmektir.

Bugünün Türkiye’inde 2000’lerde mevcut iktidar yapılanması yok. İktidar analizimizi güncellemenin ve ona göre tavır almanın vakti geldi de geçiyor. Zaten yere düşmüş olanları tekmelemeyi iktidar eleştirisi olarak yutturmanın inandırıcılığı kalmadı.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yerel yönetimler ne işe yarar

Yüksel Taşkın 24.09.2013

Doğu Karadeniz'deki korkunç ve plansız yapılaşmayı buruk ve çaresizce gözlemleyip, **Gürcistan**'ın **Batum** şehrine geçerseniz, sizi daha da karmaşık hisler bekliyor. Bir yandan Batum'un güzelliğine, yüzyıllık parklarına, başarılı tarihî restorasyonlarına hayran kalıyor, diğer yandan da Doğu Karadeniz'de yapılan tahribatın boyutlarını daha iyi kavriyorsunuz. İnsan, "**Batum Gürcistan'da değil, Türkiye'de kalsaydı başına neler gelirdi**" sorusunu sormadan edemiyor.

Ülkemizdeki çarpık kentleşme, en başta "**kamu adına**" yerel yönetimleri ellerinde bulunduranlarca gerçekleştiriliyor. Yerel yönetimler mevzuatı, bu konuda yerleşmiş olumsuz alışkanlıklar ve merkezî otoritenin, mevcudu daha da tahrip eden çıkar odaklı müdahaleleri, elbirliğiyle doğamızı ve geleceğimizi elimizden alıyor.

Yakın zamanda Doğu Karadeniz'de yayla yollarını birleştirmeyi amaçlayan **Yeşil Yol Projesi**'yle ilgili detayları okuyunca, merkezî yönetimin dengeleyici değil, tahrip edici rolüne bir kez daha şahit olduk. Bu gereksiz yol projesini hızlı bir yapılaşmanın takip edeceği belli. Böylece nefes alabildiğimiz biricik hayat damarımızın da birilerinin sermaye birikiminin nesnesi hâline geleceğini anlamak için uzman olmaya gerek yok. Belki de "**uzman**" olmamaya, sadece yurttaş olmaya gerek var...

Zaten temel mesele de bu: 12 Eylül'den sonra yerel yönetimlerle ilgili yasaları hazırlayanların temel derdi, "**yerel**" yöneticilerin yukarıdan denetimini mümkün kılan; aşağıdan yukarıya "**yurttaş inisiyatiflerine**" ve denetimine imkân tanımayan bir yapı oluşturmaktı. Başka bir ifadeyle, Fatsa örneğinin ve Terzi Fikrilerin bir daha ortaya çıkamayacakları bir yapı oluşturmak, "**devletlûların**" asıl gayesiydi.

Devlet, yerel yönetimlerin siyasal denetimini elinde tutmanın karşılığı olarak bu alanları rantta açtı. Mesaj açıktı: Rant paylaşımına girmenize "**evet**" ama yerel yönetimleri Devlet'in siyasi ve iktisadi tercihlerine meydan okuma alanı olarak görmeyin "**hayır**". Mevcut koşullar altında, sözgelimi, sosyal demokrat veya sol bir belediyeçilik yapamazsınız ama yandaşlarınızın kent rantlarından istifade etmesini mümkün kılan tercihlerde bulunabilirsiniz. **1989'da Yerel Yönetim seçimlerinde** önemli bir başarı gösteren **SHP'nin çıkmazı** da buydu: Yerel yönetimler üzerinden demokrasi ve ekmek mücadelesi yürütmenin koşulları ortadan kaldırıldığı için SHP de, ANAP'ın açtığı yoldan ilerledi.

Bugün Türkiye'de toplumun büyük bir çoğunluğu yerel yönetimlerin ne işe yaradığını bilmiyor. Sözgelimi küçük bir beldede yaşayan ve buradaki meseleleri gözlemleyerek çözümüne ortak olmak isteyen kişi veya guruplarla, yerel yönetim mekanizması arasında büyük bir uçurum var. Sadece sistem dışı partilerin değil, sıradan bir yurttaşın da belediye meclisine girebilmesini imkânsız hâle getiren seçim barajları söz konusu. Yerel yönetimlerde en güçlü partilerin kadrolarının el değiştirmesi üzerinden işleyen, yarı oligarşik bir mekanizma oluşturulmuş durumda.

Bizler başkanlık sistemini tartışırken ortada tuhaf bir durum var: Yerel yönetimlerde 1984'ten bu yana, "**güçlü başkan zayıf meclis**" uygulamasına geçilmiş durumda. Bu da ekip veya kadrodan ziyade tek bir şahsın "**çare**" olarak görüldüğü kişisel bir siyaset tarzı yaratmış durumda. Düşünün bir ilçede sadece yüzde 25 oyla yerel yönetimi alabiliyorsunuz. Bu da yetmiyor; belediye başkanı neredeyse tüm icraat yetkisini elinde topluyor ve kendi partililerinden oluşan meclis üyelerince bile denetlenemiyor...

Önümüzdeki on yıllar, hayat damarlarımız kurutan rantçı ve yandaş belediyeçilikle, katılımcı yerel yönetim arayışı arasındaki mücadelelere şahit olacak...

Demokrasiyi sadece ben paketlerim!

Yüksel Taşkın 28.09.2013

Malumunuz, Başbakanımızın yüksek talimatlarıyla bir demokratikleşme paketi hazırlanıyor. Bizler oy verip dört yıllığına evlerimize çekilmiş, yeni sezon dizilerimize dalmışken, geçmişten devreden meselelerimizi bir bir ölçüp tartan büyüklerimiz; sağ olsunlar, hepimizin yüksek saadetleri adına güzel bir demokrasi paketi hazırlamışlar.

Yasama organımız olan TBMM'dekiler de bu paketin açıklanmasını sabırsızlık ve heyecanla bekliyorlar. Onların heyecanı eğitim yılının başlama zilini duyan çocuklarinkini andırıyor. Çünkü onlar tatildeyken "**Bir Bilen**" boş durmadı. Vekillerimiz tatilden döner dönmez tartışır gibi yapsınlar diye, Demokrasi Paketi'nin açıklanması yasama yılının açılışına denkleştirildi. Böylece paketi büyüklerimiz açıp doldurmuş; Yüce Meclisimiz de mührü basmış olacak. Demokratik teamüllere ve prosedürlere olan saygımız da zaten bunu gerektirirdi.

Bu arada Anayasa Komisyonu'ndaki vekillerimiz de bekliyorlar. Paket kapsamlı ise belki onların da işleri hafifler. Hepimiz Paket'i bekliyoruz anlayacağınız.

Aslında yukarıda şaka yollu anlatılan paketleme süreci, devletin toplumun ihtiyaçlarını tespit ederek çözmesine dayalı vesayetçi siyaset anlayışından pek mesafe alamadığımızın da bir göstergesi.

AKP ilk yıllarında sivil toplumun farklı unsurlarını biraraya getirerek onları dinlemek ve bu talepleri yasaya dönüştürmek adına bazı hamlelerde bulunmuştu. Kangren hâle gelen meseleler ve mağdurlarını dinleme refleksi göstermişti. Fakat muhatap alma süreci kısa sürdü. AKP, can yakıcı meselelerde sivil toplumla beraber yürüme ve bunu şeffaf biçimde, herkesin izleyebileceği bir tarzda gerçekleştirme cesaretini çabuk yitirdi. Başka bir ifadeyle söylesek, **Yönetişim Devrimi**'ni iskaladı.

Tam da bu nedenlerle, **Barış Süreci** AKP'nin en fazla zorlandığı konu. Çünkü bu süreci, Kürtlerin örgütlü yapılarını muhatap almadan, onlarla müzakere yürütmeden atlaya zıplaya yürütmenin imkânı yok. Kürtler, vasiler eliyle meselelerinin çözülmesini kabul etmiyorlar, etmeyecekler. Onlarla bir masanın etrafına oturmanız lazım. Masa etrafından dolaşarak sadece herkesi beklenti yorgunu hâline getirirsiniz.

Bu yaklaşım sadece Kürtlerle ilgili meselelerde ortaya çıkmıyor. Toplumun en hassas olduğu eğitim meselesi, kimsenin ne zaman ve nasıl hazırlandığını anlayamadığı yasalarla hallaç pamuğu gibi atılıyor. Eğitim reformu, yerleşmiş demokrasilerin en fazla önem verdikleri ve üzerinde yıllarca çalıştıkları bir alan. Bu alanda son derece dinamik sivil toplum kurumları, sendikalar ve bilimsel kurumlar mevcut. Bunları tamamen devre dışı bırakarak hazırlanan bir yasanın geniş kesimleri memnun etmeyeceği ve toplumu istikrarsızlaştıracığı nasıl görülemez?

Demokrasi yangından mal kaçırır gibi, parmak hesabıyla yasa yapmaksa, bu yasaların mağdurlarının böylesine şekli bir demokrasiye saygı duymalarını nasıl bekleyebiliriz?

Son demokrasi paketinin yapılış tarzı, içeriğini ve algılanma biçimini de etkileyecektir. Türkiye'nin eski yönetim geleneğinde sivil topluma çocuk muamelesi yapılıyor; devlet vasi gibi hareket ediyordu. AKP, bu anlayışı birazcık değiştirerek, daha çok kendisine yakın STK'ları dinler gibi yapan, ama asla onların denetimini elden bırakmayan bir tarz geliştirdi. Buna "**devlet güdümlü sivil toplumculuk**" diyebiliriz.

Artık iyice tıkanan ve toplumu içerisinde tutmakta zorlanan bu tarzı aşmak, ancak sahici biçimde toplumla beraber yönetmeyi göze alan aktörlerce mümkün olabilir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yerel seçimler, kutuplaşma ve kararsızlar

Yüksel Taşkın 01.10.2013

Seçmen dinamiklerini çok yakından izleyen **Bekir Ağırdır**, **T24** için kaleme aldığı "**Yerelliğin Olmadığı Yerel Seçim**" ve "**Yerel Seçimde İstanbul**" başlıklı iki yazıda dikkate değer görüşler ortaya attı. Buna göre, Türkiye yetişkin nüfusunun yüzde 76'sı büyükşehirlerde yaşıyor. Yerel seçimlerde bile yerel dinamiklerin, hemşeri faktörünün etkileri giderek azalıyor. Ağırdır'ın tahminine göre, "**seçmenlerin yüzde 75-80'i genel siyasi tercihleri üzerinden oy verecek**".

Ağırdır'ın dikkati çektiği önemli bir husus daha var: "**Oy oranlarını belirleyen şey partiler arası rekabet değil, seçmen ile AK Parti arasındaki oynaşma.**" Yani seçmen kendisini AKP'ye göre ayarlıyor. Kararsızlık ve AKP yandaşlığı arasında salınıyor ama diğer partilere doğru ciddi bir kopuş göstermiyor.

Bu durum değişebilir mi? AKP ve kararsız seçmenler arasında ciddi bir kopuş yaşanabilir mi? Bu konuda da, reklamcı **Ateş İlyas Başsoy**'un **Radikal** gazetesinde yayımlanan, "**AKP'nin Acı Kaybı: Selim Türkhan**" başlıklı değerlendirmesini anımsatmak istiyoruz. Bu kurgu karakter, Başsoy'a göre, kararsız değil siyasetsiz seçmeni temsil ediyor. Başsoy bu seçmenlere **STP**, yani **Selim Türkhan Partisi** diyor. Başsoy'a göre Türkiye'de "**siyasetli**" seçmen yüzde 75 civarında. Yüzde 25 AKP'nin, yüzde 25 de CHP'nin kemik seçmenini ifade ederken, MHP, BDP ve SP de toplamda yüzde 25'e denk düşüyor. Geri kalan yüzde 25 de, "**siyasetsizlerin STP'sini**" oluşturuyor.

Başsoy, AKP'nin başarısının bu yüzde 25'lik siyasetsiz kesimle koalisyon kurabilmesinde aranması gerektiğini savunuyor. Konumuzla ilgili önemli bir iddiası da, Gezi olaylarından sonra "**siyasetsizlerin partisi**" STP'nin dağıldığı yönünde. Bunun nedeni de AKP'nin makul olduğu inancının zayıflaması.

Ağırdır ve Başsoy'un söylediklerinden benim anladığım şu: Yerel seçimlerde ülkeye dair umut verici bir vizyon sunmayı başaran, makul ve ılımlı söylemlerle Türkiye'yi sakince yöneteceğini kanıtlayan parti ve adayların şansı var. Başka bir ifadeyle söylersek, AKP ve lideriyle polemiğe girmeyen, isimlerini anmayan, doğrudan seçmenle konuşmayı başaran isimlerin şansları yüksek. AKP'nin boşalttığı makuliyet ve mutedillik alanını doldurmak seçim kazandırabilir.

Seçimlerde bu yaklaşımı tercih eden siyasetçiler, yakın zamanda ciddi başarılarla imza attılar. **Obama**, kendisini Komünist olmakla dahi eleştirebilen hırçın Cumhuriyetçi rakipleriyle hiç polemiğe girmeden, direkt seçmenlere konuşarak seçim kazanıyor. Obama'nın böylece tercihlerini değiştirebildiği yüzde 5'lik bir kesim bile seçimleri kazanmasına yetiyor. Yine Fransa'da **Hollande**, kaprisli Sarkozy'ye karşı "**öngörülebilir, sakın ve mutedil lider**" vurgusuyla Cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazandı. İran'da **Hasan Ruhani**, hepsi güvenlik bürokrasisinden gelen militarist rakipleri karşısında, yine mutedillik üzerine kurduğu kampanyayla ipi göğüsledi...

Yukarıda altını çizdiğimiz mutedillik, adayın seçmen gurupları arasında ayırım yapmayacağı konusunda inandırıcı olabilmesini de gerektiriyor. **Kılıçdaroğlu**'nun 2009 İstanbul Büyükşehir seçimlerinde yüzde 37'ye

kadar ulaşarak partisinden daha yüksek oy alabilmesi, tam da bu hususta yaratabildiği inandırıcılıkla ilgiliydi.

Kadir Topbaş'ın partisinden daha yüksek çıkan oy desteği de, yukarıda çizdiğimiz profilin, İstanbul'da karşılığı olduğunu çok iyi kavramış olmasıyla ilgilidir. Topbaş, bu seçimlerde sadece rakipleriyle mücadele etmeyecek. Başbakan'ın katı ideolojik duruşunun kendi imajını etkilememesi için de uğraşması gerekecek...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AKP ve CHP'nin demokrasi paketleri

Yüksel Taşkın 05.10.2013

Normal bir demokraside basının büyük bir bölümü, Ana Muhalefet Partisi **CHP**'nin ağustos ayında açıkladığı **Demokrasi ve Özgürlükler Bildirgesi**'ne daha fazla yer ayırır, yapıcı eleştirilerde bulunurdu. Yine işleyen bir demokraside İktidar Partisi, CHP'nin önerilerini TBMM'de ve özellikle Anayasa Komisyonu'nda değerlendirmeye alır; benzeşen önerileri birleştirme yoluna giderdi. Tabii maksat üzüm yemekse...

Bunlar yapılmayınca tuhaf bir durum ortaya çıkıyor: AKP'nin "**muhalefet beni yalnız bırakıyor**" diyerek reform yapmaya gönülsüz olduğu kimi hayati konularda, CHP somut ve ileri öneriler sunuyor. Bu durumda AKP'nin, "**toplam seçmenin yüzde 75'i artı BDP desteği var**" diyerek çok daha cesur olması gerekmez mi? Belki de reform konusunda tutucu ideolojik rezervleri olan parti AKP'dir?

Sahiden de **Habur Süreci**'nde yaşananlar AKP'ye, "**reform yapmak isteyen ama devletin seçilmiş ve seçilmemiş seçkinlerince engellenen parti**" mazeretini sunmaktaydı. CHP, AKP'ye demokratik standartların yükseltilmesi üzerinden muhalefet ettiğindeyse, AKP'liler ciddi biçimde bocalıyorlar. Kılıçdaroğlu ve kurmayları, AKP'nin Demokrasi Paketi'ne bu kavrayış üzerinden eleştiriler getirirken, elbette bu meşru duruşu kavrayamayan bazı CHP'liler de var. İşte onlar yaklaşan seçimlerde AKP'nin en büyük umudu...

CHP'nin Bildirgesi'nde olumlu ve eksik gördüğümüz unsurlara gelince, seçim barajının yüzde 3'e indirilmesi önerisi en fazla akıllarda kalanı. CHP, milletvekillerinin liderlerce değil, halk tarafından seçilmesi için SPY'de yapılacak değişikliklere de yeşil ışık yakıyor. Bildirge'de Düşünce, İfade ve İnanç Özgürlüğü ve bunları tamamlayan Toplantı, Gösteri ve Örgütlenme özgürlükleri alanında daha ileri düzenlemeler yapılması öneriliyor.

Din ve İnanç Özgürlüğünü Koruyup Her İnanca Eşit İmkân Tanıyalım başlıklı 5. Madde'de, cemevlerinin ibadethane sayılması öneriliyor. AKP'nin ısrarla statükocu davrandığı bu meselede bırakın CHP'yi, MHP'nin ve BDP'nin desteğini almak da mümkün. Kaldı ki çok sayıda İslami grup da bu meselede AKP'den daha ileride.

İktidarın bu alanlarda son dönemde gösterdiği asayişçi reflexler hatırlandığında, CHP'nin önerileri daha da önem kazanıyor. CHP, bu maddelerin ruhuyla uyumlu biçimde hareket ederek, başörtülülerin hakları konusunda bazı somut önerilerde bulunabilirdi. Böylece "**başörtülülerin hakkını savunan AKP ve Alevilerin hakkını savunan CHP**" algısına yansıyan "**kendine Müslüman**" tavrın ötesine geçebildiği inancını yaratabilirdi.

Bildirge’de Kürt sorunuyla ilgili daha çok sembolik algılanabilecek öneriler de var: Nevruz’u Resmî Bayram İlan Edelim, Uludere’nin Hesabını Soralım, Diyarbakır’a Cezaevi Değil Müze Yakışır, Mayınlı Arazileri Temizleyip Topraksız Köylülere Dağıtalım başlıklarıyla kaleme alınan 14-17. maddeler, geçmişe göre olumlu olmakla beraber, anadil meselesine dokunulmaması dikkat çekiyor.

Yakın zamanda CHP’de bu konuda bir gerilim ortaya çıkmış, **Kılıçdaroğlu**, Anayasa Komisyonu üyesi **Atila Kart**’ın konuyla ilgili anayasa önerisi lehinde duruş sergilemişti. Anadil konusunda AKP’nin anayasal güvenceden uzak duran tavrı anımsandığında, CHP’nin Komisyon’daki resmî duruşunun nispeten olumlu olduğunu teslim etmeliyiz. AKP, bu konuda anayasal bir düzenleme yapmaya heves etseydi, sadece BDP’nin değil CHP’nin de desteğini alabilecekti.

Daha önce bu köşede, CHP’yi eleştirmek ve itibarsızlaştırmak arasındaki farka işaret etmiş, tercihimizi birinciden yana yapacağımızı vurgulamıştık. AKP’yi daha özgürlükçü ve demokratik projelerle eleştirme arayışlarına desteğimiz devam edecek...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mısır’ın karanlık günleri

Yüksel Taşkın 08.10.2013

Mısır’da **Mursi**’nin bir yıllık cumhurbaşkanlığı döneminde ciddi bir memnuniyetsizler kitlesi oluşmuş, yapılacak herhangi bir seçimde **Müslüman Kardeşler**’in (**MK**) büyük bir oy kaybına uğrayacağı tahmini yaygınlaşmıştı. Bu sırada ortaya çıkan **Temerrud (isyan) Hareketi**, Mursi’nin istifasını talep eden 22 milyon imza topladıklarını iddia ediyordu. Yapılan kimi kamuoyu araştırmalarında da Mursi’den memnun olmayanların yüzde 70’leri aştığı söyleniyordu. Yine **Tahrir**’de yapılan mitinglerde, Devrim sürecinden daha fazla bir kitleselliğe ulaşıldığı gözlenmişti.

Mısır’da **Mübarek**’i deviren halk iradesi, Mursi’yi de silkelemeye başlamışken, Ordu fırsatı kaçırmadı ve yangından mal kaçırır gibi darbesini indiriverdi. Bu darbeyle beraber bazı soruların cevabını somut biçimde alma şansımız da ortadan kalktı. **“22 milyon imza topladık”** iddiası, Türkiye’de **27 Mayıs** öncesinde dolaşıma sokulan abartılı söylentileri andırıyor. Mursi muhaliflerinin iddialarının ne kadar haklı olduğunu asla bilemeyeceğiz. **“En iyi kamuoyu araştırması olan serbest seçimler”** yoluyla bu iddiaları test etme şansını yitirdik.

3 Temmuz Askerî Darbesi’nden sonra 1000’den fazla insan öldürüldü. Bu ölümlerin büyük bölümü, barışçıl göstericilere açılan ateş sonucunda yaşandı. Yüzlerce MK üyesi tutuklandı. Ardından şiddetten uzak duran bu örgütün feshedildiği ve malvarlığına el konulacağı açıklandı.

Tüm bu haksızlıklara rağmen, darbe mağdurlarının hak ettikleri desteği gördüklerini söylemek çok zor. Ahlaki üstünlük darbe mağdurlarının elinde. Artık onların birleştirici, bütünleştirici bir **“acı hikâyeleri”** var. Bu hikâyenin verdiği dirençle Mısır siyasetinde yeniden etkin konuma geleceklerini öngörmek zor değil.

Tüm bu haksızlıklara karşın, darbecileri destekleyen seküler kesimde şimdilik büyük bir çatlak görünmüyor. Darbecilerin önerdiği Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığı görevini kabul eden “**Liberal**” **Muhammed Baradey**, ağustosta yaşanan kitlesel bir katliamdan sonra görevini bırakarak apar topar Viyana’ya gitti. Aslında kaçmaması; “**Hata ettik, daha demokratik bir Mısır ancak sivil ve demokratik güçlerce kurulabilir. Devrim’i düştüğü yerden kaldıralım**” demesi gerekirdi.

Marksizm 2013 Güz Toplantıları’nda bir konuşma yapan Mısırlı Devrimci Sosyalistlerden **Wassim Wagdy**, “**Ne Ordu ne Mursi**” dedikleri için başlangıçta nasıl yalnız bırakıldıklarını ve hain damgası yediklerini anlattı. Wagdy’nin arkadaşları, **6 Nisan Hareketi**, **Devrim Şehitleri Aileleri Derneği** gibi yapılarla darbecilere mesafeli bir siyasi hattı güçlendirmeye çalışıyorlar. Bu anlamlı girişimin şimdilik yeterince etkili olduğunu söylemek mümkün değil. Yine de bu karanlık günlerin tarihini yazanlar, yaşanan çılgınlığa kapılmama dirayeti gösterenleri not edeceklerdir.

Mısır da kimi sol ve liberal çevreler, geç de olsa asıl çözümün yeniden **Tahrir Ruhu**’na geri dönmek olduğunu kavramış görünüyorlar. Seküler demokratlar, darbecilerden açık bir mesafe alıp, Devrim mirasına sahip çıkarlarsa, bu sadece kendileri için değil, tüm Mısır için hayat öpücüğü olacaktır. Henüz “**nispeten etkin**” konumlara sahipken, bu şanslarını kullanmalılar.

Aksi takdirde **Ordu**’nun, “**terörle savaş**” söylemi üzerinden bazı İslamcı gurupları şiddete iterek yaratmaya çalıştığı “**kontrollü gerilim**” siyaseti başarıya ulaşabilir. MK liderlerinin bu oyunun farkında oldukları ve tuzağa düşmemek için çabaladıkları söylenebilir. Kontrollü gerilim siyaseti izleyenler aslında ateşle oynuyorlar. Kontrol yitirilirse ve iç savaş nedeniyle başka bir Suriye ortaya çıkarsa bunda en büyük sorumluluğun kandan ve baruttan iktidar devşirmek isteyenlerde olacağı açıktır...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sol ve Ortadoğu

Yüksel Taşkın 12.10.2013

CHP’den sistem-dışı sol guruplara kadar **Türkiye Solu**’nun büyük çoğunluğunun, “**Ortadoğu’yu uzak durulması gereken bir bataklık olarak**” gördüğü açık. Buna göre Ortadoğu, normal-dışının, şiddetin, bağnazlığın kol gezdiği bir coğrafyadır. Buraya yansıyan negatif dilin bir uzantısı da, Ortadoğu halklarına özne olma hakkı ve kapasitesi tanımayan tavidir. “**Ortadoğu’da uçan kuşun rotasını emperyalistler belirler**” anlayışı, siyasetin alanını daha baştan kapatır.

Türkiye’nin Ortadoğu’dan uzak durması gerektiği önermesi başlı başına mantık dışıdır. Türkiye zaten Ortadoğu’nun bir parçasıdır. Bu durum, bedenini kabullenemeyen bölünmüş bir aklın varlığına işaret ediyor. Ortadoğu’da olup bitenler bizleri her zaman etkiledi. Dahası, Ortadoğu’da yaşanan süreçlerin ülkemizi daha da fazla etkileyeceği bir döneme girmiş olabiliriz. Ortadoğu halklarının özne olma arayışlarının yarattığı dalgaların bizim kıyılarımıza vurmaması mümkün değil. Öyleyse bölgemize nasıl yaklaşmalıyız?

AKP'nin bölgeye yönelik "**proaktif**" bir dış politika izleme çabası ve bununla ilişkili olarak Arap Baharı'na destek vermesi temelde hatalı değil. Hatalı olan, "**Arap Baharı'nın iktidara getirmesi gereken meşru tek gurubun İslamcılar olduğuna dair**" inançları. Bu nedenle ayaklanmalarda aktif olan diğer kesimleri yok sayan; yer yer de tehdit olarak gören bir yaklaşıma savruldular.

Suriye'den somut örnekler verebiliriz: AKP, muhalif **Suriye Ulusal Konseyi**'nin (SUK) ölü doğmasında etkili olan dayatmalar yaptı. Bu oluşum içinde **Müslüman Kardeşler**'i fazlaca destekleyince, seküler muhalif gurupların uzaklaşmalarına yol açtı. Diğer hata da, daha baştan SUK'un içinde hangi Kürt guruplarının yer alamayacağı ve ne talep edemeyeceklerine dair dayatmalarda bulunmasıydı. Bu iki hata da İslamcı ve Milliyetçi ideolojilerin yarattığı görme bozukluğuyla alakalıdır.

Sol guruplar, Ortadoğu'da bu hataları yapmayacak geleneklere sahipler. Yukarıda eleştirilen yaklaşım, Ortadoğu'da yaşanmaya başlanan mezhep savaşlarında taraf durumuna düşerek yangına benzinle gitmenize neden olabilir.

Bizlerin hedefi, Doğu Akdeniz medeniyetinin aşağıdan yukarıya dinamiklerle ve devletlere rağmen ortaya çıkan çok-kültürlü, çok-dinli mirasının yeniden canlandırılması olabilir. Bunun yolu da böylesi dinamiklerin ortaya çıkmasını hızlandırabilecek siyasal ve toplumsal aktörlerle bağ kurmaktan geçer. Bu konuyu da somut bir örnekle, **İran** üzerinden açmaya çalışalım:

Bugün ülkemizdeki sol demokratların İran'daki Reformcu parti ve guruplarla bağ kurması, onları Türkiye'ye davet ederek tanımaya çalışması güzel bir başlangıç olabilirdi. Ne CHP ne de sistem dışı sol gurupların, İran'ın ev hapsinde tutulan Reformcu liderleri **Mir Hüseyin Musavi** ve **Mehdi Kerrubi**'yi destekleyen, derhal serbest bırakılmalarını isteyen çağrılarını duyduk.

Proaktif ama muhataplarını kendisiyle eşdeğer gören dış politika anlayışı bu türden küçük hamlelerle inşa edilebilir. İran örneğini tesadüfen seçmedik. Bugün Ortadoğu'da seküler hayatı ve özgürlükleri herhangi bir vasi devletin değil, toplumun koruyabileceği; korumayı öğrenmesi gerektiği bir döneme girmiş durumdayız. İran toplumu da, Devrim'in acı tecrübeleri nedeniyle, aşağıdan yukarı bir modernleşmeyi ve seküler duruşa sahip çıkmayı başarabilecek dinamiklere sahip. Orada bu yolda mücadele verenlerin başarıları, sadece kendi ülkelerinde değil, tüm Ortadoğu'da olumlu biçimlerde yankılanacak.

İşimiz zor. Ortadoğu'nun özgürleşmesi için çabalayan sivil aktörlerle temas kurmak mütevazı bir başlangıç olabilir...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Beyhude direniş

Yüksel Taşkın 15.10.2013

Yakın zamanda 80 öğrencinin tercihiyle seçmeli **Lazca** uygulamasının başladığını öğrenince çok mutlu oldum. "**Endişeli modernler**" ve "**yurdunu tanımamakta ısrarcı milliyetçiler**" bu durumdan hoşnut olmamışlardır.

Çok sayıda Laz'ın da, içselleştirdikleri gönüllü asimilasyoncu tavrıla "**ne gerek var**" dediklerini duyar gibiyim.

Her gün and içme mecburiyetine dayalı zoraki cumhuriyetten, gönüllü irademizle bağlanacağımız demokratik cumhuriyete geçiş mücadelesi veriyoruz. Buna karşı duranlar, sadece ahlaki yanığı içinde olmakla kalmazlar, tarih dışına yolculuklarını da hızlandırırlar.

Nasıl oldu da modernleşme, hatta ilerleme adına doğuştan getirdiğimiz en temel haklarımızdan feragat etmemiz beklendi? İlerleme adına geçmişimizi unutmamız; renksiz, kokusuz bir modernleşmeyi canı gönülden benimsememiz mi gerekiyordu?

Başörtülüleri gördüğümüzde modernleşme projemizin yenilgiye uğradığı hissini bize nasıl belletebildiler? Kendisi "**Türk tipi, makbul başörtüsü**" takan birisinin, türbanlı bir öğrencinin üniversiteye alınmamasını haklı görebildiği bir ülke olabilmek için nasıl bir "**eğitimden**" geçirildik?

İnsanların doğuştan getirdikleri özgürlüklerine, "**kendi özgürlükleri**" adına direnç gösterebilenler nedeniyle, siyaseti kimlik meselelerinin ötesine taşıyamıyoruz. Devletin dışına düştükleri hâlde, hâlen sivil ve özgürlükçü olmayı beceremeyip devlet gibi konuşmaya devam edenler, nasıl bir eğitimin ürünüdürler? Anlayamadıkları şu: Özgürlükten korkarsanız, korkularınız sizi mağlup eder.

Aklımızı kullanamadığımız, onu "**her şeyi bilen otoritelere**" teslim ettiğimiz bir eğitimin laik olmasıyla nasıl övünebiliriz? Aydınlanma adına "**seküler bir din**" inşa ederek, kendi özne olma hâlimizi sürekli yadsımayı ve her mağlubiyetimizde Ata'mıza sığınmayı nasıl kabullenebildik? Hep kurtarıcı bekleyen bir akıl tutulması, nasıl olur da modern olmakla övünebilir?

Eğitim sistemimizin en temel meselelerinden birisi, dünya ve ülke tarihini karşılaştırmalı bir bakış açısıyla öğretmeme ısrarı. Böyle olunca kendi tecrübemizi biricik görmeye koşullanmış oluyoruz. Eğer ülkemizi dünya tarihinin içerisine yerleştirerek bakabilseydik, iki önemli ders çıkarırdık: Dünyada azınlıkların temel özgürlüklerini tanıma üzerine bina edilen başarılı modernleşme tecrübeleri vardır. Bunlar, aşağıdan yukarıya oluşan dinamikler sayesinde iç içe geçmişler, daha doğrusu "**toplum**" olmayı başarmışlardır. Kimlikleri tanıdıkları için kimlikçiliğe hapsolmamış, kimlik-ötesi siyaseti var edebilmişlerdir.

Oysa Türkiye gibi ulus-devletler, yukarıdan aşağıya bir modernleşme hamlesi ve farklılıkların ortadan kaldırılmasıyla modern toplum olunabileceğine inandılar. Özünde hatalı bir teşhise dayalı otoriter modernleşme projeleri, sadece ülkemizde değil, küresel ölçekte de iflas etti.

Şimdi aşağıdan yukarıya hareketlilikle, gönüllülük üzerine dayalı bir toplum olmayı başarmalıyız. Farklılıkları tanıyan, ama onları mutlak ve değişmez özler olarak görmeyen; kimlikler arasında iç içe geçme ve melezleşme ihtimalini olumlu gören aşağıdan yukarıya bir modernleşme sürecine geçmek zorundayız.

Bunu beceremez, her türlü özgürlük talebini "**bölünürüz**" diye engellemeye çalışırsak, gönüllerin çoktan bölünmüş olacağı bir ülkeyi "**fiziken**" de bölmüş oluruz.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dışlayıcı siyaset

Siyaset kimilerine göre, iktisadi, siyasal ve kültürel kaynakların ele geçirilmesi mücadelesidir. Burada ortaya çıkan tanımın dışında ve ona rakip siyaset tanımları da var. Bu nedenle yukarıdaki tanıma mutlak görmüyoruz. Buna rağmen Türkiye siyasetinde etkin olan aktörlerin siyaset anlayışlarının yukarıdaki tanımla örtüştüğü söylenebilir.

Siyasal aktörlerin kullandıkları söylemlere, başvurdukları sembollere hiç bakmadan, direkt pratiklerine yoğunlaştığımızda gördüğümüz manzara ilginçtir: İktidarı **"ele geçiren"** hareket, iktisadi, siyasi ve kültürel güç kaynaklarının dağıtım mekanizmasını da eline geçirmektedir. Hareketin ideolojisine mensubiyet, bu kaynakların dağıtımında pay sahibi olmanız veya olamamanızın da ölçüsüdür. Siyaset, sınırlı kaynakların ele geçirilmesi ve belli bir zümreye dağıtımı olduğunda, toplumun bütününe hizmet işlevi görmez. Aksine bağlanılan ideolojiye mensubiyet, çok ciddi bir içirme veya dışlama mekanizmasının kilidi hâline gelir.

İslamcı veya muhafazakâr değilseniz, vali veya rektör olamamanız; kamu ihaleleri gibi sermaye biriktirme süreçlerinden dışlanmanız tam da bununla alakalıdır. Burada günümüz Türkiye siyasetinin en önemli çelişkilerinden birisi kaçınılmaz olarak ortaya çıkar: İslam, güç biriktirmek isteyenlerin dışlama mekanizması hâline geldikçe ideolojikleşir ve gündelik siyasal mücadelelerin içerisinde yıpranmaya başlar. Güç biriktirme alanlarından dışlananlar, bunu İslam'la ilişkilendirmeye yönelirler.

Aslında hem AKP hem de Gülen Cemaati, siyasal mücadelelerin dışına çıkarılan bir üst kimlik olarak herkesin saygı göstereceği bir İslam anlayışında müttefik görünüyorlardı. Ne var ki kendileri de **"realist"** siyaset tanımını benimseyen AKP'liler, kendi zenginlerini yaratır, yeni seçkin adaylarını hızla devlete, yerel yönetimlere ve kültür alanına taşıırken, içirme mekanizmasının kilidi olarak İslami kimliğe mensubiyeti öne çıkardılar.

Gelenek bakımından İslam'ın gündelik siyasal mücadelelerin dışında bırakılmasını savunan Gülen Cemaati de hiç beklemediği bir güç elde etmenin sarhoşluğuyla, bahsedilen türden mücadelelerin içerisine girdi.

İktisadi, siyasal ve kültürel güç kaynaklarına yeni seçkinleri taşıma hamlesi, doğası gereği eski seçkinleri ürkütür. Bu hareketlilik, **"Tünel etkisi"** denen bir etki yaratarak, henüz güçten nasiplenemeyen çevrelerde de umut yaratır. Şimdilik **"Tünel karanlığında"** yol alınmaktadır ama Tünel'in dışında da ışık görünmektedir.

İktidar katları toz dumandan görülmez olduğu için, çok sayıda aktörde güç elde edebileceği umudunu yaratır. Ne var ki iktidarın kaynakları eşitsizce dağılır ve yeni eşitsizlikler yaratır. Gücün biriktirilmesi, birilerinin daha az güçlenmesi demektir ne de olsa. Böylece siyasetin realist doğası, kaçınılmaz biçimde yeni mağdurlar yaratır. Bu mağdurlar, başka bir siyasi aktör etrafında kümelenerek iktidarı ele geçirirler ve döngü yeniden başlar...

AKP'nin 11 yıllık iktidarı da ciddi sayıda mağdur yarattı. Bugünlerde sözkonusu mağdurların kendi ideolojik duruşlarından kaynaklanan engelleri aşarak yan yana gelme ve iktidarı **"ele geçirme"** arayışında oldukları söylenebilir. Bunun yolu da sistem içi reflekslere sahip karizmatik şahsiyetler etrafında kümelenerek, yeni bir iktidar saldırısına başlamaktan geçer. En azından verili siyasette çözüm olarak görülen yol budur.

Bu **"siyaset"** oyununun, aynı sahnede, farklı aktörlerce oynandığını görenler, bu döngüyü kırmanın yaratıcı yollarını bulmak zorundalar.

MHP'nin açmazları

Yüksel Taşkın 22.10.2013

Oy oranı yüzde 13-16 arasında salınan MHP'nin bu tabloyu değiştirecek bir dinamizm üretmediği, kendi dışında gelişen süreçlerle oy artırabildiği görülüyor. MHP'nin oyu Kürt sorunuyla ilgili dalgalanmalara bağlı. Barış Süreci başladığında hareketlenen partinin buradan umduğu oy artışı gerçekleşmeyebilir. Kürt sorununun bir şekilde çözülmesi gerektiği konusunda oluşan sessiz toplumsal uzlaşma, MHP'nin hesaplarını boşa çıkarabilir. Aslında kriz çok daha derinlerde. MHP'nin bu krizi aşarak belirleyici bir konuma gelmesi oldukça zor.

Kendisini Gökalp milliyetçiliğinin devamı sayan parti, etnik bağlılıkları aşan; devletçi değil sivil dinamiklere dayanan bir milliyetçiliği üretmedi. Gökalp'ın bir yorumu Türkiyelilik esasına dayalı sivil bir milliyetçiliğe kapı açarken, parti bu kulvarda ilerleme riskini alamıyor. Bazı Ülkücü aydınlar, bu mirasa sahip çıkılırsa Kürt meselesinde sıkışılan reaksiyonerliğin aşılabileceğini savunuyorlar. Ama bu duruş, MHP liderliğini ikna edemiyor.

MHP'nin bir başka çıkmazı, asıl yükseliş zemini olan "**Derin Anadolu**"daki seçmenleriyle, Ege ve Akdeniz'de yakaladığı taban arasındaki sosyolojik mesafe. Derin Anadolu'da AKP'yle rekabet etmek zorunda kalırken, Ege ve Akdeniz'de CHP'den oy çalabilecek söylemleri öne çıkarmak zorunda. Batı'ya yüklenirse, en önemli avantajlarından olan yerlilik veya "**otantik temsil**" iddiasından taviz vermiş olacak. AKP'nin dozunu artırdığı İslam-Türk sentezi veya dinsel milliyetçilik, MHP'yi giderek daha fazla zorlayacak. MHP, Batı illerinde özellikle gençliği yakalayabilecek Ulusalçı bir dile yüklenirse, AKP'nin elini daha da güçlendirebilir.

MHP'nin Derin Anadolu'daki bir başka sıkıntısı, buradaki iş çevreleriyle bağ kuramaması. İş çevreleri, AKP etrafında kümeleniyor. Bu çevreler, Kürt sorununun çözümü yönünde "**sessiz onay**" verirken, onların desteği olmadan yerel siyasette etkin olmak çok zor. MHP'nin iş çevreleriyle ciddi bağlar kuramadığı tek yer burası değil. MHP, Türkiye siyasetinin belirleyici değişkenlerinden İstanbul'da da aynı sorunu yaşıyor. Parti İstanbul'da Türkiye ortalamasının gerisine düşüyor, kentin dinamik kesimlerine ulaşamıyor.

Ülkücü Hareketin en büyük güç kaynaklarından birisi, milliyetçi muhafazakâr Anadolu gençliğinin Devlet'e sıçrama zemini olmasıydı. AKP öncesindeki tüm sağ iktidarlar, bürokraside Ülkücü kadrolardan yararlandılar. AKP'nin kendi "**kadro fidanlığı**" olduğu için Ülkücüleri Devlet'ten dışladı.

AKP'nin Osmanlı mirasını canlandırma iddiasına dayalı "**yeniden büyük güç olma**" söylemi de milliyetçi gençliği etkileyebiliyor. Üniversiteye Ülkücü olarak gelen ama AKP'li olarak mezun olan milliyetçi gençlerin bu tercihlerinin arkasında sadece maddi beklentiler yok. "**Başka türlü bir idealizmin**" büyüüne kapılmaları da AKP'ye yönelmelerine yol açabiliyor. Bu "**kadro kaptırma**" süreci AKP'yle de sınırlı değil. Gülen Hareketi de en parlak milliyetçi gençleri devşirmekte azımsanamayacak bir tecrübeye sahip.

MHP'nin krizi ve açmazları çok boyutlu. En ciddi sorunlardan birisinin, seçkin adaylarını yukarıya taşıma becerisini AKP'ye kaptırması olduğunu iddia edebiliriz. Partinin bahsedilen açmazlarını aşabilmesi için Kürt meselesi dışında yeni güç kaynakları bulması gerekiyor. Öfke siyaseti iktidara gelmek için yeterli olamıyor.

Dinsel milliyetçilik veya hangi Osmanlı

Yüksel Taşkın 26.10.2013

AKP ve Gülen Hareketi'nin "**İslam-Türk sentezi**" de denebilecek dinsel milliyetçilik anlayışından etkilendikleri görülüyor. İki oluşum da mevcut güçlerini küreselleşme rüzgârlarına borçlu. Türkiye'nin ilk ulus-aşırı dinsel cemaati olan Gülencilerin dinsel milliyetçiliği, Batı'ya ve küresel müesses nizamla daha pozitif bir bakış içeriyor.

AKP'nin dinsel milliyetçiliğindeyse umut ve endişenin yan yana gelebildiği eklektik bir söylem mevcut. Hem Gülenciler hem de AKP'nin organik aydınları, Küre'yle ilişkilerini Osmanlı tarihinin fazlasıyla subjektif yorumları üzerinden anlamlandırıyorlar.

AKP ve Gülen Hareketi'ni anlamamanın yolu, Özal'ı anımsamaktan geçer. Özal'ın Türkiye'yi bölgesel güç yapma misyonuna dayalı pozitif milliyetçiliği, büyük güç olmanın yolunu iktisadi performansla bağlamıştı. **Özal'ın, "1991 yılında Fatih Sultan Mehmet şunu yaptı, Yavuz Sultan Selim şunu yaptı diye övünmek milliyetçilik değildir. Milliyetçilik toplumların o anda kendi yaptıkları işlerle övünmesidir. Sen dünyayla yarış edebiliyor musun? Yani başka ülkelerle yarış edecek adamların var mı? Daha iyi ressamın, sanatçın, tüccarın, politikacın var mı?"** sözleri, içe kapanmacı olmayan, "**pozitif**" milliyetçilik anlayışını da özetliyordu.

AKP ve Gülen Hareketi, Özal milliyetçiliğine medeniyetçilik misyonunu daha belirgin biçimde eklediler. Fakat Özal'ın başarıyı iktisadi alanda arayan ekonomist bakışını aynen muhafaza ettiler. **"Dünyanın en kuytu yerlerine ihracat yaparak medeniyetimizin yeniden yükselişine öncülük eden çilekeş işadamlarımız"** söylemi, 1970'lerin ortalama milliyetçisine fazla "**materyalist**" görünebilirdi.

Gülenci aydınlar, Osmanlı geçmişini küreselleşmeyle uyumlu biçimde yeniden yorumluyorlar. Özellikle Batı'da, **"Osmanlı'ya özgü hoşgörülü bir 'Türk İslam'ı' anlayışı olduğunu; bu anlayışın da çok-dinli, çok-kültürlü bir atmosfer yarattığını"** savunuyorlar. Osmanlı geçmişinin bizlere küreselleşmeyle uyumlu bir din anlayışı bahsettiği iddiası üzerinden, Batılı güç odaklarına hoş gelebilecek bir "**ılımlı İslam**" vurgusunu öne çıkarıyorlar.

AKP'nin de ilk yıllarındaki imaj sorunlarını aşmak adına bu yorumları sahiplendiğini, "**medeniyetler arası diyalog**" türünden girişimlerde başı çektiğini anımsayabiliriz. Bugün itibarıyla Gülenciler, aynı söylemler üzerinden küresel (Batılı) müesses nizamla uyumlu ve barışık duruşlarını koruyorlar. Hatta bu "**farklarını**" daha da öne çıkarmaya gayret ediyorlar.

AKP daha doğrusu Erdoğan ise, Milli Görüş'ten mülhem Batı karşıtlığını son zamanlarda fazlaca öne çıkarıyor. Erdoğan'ın dinsel milliyetçiliği, **"Batı karşısında İslam dünyasının hamisi"** olarak gördüğü Osmanlı'nın tarihî rolüne yeniden sahip çıkma iddiasını taşıyor. Erdoğan, uzun yıllar küreselleşme süreçlerini olumlayan bir Osmanlı yorumuna sahip çıkarken, birden bire aynı süreçlere tehdit olarak algılanabilecek farklı bir Osmanlı yorumunu yansıtmaya başlıyor.

Erdoğan Milli Görüşçü söyleme meylettikçe Gülenciler, Özal'ın mirası üzerinden özünde merkez sağcı bir duruşa sahip çıkıyorlar. Bu rekabetin ülke içi siyasette olduğu kadar, küresel alanda da etkili olma adına yürütüldüğü ve önemli sonuçlar doğurmaya teşne olduğu hissediliyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sol ve olağan hayat

Yüksel Taşkın 29.10.2013

Karşılaştırmalı bir bakışla ele alındığında, Türkiye Solu'nun nispeten etkisiz olduğu açıktır. Sözkonusu etkisizliğin en temel nedenlerinden birisi, solun bir aydın hareketi olarak doğmuş olması. Aydın da öncelikle Osmanlı'nın Tercüme Odası'nda dünyaya getirildiği için, fazlasıyla **"kitabî"** veya kuramsal düşünme eğilimine sahip.

Kuram, sol için her zaman değerlidir. Kuramın çok fazla abartılıp adeta dinsel bir mahiyet kazanması ise, Osmanlı-Cumhuriyet tecrübesinin **"yeni bilgi, aynı zamanda dönüştürücü bilgidir"** inancıyla yakından alakalı. Aydın da bu yeni bilgiyi gün ışığına çıkaran, **"toplumu aydınlatan öncü"** olarak ayrıca önem kazanır.

Kurtarıcı, dönüştürücü bilgi ve kurama duyulan naifçe inancın, dinsel düşünme kalıplarından bütünüyle kurtulamamakla da ilgisi var. Sözgelimi Sol'un genişçe bir bölümünde ne olursa olsun Marksizm'i haklı çıkarma kaygısı var. Marksizm'e veya bir kurama dindarca bağlanma, ona inanmayı adeta seküler bir iman hâline getiriyor. Son derece birikimli aydınlar, adeta **"Marksist kuramı kurtarma komitesi"** gibi hareket edebiliyorlar.

Bu kurtarma çabasının arkasında ciddi bir bağlanma ihtiyacı var aslında. Başka ülkelerdeki Marksist çevrelerde de benzerini gördüğümüz bu tutumun, Türkiye'de daha abartılı biçimlerde yaşanması, Kemalizmin etkileriyle de alakalı. Türkiye'ye yabancı birisi, Kemalistlerin bugünkü pratiklerini incelese, onları Anıtkabir merkezli bir dinin mensupları sanabilir.

Kemalizm, akıllı bir otoriteden kurtarabilmek adına başka bir otoriteye bağlanma yoluna gitti. Oysa **Kant'**ın Aydınlanma tanımı basittir: **"Aklın hiçbir otoritenin gölgesinde kalmadan işleyebilmesi."** Kemalist modernleşme projesi, toplumda etkili olduğu sürece, Kemalistler nispeten akılcı, pragmatik de davranabiliyorlardı. 1970'lerin Sol Kemalizmi bu duruşa örnek sayılabilir.

Toplum, Kemalist vesayetçiliği aşma emareleri gösterdikçe, Kemalizm dinî reaksiyonerliğe benzeyen bir savrulma yaşadı. Dinsel bağlanma ve törensellik unsurlarını daha da öne çıkararak krizi aşabileceğine inandı. Bu krizin en temel nedenlerinden birisi de, Kemalist aydınların toplumsal itibarlarını yitirdiklerine dair derin endişeleriydi.

Sol'la ilgili bir yazıda Kemalizm bahsini fazlaca uzattığım düşünülebilir. Son dönemde bazı Marksist gurup ve aydınların, Kemalistlere daha da yakınlaştıkları görülüyor. Bu benzeşme, 70'lerin Sol Kemalizmi örneğinde olduğu gibi, nispeten özgüvenli ve pragmatik bir boyut da içermiyor. Kimi Marksistleri Kemalistleştiren temel etken de aynı: Özünde modernist aydınların toplumsal itibarlarının gerilediğini hissetmelerinden kaynaklanan bir reaksiyonerlik.

Sol'un bir bütün olarak, aydınların açık veya örtük biçimde ayrıcalıklı sayıldıkları döneme özgü reflekslerini aşması gerekiyor. Aydınların itibarlarını, **"kuramın bekçileri"** olmaktan aldıkları dönem sona erdi. Eşitlik, adalet ve özgürlük gibi evrensel değerlere ulaşmanın sabit, sihirli bir **"Tek Yolu"** veya kuramı yok. Toplumsal mücadelelerde ayrıcalık iddia etmeden, **"demokratça"** var olabilmenin yollarını bulmalıyız.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni Müesses Nizam artık çıplak!

Yüksel Taşkın 02.11.2013

Türkiye Sağı, siyasal ve iktisadi meseleleri kültürel alana taşıyıp oraya kilitlemekte mahirdir. Kültürel mağduriyet söylemi üzerinden muazzam güç elde etmek, AKP öncesindeki sağ partilerin de başarıyla uyguladıkları bir yöntemdi. Türkiye siyasetinin aşırı sembolik doğası devam ettikçe, AKP'nin adeta muhalefetteymiş gibi bundan istifade ettiği, tabanını sağlamlaştırdığı açık.

Fakat deniz bitiyor. Genel olarak muhalefetin, özellikle de CHP'nin bu defa başörtüsü tuzağına düşmemesi, bütün toplum için çok iyi haber. Toplum, semboller ve kültürel değerler alanına sıkışmamış bir siyasete su gibi muhtaç.

Kökleri AKP öncesine giden mücadelelere AKP'nin de taraf olmasıyla, Türkiye'de yeni bir **Müesses Nizam** büyük ölçüde şekillendi. Ordu'nun pasifize edilmesi nispeten zor gerçekleşse de, Yargı'nın üst kademelerinden Kemalistlerin tasfiyesi, beklenmeyen bir hızda oldu. Eski Müesses Nizam'ın zapt edilemez sanılan kalelerinin, **"kâğıttan kaplanlar"** gibi etkisizleştirilmelerinde, Cemaat desteğinin belirleyici olduğu, **"herkesin bildiği bir sır"**. Güvenlik Bürokrasisi'nde hangi aktörlerin etkin olduğunu detaylıca yazmaya gerek yok...

İktisadi alana gelince, Özal'la başlayan birikim, AKP hükümetleri ve yerel yönetimlerinin sağladıkları olanaklarla daha da yoğunlaştı. Bu alanda da AKP'ye yakın MÜSİAD ve Gülcencilere yakın TUSKON arasında güç paylaşımı zarureti doğdu. AKP'nin bir başka hamlesi de **"havuç ve sopa"** yoluyla TOBB'u etki alanına almasıdır. AKP, iş dünyası için **"vazgeçilmez bir aktör olmanın"** yolunun TOBB'dan geçtiğini elbette biliyor.

Kültür alanında da yeni ilişkiler şekilleniyor: **"Neo-liberal zamanlarda"** çok sayıda devlet üniversitesi kurma tercihinde bulunan AKP'nin, buralara da kendi kadrolarını yerleştirme gayretinde olduğu, yine Cemaat başta olmak üzere farklı İslami oluşumlarla güç paylaşmak durumunda kaldığı görülüyor. Görsel ve yazılı medyada da **"AKP'nin kravatlıları"** ve Gülcenciler ana bölünmesi ve bunlara ek tali bölünmeler sözkonusu. İşte merkeze yürüyüşünü büyük ölçüde tamamlamış olan yeni Müesses Nizam bu.

Yeni Müesses Nizam, eskisinin şekillenmesine içkin hiyerarşik mantıkla ve yeni eşitsizlikler yüklü olarak dünyaya geldi. Türkiye'nin kaderini ilgilendiren çok sayıda karar, sivil topluma danışılmadan, doğru düzgün planlama yapılmadan, yeni Müesses Nizam'ın aktörlerini güçlendirme kararlılığıyla uygulamaya sokuluyor. AKP, kendi kadrolarını bürokrasiye, üniversitelere, bir bütün olarak kültür alanına yerleştirme azminde hiçbir sınır tanımıyor.

Bir iktidar, **"makbul kadrolarının"** seçiminde **"İslami hassasiyetleri olanlar ve olmayanlar"** diye bir ayrım noktasından hareket edebiliyorsa, orada demokrasi adına büyük bir ayrımcılık yapıyor demektir. Üstelik bu ayrımcılık, siyasetçilerin çok sevdikleri ifadeyle söylersek, **"beraber çalışılabilecek üst düzey yönetici kadrolarla"** da sınırlı değil. Eğer partizanlık gözlerinizi körleştirmediyse, en alt düzeydeki kadrolarda da bu ayrım üzerinden tercihler yapıldığını görebilirsiniz.

İktidar değiştiğinde en alt kademedeki kadroların dahi değiştiği bir ülke demokrasi değildir. Siyasal iktidarın gündelik yaşamımızda bu denli belirleyici ve etkin olabildiği süreçlerin geriletilmesi; işte siyasetin asıl konusu bu olmalıdır. şimdi yeni mağdurlara, asla rövanşist olmayan ve adalet ilkesine dayalı yeni mler önermek, siyasetin esas görevidir.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kuzey Ormanları Savunması

Yüksel Taşkın 05.11.2013

nc Köprü **uğruna başlatılan doğa katliamı**, Noam Chomsky'nin "**İnsanın en zeki tür olması, en uzun yaşayacağı anlamına gelmez**" sözlerini anımsattı. "**Homo economicus-politicus**" denen ve yalnızca kısa vadeli kazanımlara odaklanabilen alt-türler, sadece insanlığı yıkıma srklemiyorlar. Boğazı yüzerek geçen ve farkında olmadan güzel bir eyleme imza atan domuzlar gibi, tüm doğal yaşamı tehlikeye atıyorlar.

İstanbul'un ölüm fermanı anlamına gelen "**ılgın projelere**" rağmen, yılgın olmayı kabullenmeyen yurttaşlarımız da var. **Zekeriyaköy Forumu**'nun düzenlediği "**Gezi ve sonrası tahayyül dünyamız**" panelinde, **Kuzey Ormanları Savunması**'ndan (KOS) aktivistlerle tanıştım. Bu aktivistler "**merkez**" medya ve siyasette yeterince yer bulamamaktan şikyetiler. Farklı ideolojik tercihleri olan insanların böyle bir girişimde yan yana gelebilmeleri, Gezi'den sonra nasıl bir "**siyaset**" yapılması gerektiği konusunda başlı başına bir ders.

KOS'lu aktivistler sayesinde değerli verilere de ulaştım. Bu vesileyle, TMMOB şehir Plancıları Odası'ndan ve KOS aktivistlerinden **are Olgun alışkan**'ın Yeşil Sempozyum'da sunduğu bildiriye göz atma şansı buldum. Umarım yerel seçimlerde AKP'nin İstanbul "**vizyonu**yla" sorunu olan partiler ve STK'ler, bu verilerden ve bakış açısından istifade ederler.

Çalışkan sunuşunda I. ve II. Köprü'den sonra ortaya çıkan yapılaşmaya dikkat çekiyor. III. Köprü'nün de benzer bir yapılaşmayı tetikleyeceğini ve İstanbul'un çeperindeki orman ve su havzalarına büyük zarar vereceğini detaylı biçimde ortaya koyuyor: "**II. Köprü ve TEM'in faaliyete geçmesini izleyen on yılda, buralara yakın yerleşim alanlarından Gaziosmanpaşa'nın nüfusu 360, Ümraniye'nin nfusuyrsa 305 bin artmış. Sultanbeyli'nin nüfusu 1985-90 yılları arasında yüzde 2100 artarken, aynı oran İstanbul için yüzde 23'te kalmış.**"

"**Günümüzde kent içi trafiğin sadece yüzde 11'ini Boğaz trafiği oluşturuyor. Bunun rakamsal karşılığı ise 1,2 milyon. Köprüden geçen araçlar, ortalama 1,2 kişi taşıyorlar. Deniz trafiğini kullananlarsa sadece 400 bin kişi.**" Asıl skandal bu rakamlarda yatıyor bence. Deniz trafiğini etkin biçimde kullanamayan, stelik İDO'yu özelleştirerek kamu yararına müdahale şansını da "**kısa vadeli kr**" uğruna terk eden bir yönetim anlayışı, "**areyi**" orman alanlarını betonlaştırmakta arıyor!

1994-2005 arası toplamda 45 km. metro yapabilen bir zihniyet, bugün yanlış mlerle İstanbul'un kaderiyle oynuyor: "**Raylı sistemlerin toplu ulaşım sistemi içindeki payı Londra'da yüzde 72, Moskova'da yüzde 77, Paris'te yüzde 87 iken bu oran İstanbul'da sadece yüzde 12.**"

"**Dünya Kenti İstanbul**"da sadece bu kadarcık raylı sistem üretebilenlerin, önce bu alandaki ihmallerinin hesabını vermeleri ve bunu hızla düzeltmeleri gerekiyor. Deniz ulaşımından ve raylı sistemlerden azami biçimde istifade edemeyenlerin, gözlerini kentin akciğerlerine dikmeleri kabullenilemez.

Çalışkan'ın III. Köprü'yle ilgili projeksiyonu üzerinde hepimizin ciddi ciddi düşünmesi gerekiyor: "**III. Köprü Projesi'nin kentin kuzey kesimleri üzerindeki yapılaşma ve nüfus baskısı değerlendirildiğinde en iyimser senaryoya; 2B alanları ve özel orman alanlarında 924.400 kişi, tarım alanlarında 2.419.900 kişi, havza içi alanlarında 226.050 kişi, orman alanlarında 3.773.250 kişi olmak üzere, kente toplamda 7,3 milyonluk bir nüfusun eklenmesi sözkonusudur!**"

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İnancın kırılğanlığı ve öfke

Yüksel Taşkın 09.11.2013

Günümüz dünyasında bir inanç sistemine bağlı yaşamak oldukça zor. Seküler ideolojiler için de geçerli olan bu zorluk, dinler söz konusu olduğunda daha da derinleşiyor. Çağımız, farklı köken ve inançta insanların yan yana yaşama zorunluluğunun zirve yaptığı bir çağ.

Kendi inançlarının mutlaklığına inananlar, farklı inanç sistemlerinin benzer mutlaklık iddialarına sahip mensuplarıyla yan yana yaşamak durumundalar. Bunun getirdiği relativizasyon (görecelileşme) baskısıyla baş edebilmek kolay değil. "**Ötekilerle**" benzerliğin keşfedilmesini daha da kolaylaştıran küresel zamanlarda, kendi biriciklik iddianıza inanabilmek ve bu inancı koruyabilmek, özellikle tek tanrılı dinler açısından büyük bir zorluk teşkil ediyor.

Dinlerin rekabet etmek durumunda oldukları rakipleri, sadece diğer dinlerle de sınırlı değil. Kendi hakikat iddialarına sahip seküler ideolojilerle de yarışmak zorundalar. Dinlerin en büyük rakiplerinden birisi de "**liberal nihilizm**". Küreselleşmenin yükselen materyalist değerleriyle oldukça uyumlu, görünüşte çok-kültürlü, özde ise "**her inanç sisteminin (seküler olanlar dâhil) eşit değersizlikte olduğunu**" yaygınlaştıran bir anlayış, liberal nihilizm. Diğer ideolojiler gibi de yayılmıyor: Kitap sevmiyor ama görüntüden hoşlanıyor. Gündelik hayat pratikleri vasıtasıyla, mülkiyetçi bireyciliğin alanının giderek genişlemesiyle etkinlik kazanıyor. Bu hâliyle İslamcılık ve sosyalizm dâhil, modern ideolojilerin hepsini tehdit eden bir gündelik nihilizm pompalıyor.

Dinlerin küreselleşmesi, aynı dinin içerisindeki yorum farklılıklarını da artırıyor. Sınırları belli ve nispeten dünyaya kapalı bir ülkede, dindarların hangi dinî otoritelere bağlanacakları az çok belirgindir. Oysa küreselleşmeyle beraber, dinin yorumlanmasında da ciddi bir çoğullaşma ortaya çıkıyor. "**Sokak vaizlerinden**" oldukça donanımlı "**televangelistlere**" kadar, her arayışa uygun din yorumları öne çıkıyor. Aynı dinin belirli bir yorumuna yakın olanlar, diğer yorum biçimlerini tehdit edici olarak algılayabiliyorlar.

Elbette yukarıda bahsedilen relativizasyon süreci ve bundan kaynaklanan tehdit algıları, sadece göçmen Müslümanlar için söz konusu değil. Günümüz dünyasında, görsel imajlar rahatlıkla evlerimize kadar sızabiliyor. Siz evinizde otururken de, yukarıda bahsedilen etkilerle karşı karşıya kalabiliyorsunuz.

Başka inanç mensuplarının yaşayışlarını yakından izleyerek, onlarla olan benzerliklerinizin farkına varabiliyorsunuz. “**Ötekiler**” hakkında, aracı ve kendi başınıza fikir edinmek; kendinizi onların aynasında tartmak, her zamankinden daha kolay ve bir bakıma kaçınılmaz. Artık geçmişte olduğu gibi sadece size benzeyenlerden oluşan kapalı bir cemaatte yaşama imkânınız yok. Benim inancın kırılma anı dediğim olgunun nedenleri bunlar.

Bazı İslamcılar, saf cemaat fikrine geri dönülerek bu çoklu tehditlerin aşılabileceğine inanıyorlar. Tehdit eden “**ötekilerin**”, yaşam ve görüntü alanlarından çıkmalarını istiyorlar. Daha da kötüsü, siyasal erk ellerindeyse, bu “**temizliğin**” baskı araçlarıyla yapılabileceğine inanıyorlar. Oysa bu artık mümkün değil. Ötekileri baskıladıkça, “**temizledikçe**” kendi içinizden yeni ötekiler çıkacak. Tam da bu nedenle, dindar veya seküler, ötekilerinizle beraber yaşamının yollarını öğrenmeniz gerekiyor.

İnancımızı asıl zedeleyecek olanın, ötekilerin varlığı değil, kendi iç dünyamızda yapmaktan kaçındığımız hesaplaşmalar olabileceğini unutmamalıyız...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Arınç'ın haysiyet isyanı

Yüksel Taşkın 12.11.2013

AKP içerisinde Erdoğan'ın liderlik tarzından kaynaklanan gerilimlerin idare edilebilir olmaktan çıktığına dair bazı işaretler vardı. Arınç'ın çıkışı, bu tarzın artık sürdürülebilir olmadığına dair bir uyarı niteliği de taşıyor.

AKP'de çok sayıda milletvekilinin Erdoğan'ın sert üslubuna ve kutuplaşma yaratan konuları birdenbire gündeme taşımasına yönelik itirazları olduğu biliniyor. Ama parti içerisinde örgütlü bir muhalefetin varlığından bahsetmek mümkün değil. Erdoğan'ın liderlik anlayışı, herhangi bir muhalif guruplaşmayı, en yakın fırsatta tasfiye etmeye yönelik. Parti kurulduğundan beri her seçim, potansiyel muhaliflerin budandığı fırsatlar olarak kullanıldı.

Tam da bu nedenlerle AKP, sağ iktidarlar arasında parti içi muhalefetin en cılız olduğu yapı. Menderes'in muhalifleri, zaman zaman bakanları düşürür, Menderes'e geri adım attırırlardı. AP'deki muhalefet, ayrı bir parti kuracak kadar güçlenmiş, partiden koparak Demokratik Parti'ye geçmişti. Özal da, Milliyetçi, Muhafazakâr ve Batıcı kanatlar arasında denge aramak zorundaydı ve kimi parti kongrelerinde istemediği listeler seçimleri kazanabiliyordu.

“**AKP'de parti içi eleştiri kültürünün oluşmasına izin verilmiyor**” dendiğinde kimi AKP sözcülerinin cevabı, “**Bizim partimizde kurullar çalışıyor. Başbakan bizleri sürekli dinliyor**” oluyor. Muhalefet ettikleri takdirde, “**itaat et, ödüllendiril**” oyununun dışında kalacaklarını bilenler, böyle bir cesareti nasıl gösterebilir? Kaldı ki çok sayıda AKP'li, Başbakan ne kadar yanlış hamle yaparsa yapsın, adeta “**Başbakan'a yaranma korosu**” gibi hareket ediyorlar. Yanlış büyütme üzerine kariyer inşa etmeyi göze alabiliyorlar.

“**Başbakan'dan ne gelirse başım üstüne**” diyen partililerin ve medyanın oluşturduğu “**Kral ne güzel söyledi**” korosuna karşı “**Kral çıplak**” diyebilmek için, bir daha seçilmeme riskini göze alabilmek gerekiyor. AKP'de bu

riski almaya başlayan vekiller olduğunu görüyoruz. Bunların sayısının artmasına neden olabilecek bir durum da, üç dönem milletvekili seçilme sınırında olan ve bir daha siyasete dönme isteği taşımayanların varlığı. Bu isimler giderek daha eleştirel olabilirler.

Örgütlü muhalefete nefes aldırılmayan partilerde, eleştirel seslerin daha gür duyulabilmesi için şahsi ağırlıkları olan isimlerin devreye girmeleri gerekir. Bugüne kadar eksik olan buydu. **Arınç**’ın “**Ben sadece bir bakan değilim, benim bir özgül ağırlığım var**” diyerek başlattığı haysiyet isyanında dikkatlice vurgulanan husus, kendisinin parti içerisinde taşları yerinden oynatabilecek nadir isimlerden olduğudur.

Arınç, **Gül, Erdoğan, Şener** gibi parti kuruluşunda özgül ağırlıklara sahip dört isimden birisi olduğunu anımsatmak gereği duymuştur. Sahiden de Erdoğan en başlarda bu dörtlü içerisinde “**herkesten biraz daha eşit**” konumdayken, şimdi özgül ağırlıkları gündemde olan sadece Erdoğan ve Gül kaldı. Şener, yine başka bir haysiyet isyanı sonucunda, Erdoğan’ın kendisine gereken ağırlığı ve kıymeti vermediğine dair bir kırıklıkla partiden ayrıldı.

Arınç, Erdoğan-Gül tahterevallisinde giderek ikinci planda kaldığını görmemiş olamaz. Şimdi verdiği mesaj, “**Gül’ün yanına otursam, başına gelebilecekleri bir düşün**” de olabilir. Arınç’ın çıkışı bu anlamıyla son derece önemlidir ve açtığı havalandırma deliğinden başkalarının da istifade edeceği öngörülebilir.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gençliği adam etmek!

Yüksel Taşkın 16.11.2013

Türkiye’de etkili her siyasi akım, **İttihat Terakki- CHP** çizgisinin devlet eliyle yeni bir toplum inşa edilebileceği inancını paylaşır. Soğuk Savaş boyunca etkili olan **Milliyetçi Muhafazakârlar** ve onların gölgesinde kalan **siyasal İslamcılar** da aynı inanca sahip oldu ve bu anlamda **Kemalist** zihniyeti paylaştı. Kemalizm sanıldığı gibi sadece Türkiye **Sol**’unu etkilemiyor; **Sağ** cenahın zihniyet dünyasında da ciddi izler bırakmış durumda. **Recep Tayyip Erdoğan**’ı anlamının yolu Kemalist **Recep Peker**’i anlamaktan geçiyor.

Sağ’ın toplum mühendisleri, kendi kültürel yenilenme projelerine “**milli kültürün ihyası**” adını veriyorlardı. Kemalizm’in yöntemi sorgulanmıyor ama modernleşme projesi fazlasıyla Batıcı bulunuyordu. Dolayısıyla bütün rakip siyasi akımlar için öncelik devleti ele geçirmektir. Toplum mühendisleri, iki alanı ve ilgili devlet kurumlarını özellikle arzularlar: Devlet’in “**ruhu biçimlendirme**” (**soulcraft**) araçlarını ve normal dışını veya “**üretim mamullerini**” baskılayacak şiddet araçlarını. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı’nı ve onun kalbi olarak görülen Talim ve Terbiye Kurulu’nu ele geçirmek son derece önemli olduğu gibi, İçişleri Bakanlığı da öncelikli hedeflerdendir.

Sağ’ın bakış açısında, toplumu değiştirmenin yolu gençliği ıslah etmekten, “**adam etmekten**” geçiyor. Gençler rakip endoktrinasyon çabalarının hedefinde, sürekli şiddet görüyorlar. Burada sözkonusu edilen şiddet, fiziki saldırıdan bile daha etkili izler bırakabilecek cinsten. Görünüşte rakip akımların bıkip usanmadan

kullanageldikleri yöntem de aynı: Gençlere evde, okulda, camide, ocakta, dernekte, neredeyse insanüstü vasıflara sahip kahramanları sevmeleri öğretiliyor.

Gençlerin kendi başlarına bırakılırlarsa **Atatürk'ü, Fatih'i, Necip Fazıl'ı, Nâzım Hikmet'i** sevmeyecekleri korkusuna dayalı amansız bir **"adam etme tutkusu"** söz konusu olan. Adam edicilerin en büyük endişesi, belki de gençlerin rahat bırakıldıkları zaman sıradan olanları sevebilme potansiyelleridir? Gençlerin şu soruyu sormalarından korkuluyor: **"Biz sevdiklerimizi, bize onları sevmemiz gerektiği öğretildiği için mi seviyoruz?"**

Sahiden de **"adam etme operasyonu"** son tahlilde sıradan olanı, kusurlu olanı sevebilme imkânımızı ortadan kaldırıyor. Bir genç, başka bir genci **"kızılı erkekli sosyalleşmekle"** eleştirebiliyor. Diğer gençleri sadece **"sıradan olmayı kabullendikleri"** için kusurlu bulabiliyor. **"Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaşta"** nasıl olur da en büyük tutku flört etmek olabilir? Böyle bir sorgulamayı sadece **"büyük adamlar"** değil, yanı başınızda, sizinle aynı yaştaki bir genç de yapabiliyor. Herkesin içerisine kahraman olma tohumları ekildiğinde, sıradan olana ve sizin kahramanlarınızı taparcasına sevmeyenlere hoşgörü gösterebilir misiniz?

Gençlerin büyük bir bölümü, **"adam edilmeleri"** için delice bir tutkuyla uğraşanların bu çabalarında bir tuhafılık sezmiyor değil. Sözelimi üniversiteye gelene kadar o kadar **"nasihate"** maruz kalmışlar ki, benzer bir nasihat şiddetine maruz kaldıklarında, dinler gibi yapıp etkilenmemeyi başarıyorlar.

Gençlerin teknolojiyle bu kadar haşır neşir olmalarının bir nedeni de, kendilerinin özne olarak hâkim olabilecekleri bir iletişim alanı bulabilmeleri. Bu alanda gençler ciddi bir özerklik kazanıyorlar. Tek seçici onlar ve beğenmediklerini kesip atıyorlar. Belki de Gezi sürecinde gördükleri, sayılarının hiç de az olmadığıdır?

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yerel seçimlere giderken tartışmamız gerekenler

Yüksel Taşkın 19.11.2013

Türkiye hızla yerel seçimlere giderken yerel tartışmalardan uzak bir görüntü sergiliyor. Hem yerel seçim mevzuatı hem de aşırı merkezîyetçi yönetim yapımız, çağımızın gereği olan yerinden demokratik yönetim anlayışından uzak. Konuyla ilgili değerli katkılar sunan **İkbal Polat**'ın ifadesiyle, **"Türkiye okullara süt dağıtım ihalesinin"** bile merkezî yapıldığı, ilçe yerel yönetimlerine ve okul aile birliklerine bırakılmadığı ve bunun çok da tuhaf karşılanmadığı bir ülke.

Oysa bizlerin yerel seçim sisteminden merkezî yönetim yapımıza kadar pek çok alanda ciddi reformlar yapmamız gerekiyor. 1984'den sonra **"Güçlü Başkan Zayıf Meclis"** anlayışına dayalı bir yerel yönetim pratiği oluştu. 1994'te yüzde 25 oy alarak İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı seçilen **R.T. Erdoğan** örneğinde olduğu gibi, küçük bir oy oranıyla güçlü başkan olmanız mümkün. Küçük partiler ve bağımsız adaylar aleyhine olan yerel barajlar nedeniyle, güçlü partileri koruyan bir sistem yaratılmış durumda. **"Kahraman yurttaş, güçlü oligarklara karşı"** türünden başarı hikâyelerini daha baştan boğmaya dönük bir hesap yapılmış.

İçine doğduğumuz abartılı merkeziyetçiliğin sakıncalarını kavramakta zorlanıyoruz. Daha da kötüsü, bu konudaki tartışmalara “**üniter devlet yapımızı aşındırmaya çalışıyorlar**” diye karşı çıkan genişçe bir kesim söz konusu. AKP hükümeti 2005 yılında, AB’nin iyi yönetim ve yerindenlik ilkelerini hayata geçirmek adına bazı düzenlemeler yapmıştı. Dönemin muhalefet partileri ve Cumhurbaşkanı, bu düzenlemelerin “**üniter devlet yapısına tehdit oluşturduklarını**” iddia ederek sert tepki göstermişlerdi. Bu reformların zamanlaması, PKK’nın yeniden silahlı mücadeleye başladığı 2004 yılı sonrasına rastlamaları bakımından oldukça talihsizdi. Sonuçta AKP, kendi yasalaştırdığı reformları uygulamaya yansıtmadığı gibi, giderek artan oranda merkeziyetçi tercihlerde bulunmaya başladı.

Ülkemiz yönetim yapısının yerinden yönetim ilkelerine göre yeniden düzenlenmesini savunan etkili tek siyasi aktör **BDP**. Yerel düzeyde yürütülen HES mücadeleleri, Kentsel Dönüşüm’e karşı ortaya çıkan ve yeni dinamiklere sahip kent hareketleri ve bununla ilişkili Gezi Süreci, merkeziyetçi saldırıların yaşam alanlarımızı nasıl tehdit ettiğini açık biçimde gösterdi.

Gezi Parkı örneğinde yaşandığı gibi, muhatabımızın Beyoğlu veya Büyükşehir Belediyesi olması gereken bir ortamda Başbakan ve bakanları herkesi aşan yetkilerini anımsatarak devreye girdiler. Aslında ortada ciddi bir yetki aşımı da yok. Yakın zamanda AKP hükümeti, imar planlarından kentsel dönüşüm kadar her alanda kendi bakanlıklarını yetkili kıldı. Böylece merkeziyetçiliği bir karabasan olarak iliklerimize kadar hissederek olduk.

Bu türden mahalli mücadelelerin ana bir stratejileri olmalı. Bunun adına **Yerinden Demokratik Yönetim** arayışı diyebiliriz. Küçük bir bölgede HES yapımına kimlerin karar vermesi gerektiği gibi muazzam öneme sahip tartışmalar da bu ana strateji etrafında yapılabilir. Böylesine hayati bir meselede bölge halkına söz hakkı tanımayan merkeziyetçi bakış açısı, en basitinden yaşam hakkına saldırıdır. Yerel yönetimlerin eğitim alanlarına girebilmeleri önündeki engellerin kaldırılmasından, daha etkin ve demokratik yönetim için bölge meclislerinin kurulmasına kadar tartışmamız gereken sahici bir yerel gündemimiz olmalı.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kutuplaştırmayın, yeter!

Yüksel Taşkın 23.11.2013

Yazımın başlığına, Sakarya Üniversitesi’ne mensup bir gurup akademisyenin, Kriz ve Kritik Konferansları kapsamında 20 Kasım’da düzenledikleri “**Gezi, Kriz, Kritik**” panelinde karar verdim. Bizi davet eden akademisyenler, tam da bir üniversiteden bekleneni yapmışlar, Gezi gibi önemli bir süreci detaylı biçimde tartıştırmak istemişlerdi. Üniversitelerin kamusal tartışma ortamı yaratma görevini başarıyla yerine getirdiler.

Muhafazakâr yapısıyla bilinen bir üniversiteye, Gezi sürecine olumlu bakan, çoğunluğu solcu isimlerin davet edilmesi de çok anlamlıydı. Kendisini “**ilerici**” sayan üniversitelerin genellikle ihmal ettikleri bu dengeli duruşa ayrıca özen gösterilmişti. Panel sırasında böyle bir kamusal tartışma ortamına ne kadar ihtiyacımız olduğunu bir kez daha idrak ettim.

Final haftası olmasına rağmen öğrenciler dört oturumu da doldurup, can kulağıyla dinlediler. Soru soran öğrenciler, genellikle bu konuda net fikri olan ve bunu paylaşmak isteyenlerden oluşuyordu. Bir bakıma soru

sormuyor, onay bekliyorlardı. Böyle ortamlarda asıl soru sormaları gerekenler sormaz, içlerinden konuşurlar. Esas mesele de onlara ulaşabilmektir.

Gençlere bakarken, siyaseti yönlendiren **“büyüklerimize”** sitem ettim. Gençleri fena hâlde kutuplaştırmayı başarmışlar. Oysa ne zaman kutuplaşma gerilese, bu gençler **“ötekilerle”** kaynaşmanın yollarını buluyorlar. Sözelimi laik hassasiyetleri olan gençler, ne zaman **“başörtüsü mağduriyeti”** sözkonusu olsa, **“yine mi başörtüsü mevzuu”** gibi tepkiler verdiler. Bu tepkileri haksız olsa da, kendi mağduriyetlerinin dillendirilmemesinden rahatsızlıklarını bu şekilde dışa vuruyorlardı.

Umudum tüm mağduriyetleri gözönüne alan bütünleştirici bir haklar ve özgürlükler söyleminin gençler arasında da yaygınlık kazanması. Bu aslında o kadar da zor değil. Karşıt kutuplara itilen gençlerin birbirleriyle müthiş bir konuşma ihtiyacı içerisinde olduklarını düşünüyorum. İlk yüzleşmelerinde belki eski ezberlerini tekrar edecekler. Ama zamanla diğer arkadaşlarının mağduriyet hikâyeleri üzerinden bazı ortaklaşmalar yakalayabilirler.

Bugün Türkiye’yi, gençliklerinde **“siyasal rakiplerini”** insani bakımdan hiç tanıma imkânı bulamamış, Soğuk Savaş kültürüyle yetişmiş isimler yönetiyor. Bu siyasetçiler, siyaseti bir boks ringi olarak görüyorlar. Saldırı durumunu terk ederlerse yere serileceklerine inanıyorlar. Aynı psikoloji Erdoğan’da da fazlasıyla mevcut.

Soğuk Savaş’ın aşırı kutuplaşmış ortamında, sözelimi İslamcı bir gencin, **“ahlaksız, kızlı erkekli yaşıyorlar”** dediği solcu gençleri, kendi aklı ve kalbiyle tanıma imkânı mevcut değildi. Elbette tanımama durumu karşılıklıydı. **Abdüllatif Şener**, SBF’de genç bir öğrenciyken solcuları tanımaya çalıştığını ama bu girişimlerinde başarılı olamadığını anlatır. Muhtemelen görünüşü nedeniyle **“sağcı”** olduğuna çoktan karar verilmişti.

Başbakan ustalık döneminde toplumun ayarlarıyla çok fazla oynamaya başladı. Çok düşünülmemiş, beklenmeyen etkileri hesaplanmamış girişimlerle toplumu sürekli geriyor. Gençler de **“yetişkinler”** gibi, bundan etkilenerek kendi **“mahallelerine”** çekiliyorlar. Farklı mahallelerle konuşma ısrarında olanlar dışlanıyor. Kamusal tartışma alanımızı yitiriyoruz. Artık **Bush Doktrini** revaçta: **“Ya bizden yanasın ya da düşmandan.”** Bu kutuplaşmayı tırmandıranlar, yarının bölünmüş Türkiye’sinden de sorumlu olacaklar.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gezi’den sonra

Yüksel Taşkın 26.11.2013

Gezi direnişi Türkiye’de çok farklı yorumlara konu oldu, olmaya da devam edecek. Gezi, **“Erdoğan ve bildik karıştıları”** hikâyesinden ziyade, bu toplumun vesayet sonrası Türkiye’sini kurma arayışının yoğunlaşmış bir alanı olarak görülmelidir. Gezi’de isyan edilen, bugün Erdoğan’ın simgelediği ama aslında onu da aşan; tek bir aktörün her konuda belirleyici olabildiği merkeziyetçi zihniyet ve siyasal yapıdır.

Toplum ve merkeziyetçi iktidar arasındaki dolaylı ve dolaysız mücadeleler Osmanlı’ya kadar geri götürülebilir. Erdoğan’ın Gezi direnişine verdiği sert tepki, devletçi geleneğimizin söylem ve yöntemlerini bire bir yeniden üretti. Geziciler toplum karşıtı (çapulcu) ilan edilerek, şiddetle bastırılmaları meşrulaştırılmaya çalışıldı. Yine

devletçi geleneğimizin muhaliflerini normal dışı ilan etmek adına başvurduğu komplocu söylemler aynen devreye sokuldu.

Devletçi- merkezîyetçi zihniyet, toplum kaynaklı, aşağıdan yukarıya bir dinamiğe sahip olan siyasal özne olma arayışlarına her zaman kuşku ile yaklaşmıştır. Gezi’de olduğu gibi kentlilerin yaşam alanlarına, geleceklerine sahip çıkma arayışı, tek-aktörlü siyasal yapıya tehdit olarak algılanmıştır. Aslında tehdit algısı doğrudur. Zira Türkiye’de artık hiçbir güç tek-aktörlü siyaseti topluma dayatamaz. Dayatmaya kalkanlar, kendi kendilerini demokratikleşme adına aşılması zaruri bariyerler hâline getirirler.

Erdoğan’ın devletçi- merkezîyetçi zihniyetten devraldığı bir başka iktidar tekniği de kültürel yarılma üzerine oturtulmuş bir popülist dile yaslanmasıdır. Bu da temelde Kemalistlerden öğrenilen, ama tersine çevrilen bir tekniktir. Kemalistler, Batıcılar ve geleneksel unsurlar üzerine kurdukları bir kültürel yarılma üzerinden hareketle, iktisadi, siyasi ve kültürel seçkinleri birinci alandan seçme tercihinde bulundular. “**Makbul seçkinler**” safına katılabilmek için Batıcı süzgeçten geçmek durumundaydınız. Batıcı olmasanız dahi kamusal alanda öyle görünmeliydiniz.

Bugün AKP, aynı kültürel yarılmanın diğer tarafını öne çıkararak ülkeyi yönetiyorsa, bu kültür eksenli içerme ve dışlama tekniğini Kemalistlerden devraldığını gösterir. Eskiden iktisadi seçkinlerin bir parçası olabilmeniz adına Kemalist uygarlık idealine biat ettiğinizi göstermeniz gerekiyordu. Bugün de aynı şeyi dinsel milliyetçilikle tanımlanmış Medeniyetçi ideale biat ederek göstermeniz bekleniyor.

Fakat nasıl muktedirler birbirlerinden iktidar teknikleri öğreniyorlarsa, toplumsal hareketler de geçmişteki ve mevcut hareketlerden iktidara direnme tekniklerini öğrenirler. Gezi direnişinin vesayet sonrası Türkiye’sinin inşası yolunda önemli bir dönemeç olabilmesi, geçmişte sosyalistlerin, Kürtlerin ve İslamcılarının verdikleri mücadelelerin bakiyesiyle olanaklı hâle geldi. Bundan sonra ortaya çıkan direnişler de Gezi ruhundan bir şeyler taşıyacaklar.

Bizlere dayatılan ikili yarılmada taraf olmayı asla kabul etmeden, sayımızın “**ikiden**” çok olduğunu ısrarla vurgulayarak çoğul Türkiye’nin çok-aktörlü siyasetini inşa edeceğiz. Böyle bir Türkiye’de, doğuştan getirdiğiniz veya sonradan seçtiğiniz kimliğiniz, hangi partiye oy vereceğinizin kolaylıkla anlaşılmasına yetmeyecek.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP ve İstanbul’un seçimi

Yüksel Taşkın 30.11.2013

2009 yılında yapılan yerel seçimlerde CHP, İstanbul’daki 39 ilçe belediyesinden 12’sini kazandı. Bu seçimlerin en büyük sürprizi CHP’nin Kartal, Maltepe ve Sarıyer belediyelerini almasıydı. Şişli’yi de bu listeye eklerseniz sayı 13’e, yani **toplamın üçte birine** yükseliyor.

Kazanılan ilçe belediyelerin nüfusları dikkate alınarak yapılan bir hesaplama ise çarpıcı sonuçlar veriyor. CHP’li ilçe belediyelerinin toplam nüfusu, 3 milyon 627 binde kalırken, AKP’li belediyelerin yönettiği ilçelerin nüfusu yaklaşık 10 milyonu buluyor. Buna göre **AKP ilçe belediyeleri, İstanbul’un yüzde 75’ine; CHP’li belediyeler**

de yüzde 25'ine dokunabiliyor. İstanbul'un en yüksek nüfusa sahip 10 ilçesi içerisinde (Sırasıyla Bağcılar, K.Çekmece, Ümraniye, Pendik, B.Evler, Kadıköy, Üsküdar, Esenyurt, Sultangazi ve G.O.Paşa) sadece **Kadıköy** CHP'li belediye sahip.

Bu tabloya bakınca yaklaşan yerel seçimlerde CHP'nin en önemli stratejisinin, sıkıştığı "**eski İstanbul**" kuşatmasını yararak "**yeni İstanbul'da**" kaleler fethetmek olacağı açıktır. Bu açıdan bakıldığında CHP'nin, **Beylikdüzü, Çekmeköy, Tuzla, Beyoğlu ve Beykoz** gibi genellikle küçük oy oranlarıyla kaybettiği belediyelere **yükleneceği** anlaşılıyor. Büyük ilçelerde oyunu artırma zarureti de ortada.

Beylikdüzü seçimleri çok ilginç bir sonuç ortaya koymuştu: Seçmenler, Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve İlçe Belediye Meclisi seçimlerinde CHP'yi birinci parti yaparlarken, İlçe Belediye Başkanlığını AKP'li aday kazanmıştı. İlçe Belediye Meclisi'nde CHP çoğunluğu yakalamış; ama Belediye Başkanlığı kaybedilmişti. Bu da **CHP'lilerin yanlış gördükleri aday nedeniyle partilerini cezalandırdıklarını** gösteriyor.

Bu örnek de aslında CHP'nin "**yeni İstanbul'a**" nasıl açılabilceğiyle ilgili ipuçları barındırıyor. CHP, kısa süre önce oluşan yeni ilçelerde, buraların **seçmen sosyolojisine uygun adaylar çıkarmalı**. Parti, bu ilçelerin dinamiklerini iyi yakalayan adaylar çıkarır, mevcut örgütlerini de adaylar etrafında toparlayabilirse, ciddi bir açılım yakalayabilir.

Eski CHP'lilerin yeni dinamikleri temsil eden adaylara tepki duymamalarını sağlayacak yegâne faktör de Büyükşehir Belediyesi'ni kazanma umududur. **Sarıgül**'ün kampanyası, kazanma umudunu büyütebilirse, örgüt hedefe kilitlenerek başarı hikâyesinin parçası olmayı isteyecektir. Aslında AKP'lileri İstanbul seçimleri açısından tedirginliğe düşüren olasılık da budur. AKP, stratejik oy verme kapasitesine sahip İstanbul seçmenin 2009'da Kılıçdaroğlu'na verdiği desteğin bir benzerini; bu defa daha yoğun olarak Sarıgül'e verme ihtimalinden ürkmektedir.

Bu noktada da Beylikdüzü örneğine geri dönebiliriz: CHP, İlçe Belediye Meclisi seçimlerinde yüzde 32'de kalırken, aynı ilçeden Büyükşehir adayı CHP'li Kılıçdaroğlu'na yüzde 41 destek çıkmıştı. Aradaki yüzde 11 fark ne anlama geliyor? Sadece Kürt seçmenlerin değil, ilçede önemli bir ağırlığı olan MHP'li seçmenlerin de bir bölümünün Kılıçdaroğlu'na oy verdikleri açıkça görülebiliyor.

Sarıgül'ün bu desteği daha da artırma ihtimali mevcuttur. Zira "**yeni İstanbul'un**" seçmenleri arasında yukarıya doğru hareket etme umudu taşıyanlar, Sarıgül örneğinde kendilerine değen bir başarı hikâyesi görüyorlar. Sadece ilçe belediyelerinin adaylarının isabetle seçilmeleri değil, iyi düşünülmüş bir kampanya ve özellikle gençlerin bu kampanyanın her aşamasında etkin biçimde öne çıkarılmaları, İstanbul seçimlerinin kaderini değiştirebilir.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cemaat ve AKP kavgasını nasıl anlamalı

Yüksel Taşkın 03.12.2013

Türkiye, herkesin bildiği ama konuşmadığı “**sırlar**” ülkesi. Gazete ve televizyonların çoğu asıl yakıcı meselelerimizi görmezden geliyorlar. Bu meseleler ele alındığında, taraflar kendilerinin mutlak haklılığı üzerinden tartışma yürüttükleri için, yapılanın propagandadan farkı kalmıyor. AKP- Cemaat kavgasının iki tarafına da eleştirel bir mesafeye yaklaşanlar yok sayılıyorlar.

Önce resmi bulandırmadan ortaya koyalım: Cemaat ve AKP, kendileri aleyhine işleyen Müesses Nizam’ın tasfiyesi konusunda ittifak yaptılar. Deneyimsiz AKP, kurtlar sofrasında yem olmamak için Devlet’in içinde belirli bir ağırlığı ve tecrübesi olan Cemaat’e yakın kadrolara yaslandı. Bu anlamda, “**Devlet’e karşı toplum**” şeklinde basit bir mücadeleden bahsetmenin inandırıcılığı yok. Cemaat’in de, kendisine yönelik bir tasfiye endişesini hep taşıdığı için, AKP’yle hareket etmek dışında bir seçeneği yoktu.

AKP, Ordu’nun darbe yetenek ve iradesinin kırılmasıyla yetinebilecekken, Cemaat daha kapsamlı bir temizlikten yana oldu. Fırsat ele geçmişken, “**menfi kadrolar**” köklü biçimde tasfiye edilmeliydi. Böylece hukukun siyasallaştığı, yeni mağduriyetler ürettiği bir süreç yaşadık.

Sonuçta Ordu ve Yargı’nın pasifleştirilmesi beklenmeyen bir hızla gerçekleşti. Surlarında gedik açılmaz sanılan iki yapı, “**kâğıt kaplanlar**” gibi etkisizleştirildiler. Böylece eskisiyle ciddi zihniyet ortaklığı olan Yeni Müesses Nizam hızla inşa edilmeye başlandı. Dolayısıyla AKP ve Cemaat kavgasına bütünsel bir açıdan bakıldığında, sözkonusu olanın Yeni Müesses Nizam’da belirleyici olma mücadelesi olduğu açıktır.

AKP, özellikle 2010 Referandumu sonrasında oluşturulan yeni yargı hiyerarşisinde belirleyici olamadığı için endişe etmektedir. Buradan bakıldığında yargının AKP için “**Aşıl’ın Topuğu**” olabilecek bir potansiyel barındırdığı görülebilir. Başka bir açıdan bakıldığında, AKP’nin Yasama ve Yürütme erklerinde etkin olduğu sürece, uzun vadede Yargı’yı da kendi denetimine alabileceği avantajlı bir konumu var.

Aslında yeni anayasa yapım süreci, AKP için Yargı alanını yeniden dizayn etmek adına büyük bir fırsat sunuyordu. AKP’nin derdi, Yargı’nın blok olarak hareket eden bir gurubun denetiminde olamayacağı bir düzenleme yapmaktı. AKP, bu denetim gücü kendisinde olabilseydi, elbette özünde anti-demokratik güç birikmesine itiraz etmezdi. AKP, Yargı içerisinde Cemaat’e yakın kadroları denetlemek adına, yeni anayasada, yargı hiyerarşisinin seçilme tarzını daha “**demokratik**” hâle getirmeyi; bu anlamda da CHP, MHP ve BDP’yle beraber hareket etmeyi tercih edebilirdi. Nitekim anayasa tartışmalarında bu yönde kimi işaretler de ortaya çıktı.

Yeni anayasa yapılabilseydi veya yapılabilirse, Yargı içerisinde blok oy verme yoluyla her alanı ele geçirmeyi mümkün kılan mevcut yapı ortadan kaldırılabilir. Bu konuda partilerin kendi aralarında uzlaşma yakalamaları mümkündür. Aslında böyle bir düzenleme uzun vadede Cemaat dâhil, herkesin hayrına olacaktır.

Bütün siyasal meselelerimizde dönüp dolaşıp aynı yere geliyoruz: Siyasal aktörler, güç ve yetki paylaşımını öğrenemiyorlar. Her aktör, fırsat bulunca tekçi, dışlayıcı bir yapı kurmaya girişiyor ve uzun vadede kendi tasfiyesinin yolunu açıyor. Umarız bu kriz, demokratik bir anayasa yapma zaruretinin bir kez daha anımsatır.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hükümetçi medyanın işi zor...

Hükümet yanlısı medyayı kabaca ikiye ayırabiliriz: İdeolojik bir motivasyonla AKP'nin organik sözcülüğüne soyunanlar ve her devrin muktedirlerine yanaşma tercihiyle AKP'ye dönemsel destek verenler. Bu ikinciler, AKP zayıflarsa veya seçimleri yitirirse, kadrolarında bir iki takviye yaparak yeni muktedirlere yanaşma "**esnekliğini**" gösterecektir.

AKP'den ciddi biçimde ürktükleri için "**mecburen dengeli**" bir çizgi izleyen basın çevrelerini dışarıda bırakıp, bu iki guruba odaklandığımızda, mevcut yazılı basın içerisinde Hükümetçi medyanın yaklaşık yüzde 30'u oluşturduğu görülecektir. Biz bu oldukça genel hesaplamayı yaparken, **Turkuaz** ve **Yaysat** rakamlarını veren **Medyatava** sitesindeki son tiraj durumunu esas alıyoruz.

Bu hesaplama elbette öznellik barındırıyor. Başka bir hesaplama az çok farklı sonuçlar da ortaya koyabilir. Mesela bayi tirajlarını dikkate alırsak, Hükümetçi medyanın daha da zorlandığını görebiliriz. Hükümete rakip gazetelerin okurları daha sadık. Bunu da bayie gidip gazetelerini alma heveslerinden çıkarabiliriz.

Bugün Hükümet medyası ve Cemaat'e yakın medya arasında bir gerilim olduğu için, Cemaat medyasını ayrıca değerlendirmemiz gerekiyor. Bu guruba yakın gazetelerin de yüzde 30'a yaklaşan bir tiraj büyüklüğüne sahip oldukları görülüyor.

Hükümet'e yumuşak ve sert muhalefet eden veya dengeli tavır gösteren gazeteleri dikkate aldığımızdaysa, yaklaşık yüzde 35'lik bir ağırlık ortaya çıkıyor. Yakın zamanda oldukça pasifize edilen "**Abdi İpekçi'nin gazetesini**" buradan düşüğümüzde, sözkonusu ağırlık yüzde 30'lara iniyor. Burada unutulmaması gereken bir husus daha var: Bazı gazeteler, Hükümet'e açık biçimde eleştirel tavır almasalar da, Hükümet'e muhalif okurlarını koruyabiliyorlar. Bu okurlar hatırına dengeli olmaya gayret ediyorlar ki, işleri oldukça zor.

Bu üçüncü blok içerisinde Ulusalçı basının ağırlığı dikkate alınmalıdır: Ulusalçı gazeteler, üçüncü blok içerisinde yüzde 35'e yakın bir ağırlığa sahip. Ulusalçı gazetelerin okurları oldukça sadık. Ulusalçı gazetelerin sert ideolojik tavırları, sadece takdir görmüyor; aynı zamanda tiraj desteği verme nedeni de sayılıyor. **Hürriyet**, **Milliyet** gibi gazetelerin okurları, aynı zamanda Ulusalçı gazeteleri de satın alıp, takip ediyorlar.

Daha pragmatik Kemalistlerle, sert Ulusalçılar arasında alttan alta işleyen rekabet, gazete içerik ve tirajlarına da yansıyor. Ulusalçı gazeteleri takip edenlerin bir bölümü, pragmatik Kemalistlerle köprüleri atmamaları gerektiğini seziyorlar. Durum az çok CHP içerisindeki rekabeti andırıyor...

Gelelim Hükümetçi medyaya. Buradaki medya gurupları, mevcut durumlarını AKP'nin hükümet olmasına borçlular. Bir bakıma taşıma suyla değirmen döndürmeye çalışıyorlar. AKP'nin olmadığı veya iyice zayıfladığı bir Türkiye'de son derece etkisiz kalacaklar. Burada Hükümetçi medya denirken, İslami- Muhafazakâr eğilimleri belirgin medya anlaşılmalıdır. Bu çizgideki bazı gazeteler, Hükümet'ten giderek uzaklaşıyor.

Hükümetçi medya, AKP'yle hem maddiyat hem de gönül bağı olan bazı İslami çevrelerle, AKP'yle sadece "**çıkarcı bağı**" olan, ama ideolojik yakınlığı bulunmayan çevrelerden oluşuyor. İkinci grup, Gemi su aldığı anda hemen kaçacaktır. Gezi süreci, Hükümetçi medyanın giderek "**pravdalaşmasının**", ahlaki inandırıcılığını yitirmesinin miladı oldu. İleride, Gezi sürecinde düşülen durumun yol açtığı tahribat daha iyi anlaşılacak.

Yakın gelecekte **Memet Ali Alabora**'dan özür dilemek moda olursa sakın şaşırmayın...

Kozmopolitler ve siyaset

Yüksel Taşkın 10.12.2013

Gezi sürecinde oldukça etkin ve görünür olduklarını düşündüğüm bir kesit için hangi kavramı kullanabiliriz sorusunun yanıtlarını ararken, “kozmpolitler” fikri aklıma düştü. En doğru kavram olduğu iddiasında değilim. Yeter ki meseleyi anlatmamı kolaylaştırsın. Gözünüzün önüne bir süre yurtdışında doktora yapmış genç bir akademisyeni veya plazalarda saygın bir işi olan bir başkasını getirebilirsiniz.

Küresel kapitalizmle entegre olmuş her ülkede karşınıza çıkabilecek bir kesit, profesyonel kozmpolitler. Çoğunlukla orta ve üst-orta sınıfa mensuplar. Kozmpolitler, kapitalist sistemin içinde maddi bakımdan avantajlı konumlara sahip olmakla beraber, bu sistemin kültürel ve ekolojik sonuçlarından rahatsızlar.

Kozmpolitler de esnek üretim ilişkileri evreninde var olmak zorunda olduklarından, kapitalist sistemin “yıkıcı yaratıcılığının” kurbanları olarak, kolayca işsiz kalabiliyorlar. Ama bulundukları kültürel ve sınıfsal ağırlar nedeniyle, işsizliği de nispeten daha hafif hasarlarla tecrübe ediyorlar. Onları sömürden çok yabancılaşma kavramı heyecanlandırıyor. Bu demek değil ki, sömürülenlere karşı ilgisizler.

Bu nedenle “beyaz yakalı” olmakla kozmpolitlik arasında bir fark olduğunu söyleyebiliriz. Beyaz yakalılar, verili sistemin açık veya örtük destekçileri olabilecekken, kozmpolitler yer yer sistem karşıtlığına denk düşen yönelimlere sahipler. Kozmpolitler, beyaz yakalılardan kendilerini yaşam tarzları ve tüketim tercihleri üzerinden ayırtıyorlar.

Türkiye demokratikleşme sürecini tamamlamış olsaydı, Avrupa’daki Yeşiller benzeri partilerle gönül bağı oluşturabileceklerini bekleyebileceğimiz kozmpolitler, bugünün Türkiye’inde siyasal alanla daha farklı bir ilişki kurma zorunluluğu hissediyorlar. Bu zorunluluk, yaşam alanlarındaki belirleyiciliklerinin siyaset alanına tekabül etmemesiyle yakından ilişkili.

AKP’nin giderek otoriterleşmesinin onlar için ciddi bir tehdit oluşturduğunun farkındalar. Ama siyasetle ilişkilenmelerinin nedeni sadece bu değil. Küreselleşmenin niceliksel ve niteliksel olarak kuvvetlendirdiği bu kesim, siyaset alanında da etkili olmak istiyor. Tehdit algısı ve güç istencinin yan yana yürüdüğü ilginç bir süreç var.

Kozmpolitler, Gezi ruhunun oluşabilmesinde çimento rolü üstlendiler: Sosyalistler, Kürtler, Anti-Kapitalist Müslümanlar ve LGBT bireyler gibi belli çevrelerde “marjinal” görülen kesimlerle temas kurabildiler. Kozmpolitlerle, Kemalizm’e daha yakın duran gençler arasında da ciddi bir etkileşim ortaya çıktı. Gezi’de etkili olan her kesimle bağ kurabilen asıl “iletici kayış”, kozmpolitlerdi.

Hem Gezi direnişinde hem sonraki forumlarda kozmpolitler ve Kemalistler, birbirlerini kıyasıya eleştirmelerine rağmen beraber var olmanın yollarını da aradılar. AKP karşısında hissedilen varoluşsal tehdit, daha önce görülmeyen ittifaklarla güç biriktirme arayışını kolaylaştırıyor.

Gençlik içerisinde daha pragmatik Kemalist yorumların, örgütlü sert Kemalizm’i geriletmesi mümkün olursa, kozmpolitlerle beraber yolculuk etme ihtimali daha da artacaktır. İçe kapanmacı, sert Kemalizm, sözkonusu

gençlerin ulusal ölçeğe sıkışmaları sonucunu vererek, küresel alanda etkili olabilmeleri ihtimalini dinatitlemektedir. Zira sert Kemalizm yorumları, sözkonusu gençliğin küreselleşme süreciyle çakışan sınıfsal çıkarlarına uygun bir çerçeve sunma şansına sahip değil.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özgürlük güzel şey!

Yüksel Taşkın 14.12.2013

Cemaat-AKP gerilimi, bazılarına nedense doğal görünen "sabrediyoruz" yaklaşımının nasıl kontrolsüz patlamalara dönüşebileceğini bir defa daha gösterdi. İki tarafın kalemleri öyle şeyler yazdılar ki, bu durum ya kendi dokunulmazlıklarına duydukları inançla ilgili olabilir ya da savaşın soğuk olanından sıcakına geçme vaktinin geldiğini düşünmelerinden.

Son günlerde özellikle Yeni Şafak ve Cemaat medyasında yazılanları okuyorum. Bana son derece tuhaf gelen bir durum var: Yazılanların çoğuna hak verir gibi oluyorsunuz ama hep eksik bırakılan bir şeyler var. İnsan tam da bu noktada özgürlüğün kıymetini anlıyor. Özgür bir entelektüel, hatalı analiz de yapabilir ama sahip olduğu özgürlük ve bunun verdiği şahsi sorumluluk, özeleştiri yapmasını da kolaylaştırır.

12 Eylül darbesi ve Berlin Duvarı'nın yıkılması, solcuların örgüt taassubu denen şeyi tartışmalarına vesile oldu. Örgütlü hayatın, bireysel inisiyatiflere ve farklılıklara imkân tanımayan özellikleri sorgulanmaya başlandı. O zamanlar en azından inanç duyulan idealler nedeniyle böyle bir hayatı omuzlayanlar vardı.

Bugün tartıştığımız kavgaya baktığımda, inançtan ziyade güç istencinin ağır bastığını görüyorum. Güç istencinin, İslam'la, inançla, misyonla ilişkilendirildiği ama her geçen gün inandırıcılığını yitiren bir dünyevi tutku patlaması sözkonusu.

Sözelimi Yeni Şafak'ta yargının evrensel hukuka göre hareket etmesi gerektiğini, gurup çıkarlarına göre karar veremeyeceğini savunan değerli yazılar kaleme alındı. Ama bir şeyler eksik kalıyor sanki? İnsanın ağzında ekşimsi bir tat kalıyor.

Bir süre önce çok sayıda insan, hukukun siyasallaştırıldığı bir süreçte mağdur edildiler. Yeni Şafak'ta bu yazıları kaleme alanlar, o dönemin mağduriyetlerinin nedenlerini bilmelerine rağmen susma tercihinde mi bulunmuşlardı? Onlar da dosya biriktirenler kervanına mı katıldılar? İslami, muhafazakâr kesimlerde o pek sevilen "sabrediyoruz" refleksine mi sığındılar? Hiç özeleştiri yapmayacaklar mı? Yakın zamanda Memet Ali Alabora'ya Yeni Şafak eliyle yapılanlar konusunda hiç mi özeleştiri vermeyecekler?

Benzer eleştiriler, Cemaat medyasına da yöneltilebilir. Cemaat'in kimi unsurlarının Barış Sürecine aykırı refleksler verdiğini, hukuku siyasallaştırdığını ne zaman kabul edecekler? Cemaat'e dışarıdan bakanlar, bu meselelerde ikna olmuyorlar. Sadece iknaa dayalı "PR" çabaları yerine, içeride bir tutarlılık arayışına girmek daha sağlıklı olmaz mı?

Ben insanların değişebileceğine inanıyorum. Yakın geçmişte, kiri kirle yıkamaya kalkanlar olmadı mı? Mesele, yüzleşme ihtiyacını ertelemekten özeleştiri vermekte. Konjonktürel güç mücadelesi bunu gerektiriyor diye bavulları açıp kılıçları kuşanmak, beni ikna etmiyor.

“Kendi cenahımızda” yanlış bir şey görünce sabretmeyelim, tez canlı olalım. Özeleştiri kaçınılmaz bir vicdani baskı hâline geldiğinde, “fitne” kavramına sığınmayalım. “Kol kırılır yen içinde kalır” anlayışına yansıyan, “Müslümanlar ve diğerleri” ayrışmasına dayalı bu zihniyet aşılmalı. “Bak, solcular, laikler bayram ederler” diyerek özeleştiri ihtiyacını ötelemekten vazgeçilmeli...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gençler siyasete ilgisiz mi

Yüksel Taşkun 17.12.2013

Gençlerin siyasal katılımlarıyla ilgili yapılan niceliksel araştırmalar genellikle olumsuz sonuçlar verir. Buradan yola çıkarak gençlerin toplumsal sorunlara ve siyasete ilgisiz oldukları sonucu çıkarılabilir mi? Bana göre ilgisizlikten ziyade, mevcut siyasal aktörler ve gençler arasında karşılıklı işleyen bir ilişki kuramama sorunu var. Meselenin önemli bir boyutu, mevcut siyasal aktörlerin gençliği yakalayacak pratik ve söylemlere sahip olmamalarından kaynaklanıyor. Bu genelleme sistem partileri kadar, sistem karşıtı partiler için de geçerli görünüyor.

Önce bazı verileri paylaşalım: 2007-2009 arasında TÜSES adına, niceliksel ve niteliksel ayakları olan bir Gençlik ve Siyaset araştırması yapmıştık. Benzer araştırmalarda görüldüğü gibi, gençlerin yüzde 4'lük bir kesimi siyasi partilerle üyelik ilişkisine sahipken, yaklaşık yüzde 10'u partilerle aktif ilişki içerisindeydi. Yine yüzde 10'luk bir kesim, “siyasetle çok yakından ilgilendiklerini” vurgulamıştı.

2008'de Arı Hareketi'nin düzenlediği benzer bir araştırmada, yüzde 4,5'luk bir kesit STK üyesiyken, yüzde 7,2 “internet yoluyla bir protesto eylemine katıldığını” paylaşmıştı. Bu son oranın zamanla arttığını, Gezi direnişinde de zirve yaptığını söyleyebiliriz.

Bizim yürüttüğümüz araştırmada “siyasi partilerde çalışarak hiçbir sorunu çözemezsiniz” diyenler yüzde 43'ken, “siyasi partilerin demokratik yönetime sahip olmadıklarını” düşünenler de yüzde 35'lik bir orana sahipti. Benzer araştırmalarda yüzde 50 civarında bir kesimin seçimlerde oy kullanmadıkları anlaşılıyor.

KONDA'nın Gezi direnişi sırasında katılımcılar arasında yaptığı araştırmada, “yarın seçim olsa hiçbir partiye oy vermem” diyenlerin ve “kararsızların” toplamda yüzde 47 görünmesi de bu sonuçlarla çelişmiyor. Gezi'nin en hararetli zamanlarında bile oy vermem diyenlerin oldukça yüksek çıkması, siyasete ilgisizlikle açıklanamaz.

Yine de Gezi'de aktif olan kesimin büyük çoğunlukla, Bekir Ağırdır'ın “Modernler” dediği, toplumun üçte birlik kesiminden geldiklerini unutmayalım. Ağırdır, KONDA'nın Hayat Tarzları araştırmasından yola çıkarak,

modernler arasında "Endişeli Modernler", "Mazbut Modernler" ve "Muhafazakâr Modernler" şeklinde üç alt gurup tanımlıyor.

Eğitim ve gelir seviyesi Türkiye ortalamasının üzerinde olan Endişeli Modernlerin yüzde 70'i CHP'ye oy veriyor. Mazbut Modernlerin gelir seviyeleriyle ülke ortalamasıyla aynı. Üçte biri Alevi olan Mazbut Modernlerin, en laik ve en kötümser hayat kümesini oluşturdukları görülüyor. Endişeliler, İstanbul Gezi'de daha ağırlıklıyken, Türkiye genelinde Mazbut Modernlerin çocuklarının daha görünür oldukları söylenebilir.

Gezi'de aktifleşen gençlerin, AKP'nin giderek otoriterleşmesi karşısında ciddi bir varoluş endişesi taşıdıkları ve siyasallaşmalarında bunun belirleyici olduğu iddia edilebilir. Bu nedenle bundan sonra da siyasetle aktif biçimde ilgilenebilecekleri tahmin edilebilir. Özal'lı yıllardan bu yana bu gençlerin aileleri, çocuklarını siyaset dışında tutarak ekonomi alanına yönlendirme stratejisi izlediler.

Ne var ki siyasal güç ihmal edilerek, salt iktisadi veya kültürel alana yoğunlaşma stratejisi artık tehdit altında. Geziciler, siyasal güç elde etme zarureti daha yakıcı biçimde hissetmiş olabilirler. Hürriyet gazetesinin Gezicilere vermiş olduğu destek, 1980'lerin sonunda asla tahayyül edilemezdi. "Evladım sen karışma" devrinin kapanıp kapanmadığını hep beraber göreceğiz...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni anayasa ihtiyacı

Yüksel Taşkın 21.12.2013

Yakın zamanda yaşanan yolsuzluk skandalları benim için sürpriz olmadı. Kamu İhaleleri Kanunu'nu defalarca değiştiren, imar izni konusunda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na büyük yetkiler devreden merkezîyetçi anlayışın gidebileceği başka bir yer var mıydı? CHP Milletvekili Aykut Erdoğan'ın uzun süredir belgelere dayanarak dikkat çektiği yolsuzlukların sadece küçük bir kısmının açığa çıkabildiğini düşünüyorum.

Peki, bundan sonra ne olacak? Filler tepişirken, ortaya saçılanlarla mı idare edeceğiz? Aşmamız gereken iki temel mesele var: Siyasal iktidarın, diğer siyasal aktörleri "yemeyi" siyasetin kaçınılmaz kuralı saymasını getiren zihniyeti ve özellikle onu besleyen siyasal yapıları ortadan kaldırmalıyız. Yine bu zihniyetle yakından alakalı olan; örgütlü yapıların devlet içerisine sızarak oransız güç elde etmelerini mümkün kılan mevzuatı da tasfiye etmeliyiz.

Aklı başında herkes, yeni bir anayasa yapımının kaçınılmaz olduğunu teslim eder. Yaşadığımız bu çağda, tekçiliği şiar edinen hiçbir siyasal iktidar başarılı olamaz. AKP'nin "ustalık döneminde" sürekli olarak toplum duvarına çarpması bu yüzdendir. Yine Cemaat'e yakın unsurların, siyasal hesap verebilirlik mekanizması olmadan, Devlet içerisinde "siyaset" yapmalarını kabullenmek de mümkün değildir.

AKP hata yaptığında seçimler var, hesabını sorabiliriz. Peki, Devlet içerisinde örgütlü olarak hareket edenler hata yaptıklarında nasıl hesap soracağız? Böylesi yapıların ortaya çıkmalarını mümkün kılan şey demokrasi

eksikliğidir. Demokratik, şeffaf toplumlarda böylesi yapılar barınmazlar. Böyle toplumlarda dinî cemaatler zaten özgürlüklerine kavuşmuş olacaklarından, kendilerini başka koruyuculara muhtaç hissetmezler.

AKP'liler, mağduriyet edebiyatıyla kendi sorumluluklarını öteleyeceklerine, şapkalarını önlerine koyup düşünmeli ve anayasa sürecini yeniden başlatmalılar. Anayasa yapım sürecinin durmasında en büyük vebalin, kişiye özel başkanlık sistemi dayatması olduğu çok açıktır.

Yeni anayasa yapım sürecinin vazgeçilmez aktörleri AKP ve CHP olmalıdır. Burada "MHP, BDP ve diğer aktörler dışlansınlar, onların talepleri dikkate alınmasın" denmiyor. Söylemek istenen, AKP ve CHP'nin kendilerine daha yakın aktörlerin temsiliyet sorunlarını da üstlenebilecekleri, böylece muhtaç olduğumuz türden tarihsel bir uzlaşmanın kotarılabilceğidir.

Ne AKP ne de CHP, Kürt sorununa çözüm getirebilecek önerilere direnç gösterme riskini üstlenebilirler. Türkiye, yerinden demokratik yönetim ilkesine dayalı bir yerel yönetimler reformu yapmak zorunda. Bu sadece Kürt sorununun çözülebilmesi için bir zorunluluk değil. Bugün yaşadığımız çok sayıda sıkıntı da merkezîyetçi zihniyetten kaynaklanıyor. Böyle bir reforma bütün Türkiye'nin ihtiyacı var.

Dinî özgürlükler konusu, Alevilerin talepleri de dikkate alındığında yine uzlaşma yakalanması mümkün bir sorundur. Hepimiz biliyoruz ki, Türkiye'de çok sayıda tarikat ve cemaat fiilen etkin durumda. O zaman bu yapıların var olma özgürlüklerini ve hukuki sorumluluklarını barındıran bir anlayışa ihtiyaç var. Bu cemaatlerin sürekli operasyona maruz kalma korkuları yüzünden, çeşitli savunma refleksleri geliştirmeleri, bazılarının Devlet'te etkin olmaları sonucunu da getirdi. Bu etkinlik, beklenmeyen bir gücü de beraberinde getirince, bir istikrarsızlık unsuruna dönüşüverdi.

Tam da bu nedenlerle yeni anayasa, AB mevzuatı ekseninde ciddi bir yargı reformu barındırmalı. Meclis'te etkin siyasal partilerin, Yargı'da nispi temsil ilkesine dayalı bir seçim yapısı oluşturmaları, bir bütün olarak siyaset sınıfının ve toplumun yararınadır.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AKP'lilerin ikilemi

Yüksel Taşkın 24.12.2013

Gezi sürecinde Erdoğan'ı eleştirme cesaretini gösteremeyerek ülkenin kutuplaşmasını derinleştiren AKP'liler, aynı hatayı bugün de tekrarlıyorlar. Çok sayıda partili şu mantıkla hareket ediyor: **"Başbakan'ı yemeye çalışıyorlar. Ne olursa olsun etrafında kenetlenmeliyiz."**

"Yedirmeyiz" diyenlerin tümünün "**davaları**" için bunu yaptıklarına inanmak isterdim. Azımsanamayacak sayıda bir kesimin temel motivasyonu, Erdoğan'la bir yerlere gelebilenlerin, Erdoğan'sız bir Türkiye'de bu kazanımlarını yitirecekleri endişesidir. Başka bir ifadeyle, sözkonusu savunmacılığın arkasında zümrevi kaygı ve korkular yatmakta. Eğer bir dava adına hareket etme saflığı olsaydı, kişiler değil idealler için kalem oynatılırdı.

Hakkında ciddi yolsuzluk iddiaları olan partililerle ilgili tek laf etmeyenler, varsayalım ki bunu inandıkları bir dava için yapıyorlar. Bu durumda çok basit bir mantık yürütmemiz kaçınılmaz: **“Aslanan devamızdır, şahıslar sonra gelir”** diyebiliyorsanız; sahiden de davanızın derindeyseniz, zaten partinizde **“temiz eller operasyonunu”** bizzat sizlerin başlatması gerekir. Akliselim sahibi herkes biliyor ki, AKP’de parti içi demokrasi ve şeffaflık mekanizmalarının olmayışı, bu tür olayların ve söylentilerin patlak vermesinin asıl sebepleridir.

“Partimiz nepotizme bulaştı, arınmalıyız” diyebilenlerin ilk yapmaları gereken, haklarında soruşturma olan, hatta ciddi şüpheler oluşan partililerin görevlerinden istifa etmelerini talep etmektir. Ardından da parti içi demokrasi ve denetim mekanizmalarının oluşturulmasını istemeliydiler. Şimdiye kadar bunlar yapılmadı. Bu meselede de Başbakan’ın asıl karar verici olarak hareket etmesiyle yetinildi. Milyonlarca üyesi olan bir parti, bu kadar zor bir meselede tüm sorumluluğu, son derece yorgun ve tepkisel görünen Başbakan’ın üstüne yıktı. Doğrusu Başbakan da her hususta tek belirleyici olma ısrarından milim sapmış değil.

AKP’ye oy veren mütebedeyinler de AKP kalemleri ve parti sözcüleri tarafından duygusal baskı altına alınmak isteniyorlar. Mesaj çok açık: **“Biz gidersek sahipsiz kalırsınız.”** Hiçbir seçmen gurubu, hiçbir siyasi partinin tapulu arazisi değildir. AKP’nin bugün temsil ettiği sosyolojik dinamikler, son yolsuzluk söylentileriyle yok olup gidecek değiller. AKP kendisini yenileme iradesi gösterirse bu partiyle; gösteremezse de başka partilerle bağ kurarak, yollarına devam edeceklerdir. Dolayısıyla varlığı tehlikede olan, **“sessiz muhafazakâr kitle”** değil; onun **“hakiki evlatları”** olduğunu iddia eden, ama çoktan başka dünyalara yelken açmış insanlardır.

Önümüzdeki süreçte hiçbir siyasi aktör, mütebedeyin kesimlerin kazanılmış haklarını ve temel özgürlüklerini geriye çeviremez. Bu konuda toplumda oluşan uzlaşma, kitle partilerini de etkisi altına almış durumda. Eğer kimi muhafazakâr kesimler, devlet içinde kümelenen veya uluslararası bağlantıları olduğunu iddia ettikleri yapılardan rahatsızlık duyuyorlarsa yapacakları şey açıktır: Bu girişimleri boşa çıkaracak olan hukuk devletini ve herkes için kapsayıcı bir özgürlük anlayışını savunmak. Bunu yapabilmeleri için de, Erdoğan’ın ısrarla marjinalleştirmek istediği kesimlerle bağ kurmalılar.

Çok sayıda AKP’liyi de rahatsız eden **“ahbap çavuş”** ilişkilerinin asıl nedeni, partide ve ülkede acı biçimde hissedilen demokrasi eksikliğidir. Eğer teşhisiniz buysa, bunları yüksek sesle söylemenin zamandır.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Popülist masallar

Yüksel Taşkın 28.12.2013

Bugünlerde yaşadığımız aslında Erdoğanist popülizmin krizidir. Kriz derinleştikçe, Erdoğan popülizmin dozunu artırmakta, ama geçmişte yakaladığı ikna ediciliğe ulaşamamaktadır. AKP’nin ahabap çavuş kapitalizminin net biçimde açığa çıktığı Halkbank olayında, suçlanan şahsın evindeki parayla ilgili olarak **“İmam-hatip içindi”** demesi, Erdoğan’ın mağduriyet üzerine bina ettiği popülist dile sığınma çaresizliği olarak da görülebilir.

Erdoğanizm, diğer popülizmlerde olduğu gibi ikili bir yarılma üzerine kurulu: **“Aktif, Batıcı, laik azınlık”** ve **“sessiz Müslüman çoğunluk”**. Birincilere rağmen, ikincilerin hakkını savunmaya soyunur popülist lider.

Popülist liderler, sürekli olarak “**millet gibi olduklarını, ondan kopmadıklarını**” sembolik biçimde ortaya koymaya çalışırlar.

İlginç olan kendi burjuvazilerini yaratırken dahi, popülist mağduriyet diline başvurabilmeleridir. Muhafazakâr iş çevrelerinin en sevdikleri mitlerden birisi, devlet tarafından himaye edilen “**Batıcı burjuvazinin**” aksine, kendilerinin böyle destekler görmeden yükseldikleridir. Eski bir MÜSİAD başkanı, buradan yola çıkarak “**Asli burjuvazi biziz**” dahi diyebilmişti.

Bugün biz biliyoruz ki muhafazakâr iş çevrelerinin bu denli büyüyeabilmeleri Özal’dan bu yana iktidara gelen sağ hükümetlerin ve özellikle de yerel yönetimlerin yoğun teşvikleriyle mümkün olabildi. Batıcı burjuvazinin serpilme hikâyesi, birebir taklit edilmekte aslında. “**Kendi zenginini**” yaratma hevesinde hem legal hem de legal olmayan araçların devreye sokulmaları da çok tanıdık.

Dolayısıyla Erdoğanizm, “**sessiz Müslüman çoğunluk**” adına mücadele ettiğini her fırsatta vurgularken, bir yandan da kendi siyaset, kültür ve ekonomi seçkinlerini hâkim konumlara taşımak için gayret etmekteydi. Yaptıkları Kemalistlerin seçkinleşme hikâyesini aynen devralıp, İslami bir söylem eşliğinde tekrarlamaktan ibaretti.

Erdoğanizm, devlet destekli ahbap çavuş kapitalizmini derinleştirirken, “**Asıl mağdurlar kimler**” sorusu çok önemli. Zira Erdoğan popülizmi, asıl mağdurların üzerlerini örterek yapay bir ikili yarıлма söylemiyle yol almaya kararlı. Bu popülizm, sözgelimi, yoksul ve işsiz bir Sünni-Türk’ün, “**bizimkiler**” iktidarda diye AKP’ye oy verebilmesini kolaylaştırır. Oysa gerçekte kendi siyaset, ekonomi ve kültür seçkinlerini yukarıya taşımak, toplumsal hiyerarşilerin derinleşmesinden başka bir sonuç doğurmamaktadır.

Erdoğanizm’in hâlâ muktedir ve gayrimeşru göstermeye çabaladığı laik-modernist çevreler de bir blok değildir. Bu kesim içerisinde de kültürel, siyasal ve iktisadi nedenlerle mağduriyet yaşayan ve Erdoğan döneminde kendilerini mağdur olarak algılayan kitleler mevcuttur.

Erdoğanizm bu kesimlerin “**gayrimeşru muktedirler**” olduklarını vurgulamaya devam ettikçe, “**onlardan alıp millete verme**” üzerine kurulu “**İslami Robin Hood’çuluğun**” meşru gösterilmeye çalışıldığı tuhaf zamanlar yaşıyoruz.

Erdoğanizm’in ikna ediciliğini yitirmeye başladığı bir döneme girdik. AKP’nin bizzat kendi tercih ve politikaları Erdoğanizm’in altını oyuyor. Muhalefet partilerinin Erdoğanist popülizmi haklı çıkaracak tutumlardan uzak durmaya başlamaları da iyiye işarettir.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriz nasıl çözülür

Yüksel Taşkın 31.12.2013

Yaşanan son süreçte Cumhurbaşkanı’nın çok daha etkili bir şekilde devreye girmesi gerektiğini düşünenler artıyor. Bazıları Gül’ün yeni Bakanlar Kurulu listesindeki malum isimleri onaylamadığını, böylece tavrını gösterdiğini savunuyorlar. Gül, iki tarafı da ürkütmeyecek dengeci duruşunu sürdürüyor.

Yaşanan kriz, AKP ve Cemaat'in daha önce kurdukları ittifak neticesinde biriken güç ve ardından gelen kontrolsüzlükle yakından ilişkili. Krizin çözülebilmesi için, iki aktörün beraberce yarattıkları siyasal ortamın aşılması gerekiyor. Dengecilikle çözülebilecek bir kriz değil sözkonusu olan. Bu sorun temelde siyasal bir sorundur ve sadece siyasal aktörler tarafından çözülebilir.

Çözüm için kilit soru, AKP'nin mevcut siyasal iklimi değiştirme iradesi gösterip göstermeyeceğidir. Varsayalım AKP, Cemaat'le çatışma kararlılığını sürdürdü. Bu durumda başlatmış olduğu "**cadı avını**" derinleştirmesi gerekecek. Cemaat'in devlet içerisindeki kadrolarını tırpanlayıp, nispeten etkisizleştirebilir. Yine Cemaat'e yakın iş çevrelerini devlet ve yerel yönetimlerin teşviklerinden uzak tutarak darbe indirebilir. Dershanelerden, üniversitelere kadar geniş çaplı bir tasfiyeye de girişebilir. Tıpkı bazı Kemalist çevrelerin zamanında İslamcılara yaptıkları gibi. Sonuçta Kemalistler başarılı olamadıkları gibi İslamcı rakiplerine baskı altında ayakta kalmayı da öğretmiş oldular.

Aynı denklem, tersinden Cemaat için de kurulabilir. Cemaat'in medya ve devlet ayaklarının içerisine yuvarlandıkları, "**var kalabilmek için yok etmek gerekir**" psikolojisinden sıyrılması gerekiyor.

Buradaki ikilem açıktır: AKP, başlatmış olduğu operasyonu demokrasi sınırları içerisinde yürütemez. Devlet'in fişleme gibi yöntemlerine başvurmak zorunda kalır. Daha da otoriterleşirse, başka çevrelerden de direnç görür.

Böyle bir strateji içerisinde, Kürtleri yanına çekmeye çalışması da sonuç getirmez. Çünkü otoriter yönelimli bir AKP'yle çözüm süreci de başarıya ulaştırılamayacaktır. Çözümün kapsamlı demokratikleşme paketleriyle mümkün olabileceğini örgütlü Kürtler çok iyi biliyorlar.

Bu nedenlerle AKP'nin anayasa yapım sürecini yeniden başlatmaktan başka çaresi yok. Bunun için de Gül'ün devreye girmesi gerekiyor. Anayasa Uzlaşma Komisyonu'nun 18 Aralık'ta feshedilmesinden her parti biraz sorumlu olsa da asıl sorumluluğun AKP'de olduğu açıktır.

AKP sürecin ortasında Başkanlık Sistemi önerisini getirerek, komisyonu zor durumda bırakmıştır. Başkanlık Sistemi'ni kabul ettiğinizde çok sayıda maddeyi yeniden yazmanız gerekir. Sistem konusunu çözemeyen bir komisyon zaten yol alamaz. Hem toplumun geniş kesimleri hem de komisyondaki üç parti, bu öneriye karşı olduğuna göre, AKP geri adım atmalı, süreci yeniden başlatmalıdır.

AKP'nin çözüm sürecini sona erdirmeye lüksü yoktur. CHP'nin de çözüme karşı çıkarak kendisini ebedi muhalefete kitleme seçeneği yoktur. Bu durumda geniş kapsamlı bir demokratikleşme hamlesi için AKP ve CHP temelli bir anayasa yazılabilir. Bu iki aktör böyle bir irade gösterirlerse, demokrasi yanlısı diğer güçleri de yanlarında bulacaklardır.

Yeni anayasa sürecinin meşruiyet kazanması için, ciddi bir siyasi af kaçınılmazdır. Binlerce KCK'lının içeride olduğu, hukukun siyasileştirilmesiyle sulandırılan Ergenekon, Balyoz gibi davalarla ağır ve yer yer haksız mahkûmiyet ve mağduriyetlerin yaratıldığı bir ülkede siyasi af, yeni bir başlangıç için temiz hava etkisi yaratabilir.

Gül'ün iki süreci de başlatabilecek dinamizmi göstermesi, artık biraz risk alması gerekiyor.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Laikliğin vazgeçilmezliği

Yüksel Taşkın 04.01.2014

Ortadoğu'da Arap Baharı sonrasında yaşananlar ve ülkemizde patlak veren AKP- Cemaat çatışması, laikliğin özgür bir toplum için ne kadar vazgeçilmez olduğunun kanıtlarıdır. Mısır'da Müslüman Kardeşler'in laikliğe **"gayrı-millî bir kavram"** olarak yaklaşmaları ve **"İslami demokraside bu ithal anlayışa ihtiyaç olmayacağını"** savunmaları, bu konuda oluşan ve oluşabilecek gerilimlerin habercisiydi.

Müslüman Kardeşler, kendilerinden daha radikal Selefilerle **"en İslamcı benim"** yarışına girince, laik çevreleri ciddi biçimde ürküttüler. Endişeli laiklerin verdiği desteği arkasına alan General Sisi, 3 Temmuz'da darbe yapınca, Mübarek döneminden de geriye gidilmeye başlandı. Bu defa devreye giren, militan laiklik anlayışydı. On yıllardır şiddetten uzak duran Müslüman Kardeşler, terör örgütü ilan edildi.

Yaşanan trajediler, bizler için ciddi dersler de barındırıyor. Ne ordunun dinî cemaatleri meşru görmeyen militan laikliğin, ne de Müslüman Kardeşler'in **"bizde laikliğe ihtiyaç yok"** tavrının, Mısır'ın dertlerine merhem olabilmesi mümkün.

Devletin laik olmadığı, toplumda da laik devletin kabul görmediği yerlerde kaçınılmaz olarak İslam içi çatışmalar ortaya çıkıyor. Ortadoğu'da patlak veren mezhep kavgaları, laik devletin meşru görülmemesiyle yakından ilişkili. Laiklik olmayınca sadece laikler ve mütedeyyinler, kuralsız ve yok edici çatışmalara yuvarlanmıyorlar. İslamcılar ve diğer dinî azınlıklar arasında da gerilimler oluşuyor. Ortadoğu, yüzyıllardır bölgenin çok önemli bir rengi olan Hristiyanların kaçtıkları, terk ettikleri bir coğrafyaya dönüşüyor.

Laikleri pasifize etmek, Hristiyanları uzaklaştırmak, bazılarının sandıkları gibi, **"ideal İslami toplumu"** yakınlaştırmıyor. Peşinden Sünni- Şii çatışması geliyor. Ondan sonra da ılımlı Sünni- köktenci Sünni çatışmaları gelecektir.

"En ideal dinî yorumu ben bilirim ve toplumu devlet eliyle İslamileştiririm" zihniyeti kabul gördükçe gidilebilecek başka yer yok. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye'deki İslamcı çevrelerin çoğunluğunun, **"devlet eliyle İslamizasyon"** perspektifinden vazgeçtiklerini söylemek mümkün değildir. Dönemsel geri çekilişlere rağmen, İslamcılarının büyük çoğunluğu hâlen bu noktada durmaktadır.

AKP'nin laiklik anlayışını **"pasif laiklik"** **"Anglo-Sakson laikliğine yakın"** diyerek olumlayanlar, inandırıcı değiller. AKP, Diyanet İşleri'nden, Milli Eğitim ve Kültür bakanlıklarına kadar çok sayıda kurumu kendi ideal toplumunu yaygınlaştırmak adına aktif olarak kullanmaktadır. Kemalistlerin, laikleri himaye ederken, mütedeyyinleri baskı altında tutan **"laiklik"** anlayışı, AKP tarafından, **"bazı"** İslami çevreleri himaye eden, laiklereyse aktif olarak müdahale eden bir yoruma çevrilmiştir. Laik olduğu varsayılan bir devletin, dinî bir misyon uğruna ele geçirilmeye çalışılması başlı başına açıklayıcıdır.

AKP- Cemaat kavgasının bize gösterdiği husus, AKP'nin devlet imkân ve araçlarını, meşru bulmadığı diğer İslam yorumlarına karşı da kullanabileceğidir. 12 yıldır Alevilere yaşatılanlar, yarın kimi İslami çevrelere de yaşatılabilir. **"Makbul Müslüman'ın"** kim olduğuna karar verme hakkını kendinde görenler ve ideal toplumlarını **"bizlerin vergileriyle ve bize rağmen"** hayata geçirmekte tereddüt etmeyenlerin, bunu meşru bulmadıkları İslami çevrelere yapmayacaklarının garantisi yoktur.

Demokratik ve özgür bir toplum için laiklik şart.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni Mübarek Sisi mi olacak

Yüksel Taşkın 07.01.2014

Mısır'da 3 Temmuz darbesinin ardından iplerin yeniden Ordu'nun eline geçtiği malum. Savunma Bakanı **Sisi**'nin de "**terörle savaş**" söylemiyle adım adım tek adamlığa doğru ilerlediği görülüyor. Yakın zamanda "**rüyasında Cumhurbaşkanı olacağına dair işaretler gördüğünü**" söyleyen Sisi için kampanyalar başlatılmış durumda.

Cumhurbaşkanı **Adli Mansur**'un, "**14-15 Ocak'ta yapılacak Anayasa Halkoylamasından sonra Cumhurbaşkanlığı seçimlerine gidebiliriz**" demesi de hayra alamet değil. Daha önceki Geçiş Planı'nda, yeni anayasa kabul edildikten sonraki altı ay içerisinde önce Parlamento daha sonra da Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yapılacağı duyurulmuştu.

Plan açık: Önce Sisi veya ona benzer bir isim Cumhurbaşkanı seçilirse, kendisine yakın parti veya partiler ittifakı yoluyla Parlamento seçimlerini de etkileyebilir. Darbecilerinin ilk işlerinden birisinin, **Mübarek**'in Ulusal Demokrasi Partisi üyelerine getirilen siyaset yasağının kaldırılması olduğu unutulmamalıdır.

Hatırlanacağı gibi 2012 yılının aralık ayında bir halkoylaması yapılmış, halkın yüzde 32'sinin katıldığı halkoylaması sonucunda yüzde 64 "**evet**" oyu verilmişti. Yaklaşık bir yıl sonra Mısır'ın yeni bir anayasayı oynayacak olması, ülkedeki siyasal istikrarsızlığın çarpıcı bir göstergesi.

Bir önceki anayasa daha çok İslamcıları memnun ederken, bu anayasanın laik kesimleri memnun etmesi bekleniyor. Birbirlerini meşru görmemekte ısrarcı bu çevrelerin, uzlaşma yoluyla yeni bir anayasa yazmaları başka bir bahara kalmış görünüyor.

İlginç olan, Ordu'nun iki anayasada da benzer güvencelere kavuşturulmuş olması: İki anayasa da Ordu'nun sivil yargılama yetkisini tanıyor, Ordu bütçesini Meclis denetiminin dışına çıkarıyor ve Savunma Bakanı'nı atama yetkisini Ordu'ya devrediyor.

Yakın zamanda yaşanan iki olumsuz gelişme, Mısır'ın Mübarek döneminden bile daha geriye gidebileceğini düşündürüyor. 25 Aralık günü Mansura'da Emniyet Müdürlüğü'ne yapılan bombalı saldırıda 16 kişi öldürüldü. Saldırıyı El Kaide bağlantılı bir gurubun üstlenmesine rağmen, Bakanlar Kurulu Müslüman Kardeşler'i (MK) sorumlu tutarak, terör örgütü ilan etti. Örgüte üye olmak, maddi destekte bulunmak veya bir etkinliğinde katılmak dahi terör örgütü üyesi olarak yargılanmanıza yol açabilir.

Mübarek bile MK'ya karşı bu kadar sert bir tavır içerisine girmemişti. Mübarek, MK'nın siyasete katılımına sınırlı da olsa imkân tanırken, örgütün hayır işlerine müdahale etmiyordu. Şimdi MK'nın yüzlerce hayır kuruluşunun da kapatılabileceği, hem siyasal hem sosyal hayattan silinmeye çalışılacağı bir mücadele dönemine girilmiş gibi. On yıllardır şiddetten uzak duran örgütün gençlerinin şiddete yönelmeleri, Ordu'ya aradığı "**terörle savaş**" bahanesini de vermiş olacak.

Yakın zamanda **6 Nisan Hareketi**'nin önemli isimlerinden **Ahmet Maher, Muhammed Adil ve Ahmet Douma**, üç yıl hapis cezasına çarptırıldılar. 25 Ocak Devrimi'nin liderlerinin bu cezalara çarptırılmaları ne anlama geliyor? Bu tavır açıkça rövanşist izler taşıyor. İslamcı olmayan muhaliflere "**Uslu durun, sıra size de gelebilir**" uyarısında bulunuluyor.

Darbeye giden Haziran eylemlerinde darbecileri destekler duruma düşen 6 Nisan Hareketi, zamanla darbe karşıtı bir duruşa yöneldi. Ocak ortasındaki Anayasa Halkoylamasında da, Ordu'ya verilen geniş yetkileri gerekçe göstererek, "**Hayır**" oyu vereceğini duyurdu. Anlaşılan bu dik duruşun bedelini ödüyorlar.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AKP yanlış yolda

Yüksel Taşkın 11.01.2014

AKP'nin HSYK ile ilgili tasarısını okuduğumda endişelenmekle beraber şaşırdığımı söyleyemem. AKP'nin yeni "**Savaş Kabinesi**" yargı konusunda, partinin kuruluşundan bu yana eleştirdiği uygulamaları birebir tekrarlayan, hatta onların da gerisine düşen bir taslak hazırlamış durumda. Yeni HSYK taslağı ve Yeni İnternet Yasası'ndaki öneriler, aynı tekçi-otoriter zihniyetin yansımaları olmaları bakımından da bir "**tutarlılık**" gösteriyorlar. Sürekli yama atarak üzerimize giydirmeye çalıştıkları bu ceket tutmaz, her yerinden dökülmeye devam eder. İnsan sormadan edemiyor: Bu ne acele, bu ne telaş?

AKP'nin "**Savaş Kabinesi**", Soğuk Savaş döneminin devletlûları gibi, toplumu denetim altında tutması gerektiği tespitiyle hareket ediyor. Toplumu denetleyemezlerse kendilerinin tasfiye olacaklarına dair algıları, Soğuk Savaş döneminin devletlûlarında da aynen mevcuttu. Denetim tutkusu ve ardından gelen baskıcı pratikler, mağdurların bilenmelerini, puslu havalarda ayakta kalabilme yeteneklerini geliştirmelerini de beraberinde getiriyor. Sonuçta korktuğunuz başınıza geliyor ve adeta kendi kendini doğrulayan bir kehanet gibi, muhaliflerinize yem oluyorsunuz. AKP'nin tercih ettiği veya içerisine yuvarlandığı çıkmaz yol da bu.

Devlet denen mekanizmanın başına geçenlerin, bu yapının savunmacı zihniyet ve reflekslerini hızla devralmaları ilk defa yaşanmıyor. 1980'lerin ikinci yarısında radikal İslamcıların söylemlerine baktığımızda, 20 yıl sonra "**muhafazakâr demokratım**" diyebilecek bir esneklik gösterebileceklerini öngörmek mümkün değildi. Bu esnekliği gösterenlerin, "**devletimizin gelenekleri adına**" muhaliflere gözdağı verir duruma gelmeleri ise o kadar şaşırtıcı değil.

Soğuk Savaş döneminde kabaca sol ve sağ üzerinden bir bölünme yaşanır, Devlet "**asli düşmanlarının**" solda konumlandığını bilirdi. Ama artık Soğuk Savaş'ta değiliz: Beğenmediğiniz her unsuru, "**komünistler**" bavuuna tıktırıp, muhafazakâr kitleleri peşinize taktığınız devirler geçti. "**Yüzde 50'yi zor tutuyorum**" üzerine bina edilmiş soğuk bir siyaset, hakikaten de yüzde 50'yi zor tutar.

AKP ve Cemaat'ın yaşadıkları büyük kavga, muhafazakâr ittifakın iki ana blokundan birisinin "**yüzde 50'yi veya 58'i terk ettiğinin**" göstergesidir. Bu ittifakın bir "**Ötekisi**" vardı ve 2010'da büyük ölçüde tasfiye edildi. Peki, AKP'nin "**yüzde 50'sinin**" ötekisi kim veya kimler olacak? Cemaat mı? Laikler ve CHP'mi? Kürtler mi, MHP'liler mi? "**Gelişmemizi istemeyen Batılı büyük güçler mi?**"

Bana AKP liderlerinin hâli, 2000'lerin başındaki Kızıl Elma koalisyonunun, düşman listelerinin kabarıklığı karşısındaki şaşkınlıklarını anımsatıyor. O kadar düşmanları vardı ki, mümkün olabilseydi Soğuk Savaş'ın iki kutuplu basitliğine geri dönmek isterlerdi.

Erdoğan da alıştığı siyasete geri dönmeye çalışıyor; yani taraftarlarının tek bir düşmanları olduğuna inandıkları **"geniş muhafazakâr koalisyon"** dönemine. Ama önümüzdeki süreçte **"tapulu arazisi"** sandığı kesimlerden de ciddi itirazlar görmesi kaçınılmaz. İslamcılık, 2010'dan sonra Erdoğan'a itirazlarını yükselterek yeni bir arayış dönemine girmiş görünüyor. Mütedeyyin gençlerin sadece AKP tarzı siyasete değil, mevcut İslamcı geleneklere de yabancılaştıkları **"tuhaf"** zamanlar yaşıyoruz.

Türkiye, Soğuk Savaş döneminde İslam ve Sağcılık arasında oluşturulan sentezin bedellerini ödemeye devam ediyor. Ne mütedeyyinler ne Türkiye toplumu, bu dar cekete sığıyor.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yanlış, yanlış diyememek!

Yüksel Taşkın 14.01.2014

HSYK düzenlemesiyle ilgili tartışmalarda AKP'li vekiller, 50 maddelik teklifin Anayasa'ya aykırı olmadığı yönünde oy kullanmışlar. Anlaşılan vekillerimiz, her madde önerisini tek tek okuyarak bu kararı gönül rahatlığıyla vermişler. Çok merak ettiğim bir şey var: Oradaki kaç AKP'li vekilin içinden aslında yanlış bir şey yaptıkları fikri veya en azından tereddüdü geçiyordur?

Sahiden de iddia ettikleri gibi **"Millet'in vekilleri"** olabilselerdi, böyle kurşun askerler gibi hareket etmezlerdi. Hepimiz biliyoruz ki mevcut siyasal yapıda milletvekilleri liderlerinin işaret ettiği çizgiden sapamazlar. Bunu yaptıkları anda, sadece gelecek seçim listesinden dışlanmakla kalmazlar, iktidarın tüm nimetlerinden de mahrum bırakılırlar.

Başbakan Meclis salonuna girdiğinde, hızla ceketlerini ilikleyip, ateşe koşan pervaneler gibi Başbakan'a doğru hamle yapanlar; ona görünmek isteyenler, kendilerini televizyonda gördüklerinde ne hissederler? Seçmenlerinin onayını alarak Meclis'e gelmeye hak kazanmış vekillerde daha güçlü bir özsaygı olması gerekmez mi?

Lidere bu koşulsuz sadakatin tek açıklaması menfaat beklentisi midir? Örgüt, parti veya cemaat taassubu dediğimiz şey, sadece öz çıkar algısıyla açıklanabilir mi? Erdoğan'ı lise yıllarımızdaki sert, hiç gülmeyen okul müdürlerimizden birisine çok benzetirim. Müdürden korkardık ama bir tebessüm ettiğinde dünyalar bizim olurdu. Sık sık bize yönelen öfkesinin yarattığı kırgınlık, bir tebessümü veya övgüsüyle ortadan kalkardı.

Genellikle muhafazakâr-sağ kesimde, liderle kurulan ilişkide böyle bir yön var. Liderle kurulan bu eşitsiz itaat ilişkisinin ailede öğrenildiğini; okulda, kışlada ve siyasal hayatta güçlendirildiğini söylemeye gerek yok. Ailede öğrenilen bu ataerkil ilişkilerin devlet algısını ve meşruiyetini nasıl belirlediğine dair teoriler de var.

Türkiye Sol'unda lidere sadakatin ciddi sorgulamadan geçirildiği, büyük ölçüde aşıldığı genellemesi yapılabilir. Soğuk Savaş yenilgisi, solda böyle bir eleştiri kültürü yarattı. Bu eleştiri kültürünün aslında çok da yerleşmediği;

sorgulanamaz lider yerine sorgulanamaz parti veya örgütün konulduğu da iddia edilebilir. İdeolojinin, inancın gerektirdiği bağımsız ve vicdanlı tavrı, lider veya örgüte itaat nedeniyle ortaya koyamama hâli, Sol'da gerilemekle beraber, Sağ'da büyük ölçüde muhafaza ediliyor.

Necip Fazıl Kısakürek'le ilgili hayranlık dolu izlenimlerini yazanlar, satır aralarında Kısakürek'in ne kadar kaprisli olduğunu da aktarırlar. Kısakürek'in hayranlarının kişiliklerini yok sayan, rencide eden tavrı çok sorun edilmez. Böylece sevilen kişinin kusursuzluğu algısı normalleştirilir.

Bunun üzerine bina edilen sevginin sahici olamayacağı da açık. Birisine kusurlarına rağmen saygı ve sevgi duyabilenler, bu kusurlar çok öne çıktığında eleştirel bir tavır sergileyebilirler. Oysa Sağ'daki yüceltme kültüründe, yücelttiğiniz kişinin kusurlarını ancak ona sırtınızı döndüğünüzde teslim edebilirsiniz. Bu defa da sözkonusu kusurları abartma yoluyla bunu yapmaya soyunursunuz.

Siz lideri terk ettiğiniz için hain sayılırken; size göre de lider, benzer bir sapma içerisine girdiği için terk edilmeyi hak etmiştir. Uzun süre lider tarafından rencide edilenlerin birdenbire çok sert eleştirilere girişmeleri de sıklıkla yaşadığımız bir çelişkidir. Erdoğan'ın da bu kadere yaşaması şaşırtıcı olmayacak.

Oysa yanlışla, yapıldığı zaman yanlış diyebilmek gerekiyor.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kavgaya nasıl yaklaşmalı

Yüksel Taşkın 18.01.2014

Hükümet ve Cemaat kavgasında çok az sayıda gazeteci meseleye tarafsız yaklaşabiliyor. Şahsi menfaat ve gurup çıkarına göre kalem oynatanlar olduğu gibi, geçmişte yaşanan kişisel ve siyasal travmalardan yola çıkarak, son derece abartılı yorumlar yapanlar da var.

Cemaat veya hükümetin gönüllü kalemleri, olaylara bir gözlerini kapatarak bakıyorlar ve bizlerin de böyle görmemiz için müthiş bir çaba harcıyorlar. Kendilerine eleştirel gözle bakmaları gerekirken "**ötekileriyle**" çarpışmayı tercih ediyorlar. Ötekilerle benzerliklerinin vicdani rahatsızlığını ötelemeye çalışıyorlar.

Cemaat ve hükümet kalemşörlerinin kavgaları bana İttihatçı- İtilafçı gazeteciler arasındaki "**kalem savaşlarını**" anımsatıyor. Zaten bir türlü kurtulamadığımız "**ergen kalmış köşe yazarları kavgalarının**" kökleri, Osmanlı'nın son dönemine kadar geri götürülebilir. **Yakup K. Karaosmanoğlu**'nun **Hüküm Gecesi** romanı, İttihatçı karşıtı bir gazeteciyle ilgilidir. Gazeteci İttihatçılara düşmandır ama bunun fikrî nedenlerini anlayamayız. Davası uğruna neredeyse idam edilecektir ama içinden hâlâ "**Acaba ittihatçılar haklı mıydı**" sorusu geçer. "**Fikir olmayan yerde suikastlar devreye girer**" diyen **Kemal Tahir** ne kadar da haklı.

Türkiye'de yaşanan, açık söyleyelim, kirin kirlle yıkanma çabasıdır. İki kesimi de Makyavelist bir devlet mantığı veya mantıksızlığı esir almış, iki taraf da giderek kirlenmişlerdir. Dahası kirli yöntemlerle birbirlerini tasfiye etmeye çalışırken bunun "**yüksek davalar**" adına olduğuna inanmamızı beklemektedirler.

Sahiden de **Bank Asya**'yı veya **Koç Grubu**'nu çökertmek veya baskı altına almaya çalışmakla, dersane krizinden sonra bazı savcıların "**soruşturma bombaları patlatarak**" hükümete çakmaları arasında ne fark vardır? İki yaklaşım da kamu gücünü grup çıkarı için kullanmaları bakımından benzerlik göstermektedir.

Taraf Gazetesi'nde tam da yukarıdaki eleştirileri benimseyen ve iki kesime de eleştirel mesafe tuturmaya özen gösteren çok değerli köşe yazarları ve gazeteciler var. Bu bakış açısına sahip olanlar gazetede ve özellikle büyük özveri gerektiren gazete mutfağında çoğunluktalar. Ne var ki **Taraf**'taki köşelerini Cemaat'in kavgası için devreye sokanların varlığı, bu değerli duruşu gölgeliyor.

Taraf yazarlarından **Emre Uslu**, "**yakında çok güzel şeyler olacak**" şeklinde mesajlar paylaşıırken, bu tavrın bir örneğini sergiliyor. Neymiş o güzel şeyler? AKP'nin bir foyasının daha ortaya çıkması mı? Bunun için neden sevinmeliyiz? 1990'ların yolsuzluğa batmış Türkiye'si geri geliyor diye mutlu mu olmalıyız? Verilen mücadele temiz toplum mücadelesiyse, bu ilkeli kavgayı verenler zaten belli. "**Güzel şey**"den kasıt, Erdoğan'ın köşeye sıkıştırılması ise, bunu gazeteci kimliğiyle yapmak ne kadar doğru?

Taraf, Gezi sürecinde çok tutarlı bir doğrultu yakaladı ve kısa süre önce yaşadığı sıkıntılara rağmen tirajını korudu. Okurları gazeteye sahip çıktı çünkü **Taraf**, iktidar analizini güncellediğine dair işaretler vermişti. **Taraf**'ın farklı renkleriyle beraber, özgür ve demokratik bir Türkiye için mücadele etme anlamında ciddi bir potansiyeli var. **Taraf**, Cemaat'in devlet ve medyadaki uzantılarının bugüne kadar yarattıkları ve yaratmakta oldukları mağduriyetleri de önemsediğini gösteren bir çizgi tuttursa, AKP'nin yanlışlarının üzerine giderken gösterdiği cesur duruşu, ayrıca değer kazanacaktır.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yerel seçimleri kazanalım, sonra bakarız

Yüksel Taşkın 21.01.2014

"İstanbul'da veya falanca yerde seçimleri kim kazanır?" konusunda tahmin duymak isteyenler bu yazıyı okumayabilirler. "**Yerel yönetimlerin hem etkin hem demokratik işleyişe kavuşması için neler yapılabilir**" sorusu anlaşılan bu seçimlerde de tartışılmayacak. Oysa yaşadığımız siyasal gerilimlerin en önemli kaynaklarından birisi, merkezin çok fazla yetki ve güce sahip olması ve er geç bu aşırı gücün yozlaşmayla sonuçlanması.

Gezi Parkı'nda yapılmak istenenler dâhil, İstanbul'u yaşanmaz hâle getirmekte olan plansız programsız "**inşaatizmin**" arkasında da bu gerçek var. Belediyelerden, ilgili kurullara kadar olası denetim mekanizmalarının bir telefonla aşılabildiği bir ülkede yaşıyoruz. İşadamlarının istedikleri imar izinlerini bir çırpıda verenler, bir de "**kendilerine karşı olan muktedir İstanbul Baronlarından**" yakınmazlar mı? İnanılır gibi değil.

Kendilerine yakın işadamlarına baron diyemezler tabii ki. "**Onlar alınlarının teriyle sıfırdan büyümüş kaplanlardır.**" "**Bu kendi kendine, sıfırdan büyüyen işadami**" efsaneleri de hükümet medyasında çok

revaçta. Fakat bu konudaki ciddi akademik çalışmaların ortaya koyduğu bir gerçek var: Bu iş çevreleri de büyümelerini ANAP'tan AKP'ye kadar gelen merkezî ve yerel idarelerle kurdukları **beslenme, kayırılma** ilişkilerine borçlular.

Demek ki günümüzde, hem merkezî idare hem de **"yerel"** yönetimler, iktidarda olan partinin kendi sermayesini yaratmasına yarıyorlar. Sermaye bir yerde bu kadar çok birikiyorsa, başka yerden alınıyor veya başka yerlere yeterince dağılamıyor demektir. İşte asıl mesele de bu: Yerel yönetimleri, sırtlarından başkalarının zenginleştiği kesimler için devreye sokmak. **"Rant için değil halk için"** yerel yönetimleri savunmak. Ama bu mevcut mevzuatla kolayca başarılabilecek bir hedef değil.

Aynı merkeziyetçi zihniyetin yerel ölçekte üretilmesi üzerine kurulu yerel yönetimler de, **"yerel oligarklar"** ve onların merkezinde olduğu rant şebekeleri yaratmanın ötesine geçemiyor. 12 Eylül Cuntası'nın ANAP'la beraber yerleştirdiği bir anlayış var: **"Güçlü Başkan, Zayıf Meclis."** Meclis, başkanı fiilen denetleyebilme gücüne sahip değil. Zaten böylesi bir denetimin **"fazla ideolojik yerlere"** gidebileceği endişesi duyulmuş. Bu nedenle, başkanın yakın çevresinde yerinizi alabilirsiniz, ranttan siz de istifade edebilirsiniz. Yerel siyaset aktörlerine darbecilerin açtığı yeni alan budur: Ranta ortak olun ama **"siyaset"** yapmayın!

Yerel yönetimleri rantta ortak edenler, **"başka alanlara taşılmasın"** diye epeyce dikkatli davranmışlar. Sözelimi ilçe belediyeniz, öğrenci yurdu açamıyor. Anlaşılan birileri, **"Sakıncalı başkanlar, ya yurt açarsa"** diye karar kara düşünüp bu tedbirleri almış.

Yerel yönetimler, eğitim alanına da giremiyorlar. Meslek edindirme kursları gibi **"zararsız"** işlerle ilgilenebiliyorlar sadece. Çok sayıda yerel yönetim, okul yaptırıp, MEB'e teslim ediyor; bu okulların bakımını üstleniyor ama okullar Devlet'in; o kadar! Oysa doğrusu, bu okul binalarının belediyelere devridir. Hatta belediyeler, mevcut ders müfredatlarına ek olarak, kendi bölgesel ihtiyaçlarına yönelik ek dersler de açabilmeliler. Bu söylediğimi **"sakıncalı"** bulacak ve samimi endişelere sahip insanlar vardır, eminim.

Ama seçim anketlerinden önce asıl bunları tartışmalıyız.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Muhafazakâr sağ ve İslam

Yüksel Taşkın 25.01.2014

AKP ve Cemaat arasında yaşananlara belirli bir mesafeden bakınca aslında iki anlayışın da muhafazakâr sağ bir duruşa sahip olduğunu; İslam'ı da bu ekseninde yorumladıklarını söyleyebiliriz. Muhafazakâr sağ duruş yeni değil. 1945 sonrasında DP, AP ve ANAP da muhafazakâr sağcılığın hâkim olduğu partilerdi. DP ve AP, **"dine hürmetkâr ama örgütlü İslamcılığa kuşkulu"** duruşlarıyla öne çıkarlar.

Soğuk Savaş döneminde dindarlar, siyasal İslamcı partilerden ziyade **"dine hürmetkâr"** kalkınmacı sağ partileri tercih ettiler. Muhafazakâr sağ partilerin vaadi, **"kendi kimliğini muhafaza ederek, kalkınmadan istifade etmek"** olarak özetlenebilir. Bu dönemde dindar kesimlerin büyük destek verdikleri bu anlayışı siyasal İslamcılıkla karıştırmamak gerekiyor.

Soğuk Savaş'ın muhafazakâr sağ partileri, Kemalizm'le hem pragmatik bir uzlaşma içerisindeydiler; hem de kimi Kemalist ilkeleri benimsemekteydiler. Bugünden bakarsak, DP ve AP'ye "**ılımlı Kemalist**" dahi diyebiliriz. Kemalist modernleşme projesinin en önemli şanslarından birisinin, DP ve AP gibi partilerce kitlelere taşınabilmesinde olduğu söylenebilir.

Ne var ki Türkiye sosyolojisinin dinamikleri, küresel süreçlerle çakışınca, muhafazakâr sağın İslam, Milliyetçilik ve Kemalizm üzerine kurduğu hassas denge sürdürülemez hâle geldi. Giderek kentlileşen Türkiye'yi, kitlelerin edilgen kalmaları anlayışı üzerine bina edilen muhafazakâr sağ taşıyamıyordu. ANAP, bu yeni koşullarda muhafazakâr sağın yeniden inşası olarak okunabilir. Partinin milliyetçi ve muhafazakâr kanatlardan oluşan "**kutsal ittifakı**" ve Batıcı kanadı, yan yana kalamadılar ve Mesut Yılmaz döneminde birbirlerinden koptular.

1990'ların merkez sağ ve sol partileri, kentlerin çevrelerine yerleşen kesimlerin İslam'la kurdukları ilişkiyi okuyamadılar. Bu kesimler, onlar adına hareket ederek oy bekleyen merkez sağ ve sol partileri kabullenmediler. Kendi siyasi, iktisadi ve kültürel seçkinlerini yarattılar. AKP bu kesimlerin iktidarını temsil eder.

AKP'nin sosyolojik olarak yükselişte olan kesimleri temsil etmesi, partinin muhafazakâr sağ niteliklerinin anlaşılmasını zorlaştırıyor. AKP, kendi yerini sağlamlaştırma adına sahiplendiği reformculuğu zamanla terk ederek, muhafazakâr sağ partilere özgü savunmacı reflekslerle hareket etmeye başladı. Bunun en önemli göstergesi, devlet kavramına yüklenen anlamdır. Devlet'in dümenine geçtikçe, devlet kendi mantığı ve icapları olan bir alan olarak sahiplenilmeye başlandı.

Muhafazakâr sağ, devlet, iktisat ve kültür alanlarının birbirlerinden özerk alanlar olduğunu ve kendilerine özgü mantıklara sahip bulunduklarını kabul eder. Buradan bakıldığında Cemaat'in de benzer bir algıya sahip olduğunu söyleyebiliriz. Ne AKP ne de Cemaat, her üç alanın da (iktisat, kültür, siyaset) İslamileşmesi gerektiği ilkesini paylaşır. Kendilerine özgü mantıklara sahip bu üç alanı Muhafazakâr/ İslamcı kadroların yönetmesiyle yetinilir. Bu iki çevrenin de Devlet'le kurdukları ilişki, yukarıdaki çerçevenin dışında anlaşılabilir. Sonuçta Devlet asla ele geçirilemez. Devlet, muhafazakâr sağı kendi mantığının içerisine alır.

Bugün Cemaat'in ve AKP'nin muhafazakâr sağ anlayışlarının başarılı olabilmesi için, İslam'ın muhafazakâr sağ bir yorumunu popülerleştirebilmeleri gerekiyor. "**İslam'ın doğası gereği Sağ'da konumlandığı**" iddiasına dayalı bu yaklaşım ne kadar kökleşecek; nasıl itirazlarla karşılaşacak, bunu hep beraber göreceğiz.

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eleştirmek ihanet midir

Yüksel Taşkın 28.01.2014

Freedom House'un 2013 Özgürlükler Raporu'nda "özgürlüklerin azaldığı" 54 ülkeden birisi de Türkiye. Raporda özgürlüklerin geriye gitmesinin en önemli sebeplerinden birisinin "**modern otoriter**" (liderler) olduğu vurgulanıyor: "**Modern otoriterlerin öncelikli hedefi, siyasi çoğulculuğu kuvvetlendiren kurumları ele geçirmektir. Modern otoriterler sadece yürütme ve yasama organlarını değil, medyayı, yargıyı, sivil toplumu, ekonomiyi ve güvenlik güçlerini de kontrol etmeye çalışırlar.**"

İnsanın bu satırları okuyunca Erdoğan'ı anımsamaması mümkün değil. Yine Macaristan Başbakanı **Viktor Orban** ve Rusya lider **Putin** de ilk akla gelebilecek isimlerden. Erdoğan yakın zamanlarda "**Acırsanız acınacak hâle gelirsiniz**" şeklinde bir ifade kullanmıştı. Modern otoriterlerin hep tehdit algısı içerisinde olduklarını gösteren çarpıcı bir ifade bu.

Erdoğan gücünü pekiştirene kadar, darbe tehdidi gibi pek çok badire atlattı. Cemaat dâhil devlet tecrübesi olan bazı güçler, tecrübesiz Erdoğan'a "**yem olmaması için her türlü**" destekte bulunma vaadinde bulundular. Erdoğan bu güçlerin desteğiyle, rakiplerini birer birer tasfiye etti. Ne var ki seçimler dışında hiçbir şekilde devrilemeyeceği en kudretli zamanında, kendisinin oyun dışı bırakılabileceğine inanmaya başladı.

Varsayalım kendisine karşı bir darbe çabası var. Bu kadar kudretli bir lideri darbeyle devirme teşebbüsünün şansı olabilir mi? Ama Erdoğan, istihbarat kültürünün kendisine aşladığı "**acırsanız acınacak hâle gelirsiniz**" psikolojisini çoktan içselleştirmişti. **Makyavel**'in, "**rakiplerini güçlendirenler, kendi yıkımlarını hazırlar**" fikriyle, Erdoğan'ın sözleri arasında fark yok.

Şimdi bir trajediye şahit oluyoruz aslında: Erdoğan o kadar hata yapıyor ki, kendisini demokrasinin kalıcılılaşabilmesi önündeki en büyük engele dönüştürüyor. "**Modern otoriter baba**" her kesimden kesin itaat ve biat bekliyor. Kendisine yönelik eleştirileri ânında ihanetle özdeşleştiriyor. Haklı olduğuna o denli inanmış veya inandırılmış ki, muazzam bir takdir edilme açlığı içerisinde.

Daha da kötüsü, modern otoriterlere sadakat üzerine kariyer bina eden geniş kesimlerin varlığıdır. Bugün Erdoğan adına çarpışanların önemli bir gövdesini eski İslamcılar oluşturuyor. Onlar da kendi trajedilerini yaşıyorlar aslında. Sözgelimi **Mehmet Metiner**, 2004 yılında "**Yemyeşil Şeriat, Bembeyaz Demokrasi**" adlı bir kitapla demokrasiyi nasıl keşfettiğini anlatmıştı. O satırların yazarı, bugün Erdoğan'a biat etmeyi savunan Metiner'i nasıl eleştirirdi acaba?

Bugün Metiner'in konumunda olanlar ne yaparlarsa yapsınlar eski inandırıcılıklarını yakalayamayacaklar. Çoktan tılsımını yitirmiş sözde bir "**dava**" için nefes tüketiyorlar. Eğer Erdoğan'ın bir darbe girişimine maruz kaldığına sahiden inanıyorlarsa yapacakları şey basittir: Toplumun pek çok kesimiyle kavgalı hâle gelen Başbakan'ı bunun yanlış olduğuna ikna etmek. Mutlak itaat ve takdir bekleyen bir lidere "**kral çıplak**" diyebilmek o kadar kolay değil diyelim. O zaman en azından sessiz kalmak tercih edilebilirdi. "**Çok manalı bir kavga için mücadele eden çilekeş dava adamları**" imgesi hiç inandırıcı olmuyor.

Eski İslamcılardan veya halen İslamcı olduklarını iddia edenlerden ilkesel bir duruş takınmaları ve liderlerini eleştirebilme cüretini göstermeleri beklenirdi. Reel politiğe en fazla yatkın siyasetçilerin, bir zamanlar sert ideolojileri olan isimlerden çıktığı iddiası belki de doğrudur...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tunus'tan güzel haber

Yüksel Taşkın 01.02.2014

İnsan Mısır'da "**yeni Mübarek olma**" hayaliyle yanıp tutuşan General Sisi'yi görünce, tarihten hiç ders almayanların nasıl acılara yol açtıklarını düşünmeden edemiyor. Mübarek'in bile cesaret edemediği çılgınlıkları yapmaya girişenler, elbette duvara toslayacaklar. General Sisi gibi askerlerin iyi bir "**sosyolojiye giriş**" dersi almamış olmaları ne yazık. Kutuplaşmış Mısırlıların yüz yüze bakabilmeleri için bile uzun yıllara ihtiyaç var.

Oysa Tunus'un Arap Baharı sonrasında güç kazanan aktörleri oldukça ihtiyatlı davranmayı ve ne olursa olsun "**masayı tekmelememeyi**" becerdiler. Üç yıldır çok sayıda provokasyona maruz kalmalarına rağmen, 26 Ocak'ta Kurucu Meclis'ten yeni anayasalarını geçirmeyi başardılar. Mevcut 216 milletvekilinin 200'ünün yeni anayasaya evet demesi, ciddi meşruiyete sahip bir toplum sözleşmesi imzalandığını gösteriyor.

Elbette iyi bir anayasa yazmak tek başına yeterli değil. Bundan sonra da çok ciddi siyasi gerilimler yaşanacak. Ama Tunus'un siyasi aktörleri, başkalarının kendilerine dayattığı oyun kuralları yerine, kendi özgür iradeleriyle belirledikleri kurallarla yol alabileceklerini kanıtladılar.

Tam da bu nedenle Mısır'da saatler yine Tunus'a göre ayarlanacak. Tunus da, Cezayir gibi, perde arkasında askerlerin olduğu yarı otoriter bir başkanlık sistemine yönelseydi, General Sisi memnun olacaktı. Tunus Modeli'nin başarı kazanmasından memnun olmayacak ülkelerin İsrail, İran ve Suudi Arabistan gibi bir liste oluşturması da aslında çok şey anlatıyor. Bölgede yaşanan demokratik her gelişme, otoriterliğin sürekliliğinde çıkarı olanları ürkütüyor.

Tunus, son üç yılda çok ciddi sınavlardan geçti. İki önemli seküler siyasetçiye suikast düzenlendi. Ardından Tunusluların daha önce şahit olmadıkları türden, askerlerine yönelik terör saldırıları yaşandı. Selefi gurupların mevcut süreci baltalamaya yönelik girişimleri, seküler çevrelerin İslamcılara ve Ennahda'ya yönelik kuşkularını artırdı. Mısır'da Temerrüd (İsyen) hareketinin yarattığı dalga ve ardından Mursi'nin devrilmesi, Tunus'taki kimi seküler çevreleri de etkiledi.

Bu süreçte Ennahda'nın seküler çevreleri rahatlatmaya yönelik bazı tavizleri gerilimi azalttı. Ennahda, Mısır'da İhvan'ın hatalarını ve bunun sonucunda askerinin iktidarı gasp etmesini iyi analiz etmiş görünüyor. "**Araba devrilmesin**" diye zamanında verilmiş bazı tavizler, anayasayı da kurtarmış oldu.

Ennahda, kısa süre önce bağımsız bir hükümetin kurulmasını kabul ederek ülkeyi rahatlattı. Parti'nin önkoşulu, Kurucu Meclis'in anayasayı tamamlamasıydı. Seküler aktörler ve İslamcılar arasındaki arabuluculuk faaliyetlerinde Tunus'un sol eğilimli Genel İşçi Birliği'nin (UGTT) de ciddi katkıları oldu. Yine insan hakları mücadelesinden gelen, sol eğilimli mevcut Cumhurbaşkanı **Mazruki** de Ulusal Diyalog sürecini destekleyerek, yapıcı bir rol üstlendi. Kimi çevreler Mazruki'yi "**İslamcılara çok tavizkâr davranmakla**" eleştirdiler.

Tunus'un bundan sonraki sınavı, yıl sonunda yapılacak genel seçimler olacak. Devrim, ülkenin yakıcı yoksulluk sorunlarına, sahil ve iç bölgeler arasındaki ciddi iktisadi ve kültürel farklılıklara henüz ilaç olamadı. Özellikle AB'nin Tunus'un iktisadi sıkıntılarına çözüm bulmak adına aktif rol üstleneceğini öngörebiliriz. Anayasanın içeriğine dair yorumlarımızı başka bir yazıya bırakalım...

ytaskin@marmara.edu.tr

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)